

ÚTMUTATÓ
A
FÖLDMINŐSÍTÉS VÉGREHAJTÁSÁHOZ

BUDAPEST,
1973.

Felelős kiadó: Dr. Egri Antal

74. 34639 Petőfi Nyomda, Kecskemét

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMEZÉSÜGYI MINISZTERIUM
Országos Földügyi és Térképészeti Hivatala
Hivatalvezető

43 800/1973.

Tárgy: A földminősítésről szóló
Útmutató kiadása

Ügyintéző: Bacsa Imre

VALAMENNYI FÖLDHIVATALNAK

SZÉKHELYÉN

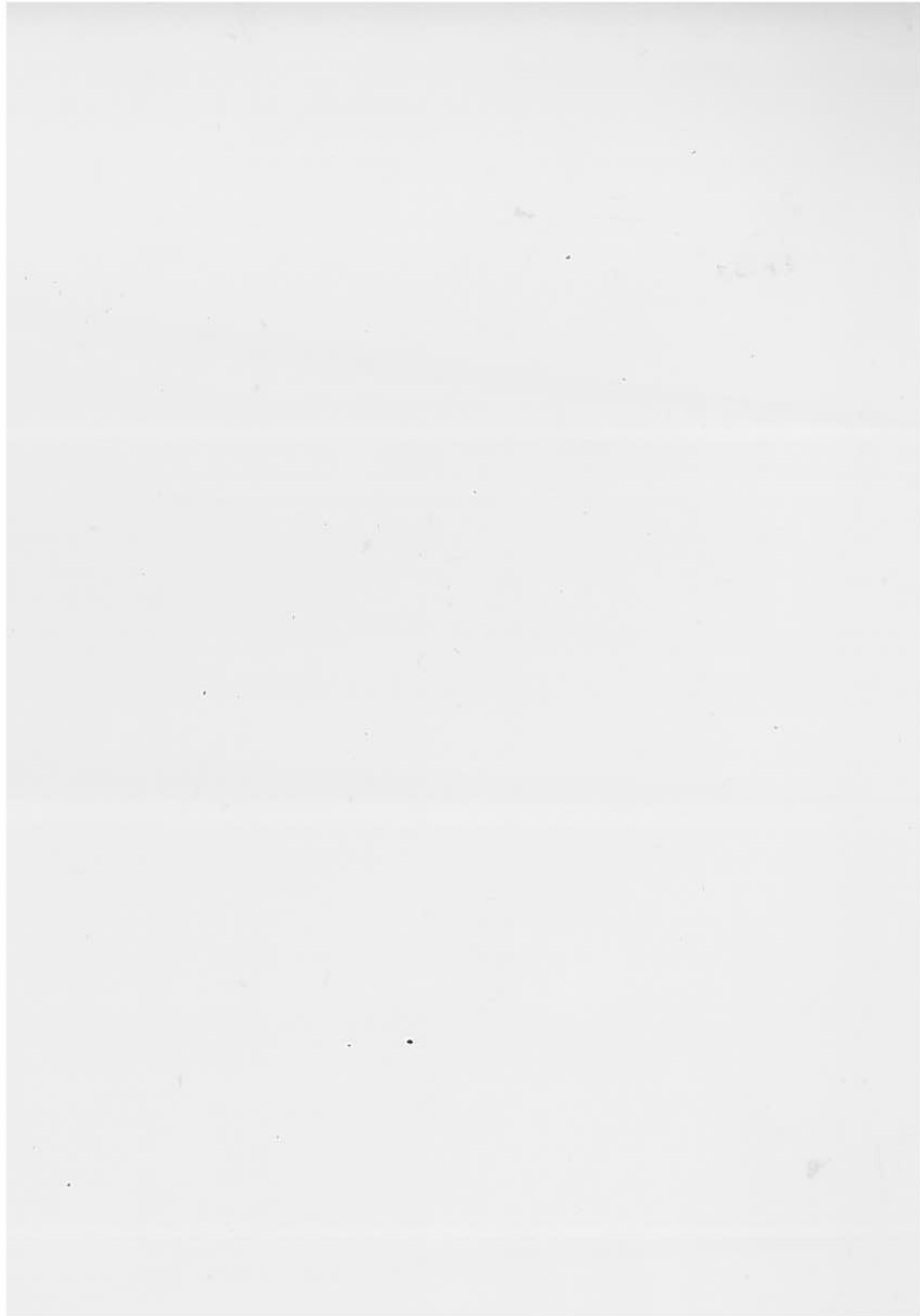
Az ingatlannyilvántartásról szóló 1972. évi 31. számú törvényerejű rendeletben, valamint annak végrehajtásáról szóló 27/1972. (XII. 31.) MÉM számú rendeletben meghatározott földminősítési feladatok országosan egységes végrehajtása érdekében a földminősítésről szóló Útmutatót mellékelten kiadom.

Az Útmutatóban foglalt előírások betartása a földhivatalok részére kötelező. Az Útmutató előírásait alkalmazni kell az új felmérésekkel (térképfelújításokkal), az ingatlanok adataiban beállott változásokkal, továbbá az ingatlannyilvántartás szerkesztésével kapcsolatos földminősítési tevékenység során, valamint a földminősítési adatokkal összefüggő beadványok intézésénél.

Az Útmutató kiadásával egyidejűleg hatályukat veszti a földminősítésre vonatkozó korábbi intézkedések.

Budapest, 1973. november 21.

HALÁSZ PÉTER sk.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ

I. FEJEZET

A FÖLDMINŐSÍTÉS RŐL (TALAJOSZTÁLYOZÁSRÓL) ÁLTALÁBAN

II. FEJEZET

MŰVELÉSI ÁGAK MEGÁLLAPÍTÁSA

1. Szántó művelési ág	12
2. Rét művelési ág	13
3. Szőlő művelési ág	14
4. Kert művelési ág	15
5. Gyümölcsös művelési ág	16
6. Legelő művelési ág	17
7. Nádas művelési ág	17
8. Erdő művelési ág	18
9. Művelés alól kivett területek	20
9.1 A településsel kapcsolatban	22
9.2 A termeléssel és szolgáltatással kapcsolatban	22
9.3 A közlekedéssel és hírközléssel kapcsolatban	23
9.4 A vízgazdálkodással kapcsolatban	24
9.5 A honvédelemmel és rendészettel kapcsolatban	25
10. Az alrészlet	26

III. FEJEZET

OSZTÁLYBASOROZÁS

1. Az osztálybasorozásról általában	28
2. Felmérést követő osztálybasorozás	31
2.1 Az osztálybasorozás előkészítő munkái	31
2.1.1 Térképi azonosítás	31
2.1.2 Szomszédos községek csatlakozó földrészeinek azonosít tása	33

2.1.3	Mintateretek térképi azonosítása	34
2.1.4	Légifényképek felhasználása	35
2.1.5	Talajtérképek felhasználása	37
2.1.6	A helyi szervek tájékoztatása	38
2.2	Az osztálybasorozást megelőző helyszíni munkák	39
2.2.1	Határbejárás	39
2.2.2	Mintateretek felülvizsgálata és újak kijelölése	30
2.2.3	Javaslat új kataszteri tiszta jövedelmi fokozat létesítésére	44
2.3	Helyszíni osztálybasorozás	45
2.4	Az osztálybasorozás eredményének irodai feldolgozása	51
2.4.1	Művelési ág és minőségi osztály bejegyzése az adatlapokra	51
2.4.2	Új községi mintatérjegyzék készítése	52
2.4.3	Eltérési jegyzék összeállítása	52
2.5	Az osztálybasorozás felülvizsgálata és átvétele	53
2.6	Jelentés elkészítése, mellékletek összeállítása	55
2.7	Talajosztályozási térkép készítése	55
3.	Osztálybasorozás a földrészetek változása alkalmával	56
3.1	Földrészetek megosztását (összevonását) követő osztálybasorozás	56
3.2	Művelésiág-változást követő osztálybasorozás	57
3.3	A földrészlet minőségének változását követő osztálybasorozás	59
3.4	Belterületi és zártkerti határváltozást követő osztálybasorozás	60
3.5	Államigazgatási határváltozást követő osztálybasorozás	60
4.	Hivatalból észlelt változással kapcsolatos eljárás	61

IV. FEJEZET

MINTATÉRHÁLÓZAT KARBANTARTÁSA

1.	Járási mintateretek pótlása	63
2.	Megyehatárral átvágott osztályozási vidék járási mintatereinek pótlása	64
3.	Községi mintateretek pótlása	65
4.	Változások vezetése a mintatérjegyzékekben	65

V. FEJEZET

AZ OSZTÁLYBASOROZÁS ADATAIT ÉRINTŐ BEADVÁNYOK ELBÍRÁLÁSA

1. A beadványok intézésének általános szabályai	66
2. A felszólalások elbírálása	69
3. A fellebbezések elbírálása	69

BEVEZETŐ

A földminősítés hozadéki rendszerének bevezetésére Magyarországon a múlt század végén került sor. Az állandó földadókataszter elkészítéséről szóló 1875. évi VII. törvény szerint a földadó tárgya minden gazdaságilag használható földterület, a földadó alapja pedig a föld tiszta jövedelme.

A föld tiszta jövedelmének vették a közönséges (szokásos) gazdálkodás mellett tartósan elérhető középtermés értékét, levonva belőle a gazdálkodás rendes költségeit. A törvény által a tiszta jövedelem kiszámítására előírt rendszer lényege, hogy az adóztható területeket — hasznosításuk, illetőleg művelésük módja szerint — 7 művelési ágba (szántóföld, kert, rét, szőlő, legelő, erdő és nádas) sorolták be. A gazdálkodási és értékesítési viszonyok figyelembevételével az ország területén megfelelő számú becslőjárást — és ha szükséges volt, ezeken belül osztályozási vidékeket — alakítottak ki, amelyek területén becslőbizottság működött. Az elérhető terméseredmények figyelembevételével becslőjárásonként, illetőleg osztályozási vidékenként minőségi osztályokat (művelési áganként legfeljebb 8 osztályt) létesítettek. Ezekre mintatereket jelöltek ki és a talajtulajdonságokra vonatkozó adatokat mintatérjegyzékbe foglalták (járási mintaterek). Becslőjárásonként (osztályozási vidékenként) a művelési ágakon belül felállított minőségi osztályokra külön-külön tiszta jövedelmi számításokat végeztek. E számítások eredményeként állították fel a „kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokat”, amelyek az adott időszak termelési színvonalának megfelelően egy kataszteri hold földön több év átlagában (szántónál 10, szőlőnél 15, erdőnél 25 év) elérhető tiszta jövedelem pénzben (az aranyfedezetű forintban, majd később koronában) kifejezett gazdasági eredményét mutatták. A járási mintaterek alapján községenként végzett részletes osztálybasorozás útján álla-

pították meg minden földrészlet minőségi osztályát és a minőségi osztály szerinti kataszteri tiszta jövedelmet.

Az 1909. évi V. törvény alapján a földadó arányosabbá tétele céljából a földadókataszteren országos kiigazítást hajtottak végre. Ennek keretében egyes becselőjárásokban a tiszta jövedelmi fokozatra új számításokat végeztek és jelentős területeket újból osztálybasoroztak.

A földadókatasztert a két világháború közötti időben az illetékes hatóságok a 100/1927. PM sz. rendelet és a 10.000/1927. sz. végrehajtási utasítás (FHÖ) alapján továbbvezették. A földadókataszter vezetése, valamint a kataszteri földminősítés (osztálybasorozás) a felszabadulás után lényegében változatlanul folyt tovább.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezésével a földadókataszter — célját és tartalmát illetően egyaránt — elavult, túlhaladottá vált. Ezt a tényt jelezte az 1963. évi 32. sz. tvr. és a 37/1963. (XII. 24.) Korm. sz. rendelet megjelenése és az állami földnyilvántartás létrejötte. E jogszabályko azonban a földminősítés területét alig érintették, a felszabadulás előttiakat viszont hatályon kívül helyezték.

A társadalmi-gazdasági fejlődés időközben az állami földnyilvántartásra vonatkozó említett jogszabályokat is elavulttá tette. Az állami földnyilvántartás és a telekkönyvi nyilvántartás összevonásával új egységes ingatlannyilvántartás létrehozása vált szükségessé.

Az új ingatlannyilvántartást az 1972. évi 31. sz. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.), valamint a végrehajtására kiadott 27/1972. (XII. 31.) MÉM sz. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) szabályozza. Ezek a jogszabályok meghatározzák a jelenlegi földminősítési tevékenységet.

Az útmutató célja: részletes belső eljárási szabályokkal és az érintett jogszabályok értelmezésével szakmai iránymutatást ad a földminősítéssel kapcsolatos földhivatali feladatok országosan egységes végrehajtásához; gyakorlati eljárások ismertetésével és példák közreadásával segíti elő a földhivatalok egyöntetű szakmai tevékenységét.

A FÖLDMINŐSÍTÉSRŐL (TALAJOSZTÁLYOZÁSRÓL) ÁLTALÁBAN

A mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló, vagy arra alkalmas, illetőleg alkalmassá tehető föld talajának minőségét talajosztályozással — a természetbeni állapotnak megfelelően — kell megállapítani és nyilvántartani. A föld minőségeként a minőségi osztályt és az ennek megfelelő kataszteri tiszta jövedelmet kell feltüntetni [Tvr. 10. §-ának (3) bekezdése].

1. A földminősítés (a továbbiakban: osztálybasorozás) keretében — a Tvr-ben és a Vhr-ben foglalt alapelvek, valamint az Útmutató iránymutatása szerint — a földhivatalok végzik:

- a művelési ágak megállapítását;
- a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló föld talajának az új felmérést, térképfelújítást (a továbbiakban: felmérés) követő osztályozását (osztálybasorozását);
- a föld művelési ágában és minőségében, vagy a nyilvántartási egység határában beállott változás esetén az új művelési ág és minőségi osztály megállapítását.

Az osztálybasorozási feladatok körébe tartozik még a járási és községi mintateretek kijelölése; a mintatérhálózat karbantartása; új kataszteri tisztajövedelmi fokozat létesítésére, valamint a becslőjárás (osztályozási vidék) határának módosítására irányuló javaslat kidolgozása; a földminősítési adatokkal kapcsolatos beadványok intézése.

2. Az osztálybasorozási munkákat egységes alapelvek és irányelvek szerint kell végezni valamennyi nyilvántartási egységben, függetlenül attól, hogy ott az ingatlannyilvántartás megvalósult-e vagy sem.

Az osztálybasorozás eredményeként megállapított minőségi osztályok területét a természetbeni elhelyezkedésüknek megfelelően

(alak- és mérethelyesen) talajosztályozási térképen kell ábrázolni [Vhr. 44.]-ának (5) bekezdése].

3. Osztálybasorozást kell végrehajtani

— a község, város (a továbbiakban: község) határának, vagy egyes nyilvántartási egységnek (belterület, külterület, zártkert) felmérése alkalmával;

— a művelési ágban,

— a földminőségben,

— a nyilvántartási egység határában

bekövetkezett változás esetében, továbbá

— a földminősítési adatokkal kapcsolatos beadványok intézése során.

4. Osztályba sorozási munkát csak mezőgazdasági szakképzettséggel rendelkező dolgozó végezhet. Mezőgazdasági szakképzettséggel rendelkezőnek kell tekinteni a földhivatali vezető és ügyintéző dolgozók képesítéséről és továbbképzéséről szóló 11/1973. (MÉM É. 14.) MÉM sz. utasítás szerint a mezőgazdasági egyetemi, főiskolai, felsőfokú technikumi végzettséggel rendelkező földhivatali dolgozót.

Az osztálybasorozásnál első fokon az ingatlan fekvése szerint illetékes járási, városi, összevont járási és városi, fővárosi kerületi földhivatal (a továbbiakban: járási földhivatal), másodfokon a megyei, illetőleg a fővárosi (a továbbiakban: megyei földhivatal) jár el [Tvr. 3. §-ának (3) bekezdése].

II. FEJEZET

MŰVELÉSI ÁGAK MEGÁLLAPÍTÁSA

A mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló területet — a rendszeres fő hasznosítási módra tekintettel, a természetbeni állapotnak megfelelően — szántó, rét, szőlő, kert, gyümölcsös, legelő, nádas és erdő művelési ágban kell nyilvántartani. Művelés alól kivett területként kell nyilvántartani a mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt nem álló, illetve arra nem alkalmas területet [Tvr. 10. §-ának (2) bekezdése].

A következőkben a művelési ágak és a művelés alól kivett területek Vhr. szerinti meghatározásai, valamint az útmutató megfelelő szövege egységes szerkezetbe van összeállítva.

1. SZÁNTÓ MŰVELÉSI ÁG

1.1 A Vhr. 34. §-a szerint:

„(1) Szántó művelési ágban kell nyilvántartani azt a területet, amely rendszeres szántóföldi művelés alatt áll, tekintet nélkül arra, hogy azt milyen agrotechnikai eljárással hasznosítják, vagy átmenetileg ~~ugarolják~~ ^{parolják}, illetve parlagon hagyják.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően szántó művelési ágban kell nyilvántartani még:

a) a ritkábban telepített, illetve ritkább beállottságú gyümölcsösöket vagy gyümölcsfákkal, illetve szőlővel rendszertelenül borított területeket, amelyeken rendszeres szántóföldi művelést folytatnak;

b) a szőlő-, gyümölcsfa- és díszfaiskolák, az évelő-, ipari és gyógynövények területeit;

- c) a komlóültetvényeket;
- d) a belterületen építés céljára kialakított, természetben összefüggő több — 1500 m² alatti — önálló földrészletet, ha azokon nagyüzemi szántóföldi művelést folytatnak;
- e) a külterületen azokat a területeket, amelyeken zöldséget, virágot, dísnövényt termesztenek, valamint a melegágyságok és növényházak területét.”

1.2 A szántó művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) Külterületen az állandó jellegű melegágyságok, palántanevelő telepek, valamint a növényházak területét — ha azok nem szántó művelési ágon létesültek és területük a szántó művelési ág legkisebb területi mértékét eléri —, külön szántó alrészletként kell felvenni. A talajosztályozási térképen az alrészlet határvonalán belül „melegágyság”, „hajtatóház” stb. megjelölést kell alkalmazni. A szántóföldön létesített növényházak, melegágyságok területe alrészletet nem képez.

b) A szántó művelési ág fogalmába tartoznak: a vetésforgóban maggyerés céljából fűmaggal bevetett területek, a rizstelepek, a spárgatelepek és földieper-ültetvények.

2. RÉT MŰVELÉSI ÁG

2.1 A Vhr. 35. §-a szerint:

„Rét művelési ágban kell nyilvántartani azt a füves területet — ideértve a mesterségesen füvesített területeket is —, amelynek fűtermését rendszeresen kaszálással hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként legeltetik.”

2.2 A rét művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) A Vhr. 35. §-ában foglalt „rendszeresen kaszálással hasznosítják” meghatározást úgy kell értelmezni, hogy azokat a gyepterületeket, amelyek fűtermését évenként rendszerint egyszer lekaszálják — függetlenül attól, hogy esetenként utólegeltetéssel is hasznosítják — rét művelési ágban kell nyilvántartani.

b) A rét művelési ágban nyilvántartott és gyepfelújítás érdekében felszántott (feltört) területet, ha az újratelepítés, a felmérést követő osztálybasorozás, vagy az ingatlannyilvántartás szerkesztése keretében végzett helyszíni ellenőrzése időpontjáig még nem történt meg, a természetbeni állapottal egyezően szántó művelési ágba kell felvenni. Ilyen esetben a járási földhivatal — a mezőgazdász feljegyzése alapján — írásban értesíti a föld tulajdonosát, (kezelőjét, használóját) arról, hogy az érintett földrészletet az újratelepítés megtörténtének bejelentéséig szántó művelési ágban tartja nyilván. Közli továbbá azt is, hogy ez a változás — ideiglenes jellege folytán — nem minősül engedélyhez kötött művelési ág változásnak, ezért abban az esetben, ha az újratelepítés a régi területnek (határvonalnak) megfelelően történik, nem kell a bejelentéshez vázrajzot csatolni.

A fentiek szerint kell eljárni a szőlő, a gyümölcsös és a legelő felújítása, valamint a szőlő- és gyümölcsös telepítésére nem szántó művelési ágon előkészített területek nyilvántartásánál is.

c) Nem tekinthető rét művelési ágba tartozónak az a terület, amelynek fűtermése a vízviszonyok miatt mezőgazdasági felhasználásra (takarmányozásra) nem alkalmas. Ilyen a savanyúfüves, időszakosan vízzel borított mély fekvésű, zsombékos terület, amelyet művelés alól kivett területként (mocsár) kell nyilvántartani.

3. SZŐLŐ MŰVELÉSI ÁG

3.1 A Vhr. 36. §-a szerint:

„(1) Szőlő művelési ágban kell nyilvántartani azt a területet, amelyen a termesztett főnövény szőlő. A szőlő művelési ágba tartoznak a szőlőalanyvessző termesztésére szolgáló szőlőalany-telepek is.

(2) A szőlőtelepítésre kijelölt területeket a telepítésig az eredeti művelési ágban kell nyilvántartani.”

3.2 A szőlő művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

Külterületen szőlővel és gyümölcsfával vegyesen betelepített földterületet, ha azon a termesztett főnövény szőlő, szőlő művelési ágban kell nyilvántartani. Főnövénynek kell tekinteni a szőlőt abban az esetben, ha a földrészlet (alrészlet) területét túlnyomóan

a szőlő foglalja el. Ilyen esetben a gyümölcsfa köztesnövény és a művelési ág megállapítását nem befolyásolja.

A nem művelt tőkehiányos (parlag) szőlőterületeket, a szőlőtőkék kivágásáig, illetve a terület más művelési ágban történő hasznosításáig, szőlő művelési ágban kell nyilvántartani.

4. KERT MŰVELÉSI ÁG

4.1 A Vhr. 37. §-a szerint:

„(1) Kert művelési ágban kell nyilvántartani a belterületen és a zártkertben zöldséggel, virággal vagy dísnövénnyel (fa, cserje, pázsit) beültetett, valamint a gyümölcsfával (gyümölcsbokkal), szőlővel, zöldséggel, virággal vagy dísnövénnyel vegyesen hasznosított területet.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően kert művelési ágban kell nyilvántartani:

a) a község belterületén és a zártkertben a 34. § (2) bekezdés d) pontjában foglaltak kivételével 1499 m² kiterjedéséig bezárólag azt a területet is, amely egyébként szántónak minősülne;

b) a belterületben azokat a földrészteteket, amelyek hasznosítva nincsenek, talajadottságuknál fogva azonban művelhetők.”

4.2 A kert művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) A kert művelési ág a Vhr. 37. §-ának (1) bekezdése értelmében csak a belterületen és a zártkertben állapítható meg, ezért a külterületen a Vhr. 37. §-ának megfelelő területeket szántó művelési ágban kell nyilvántartani.

b) A belterületi és zártkerti szőlővel, gyümölcsfával, zöldséggel, virággal (dísnövénnyel) vegyesen hasznosított földrészlet művelési ága kert [Vhr. 37. § (1) bekezdése]. Ilyen eset akkor áll fenn, ha a földrészleten gyümölcs (gyümölcsbokr), vagy szőlőültetvény vegyesen fordul elő, vagy ezek között virágot, zöldséget stb. is termesztnek.

c) Azokat a belterületi földrészteteket, amelyek talajadottságaiknál fogva művelhetők, de a művelés elhanyagolása, vagy a művelésbe vonás elmaradása folytán egyik művelési ágba sem sorolhatók, 1499 m²-ig kert, 1500 m²-től pedig szántó művelési ágban kell nyilvántartani.

5. GYÜMÖLCSÖS MŰVELÉSI ÁG

5.1 A Vhr. 38. §-a szerint:

„(1) Gyümölcsös művelési ágban kell nyilvántartani a tiszta, vagy vegyes állományban betelepített területet, amelyen a termesztett főnövény gyümölcsfa, illetőleg gyümölcsbokr. Gyümölcsös művelési ágban kell nyilvántartani a legalább két gyümölcsfasorból álló pásztákat, valamint a gyümölcsfaiskolai termelést szolgáló alanytelepeket.

(2) A gyümölcsös telepítésre kijelölt területeket a telepítésig az eredeti művelési ágban kell nyilvántartani.

(3) Az egy gyümölcsfasorból álló sorfásítás által elfoglalt területet abban a művelési ágban kell nyilvántartani, amelynek területén a fasor áll. Ha a fasor művelés alól kivett területen áll, ilyen területként kell nyilvántartani.

5.2 A gyümölcsös művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) A Vhr. 38. §-ának (1) bekezdésében említett gyümölcsfának, illetve gyümölcsbokornak minősül az alma-, körte-, birs-, naspolya-, cseresznye-, meggy-, szilva-, kajszi-, őszibarack-, mandula-, dió-, gesztenye-, füge- vagy oltott eperfa, ill. a mogoró-, köszméte-, ribizke-, málna- vagy szederbokr. A felsorolt gyümölcsfákkal, illetve gyümölcsbokrokkal tiszta vagy vegyes állományban betelepített minden földrészletet, amelyen a termesztett főnövény a gyümölcsfa, ill. a gyümölcsbokr, gyümölcsös művelési ágban kell nyilvántartani. Főnövénynek kell tekinteni a gyümölcsfát abban az esetben, ha a földrészlet (alrészlet) területét túlnyomóan a gyümölcsfák foglalják el.

b) Belterületi és zártkerti keskeny földrészleteken előforduló egy sorból álló gyümölcsfasort — ha ez a terület túlnyomó részét foglalja el és emiatt más növény gazdaságosan nem termesztethető — gyümölcsös művelési ágban kell nyilvántartani.

c) A 3 m-nél keskenyebb, mindkét oldalán gyümölcsfával beültetett tanyai bejáró út — az út figyelmen kívül hagyásával — 2 sorból álló pásztának tekintendő, ezért a terület művelési ága gyümölcsös.

6. LEGELŐ MŰVELÉSI ÁG

6.1 A Vhr. 39. §-a szerint:

„Legelő művelési ágba kell nyilvántartani azt a füves területet — ideértve a mesterségesen füvesített területeket is — amelyek fűtermését rendszeresen legeltetéssel hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként kaszálják. A legelő művelési ágba tartoznak még a rendszeresen legeltetésre használt fásított legelők is.”

6.2 A legelő művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni.

a) A Vhr. 39. §-ában foglalt „rendszeresen legeltetéssel hasznosítják” meghatározást úgy kell értelmezni, hogy azokat a gyepterületeket is legelőművelési ágba kell nyilvántartani, amelyek fűtermését a rendszeres legeltetéssel történő hasznosítás mellett esetenként kaszálás útján is értékesítik.

b) Legelő művelési ágba kell nyilvántartani azokat a művelési ág változási engedély alapján mesterségesen füvesített legelőket is, amelyeket a gyepterület megerősödése érdekében a telepítést követő első két évben esetleg csak kaszálják.

c) Fásított legelő az a terület, amelyen a fák a legelőgazdálkodás érdekében ültették és a terület legeltetése nincs megtiltva.

d) Legelő művelési ágba kell nyilvántartani a nagyüzemi táblákban más művelési ágú alrészletekbe beékelten (szigetszerűen) elhelyezkedő, sem kaszálás, sem legeltetés útján gazdaságosan nem hasznosítható legkisebb területi mértéket meghaladó gyepterületeket.

7. NÁDAS MŰVELÉSI ÁG

7.1 A Vhr. 40. §-a szerint:

„Nádas művelési ágba kell nyilvántartani azt a területet, amelyen ipari, építkezési vagy mezőgazdasági felhasználásra alkalmas nád vagy gyékény terem.”

7.2 A nádas művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

Elsősorban azt kell vizsgálni, hogy a kérdéses területen nád, illetve gyékény kitermelésére alkalmas állományt képez-e, vagy csak szórványosan fordul elő. Azokat a mélyfekvésű, vizenyős területeket, amelyeken a nád és gyékény csak szórványosan fordul elő és kitermelésre vagy mezőgazdasági felhasználásra önmagában nem ad számottevő mennyiséget, művelés alól kivett területként kell nyilvántartani (mocsár).

8. ERDŐ MŰVELÉSI ÁG

8.1 A Vhr. 41. §-a szerint:

„(1) Erdő művelési ágban kell nyilvántartani:

a) az erdő jellegű faállománnyal borított területet;

b) a faállománnyal átmenetileg nem borított területeket, amelyek a kitermelt faállományt fel kell újítani, ideértve azokat a területeket is, ahol a talajerő pótlása vagy a talaj gyomtalanítása érdekében — legfeljebb három éven át — erdőfelújítást előkészítő munka folyik;

c) a faállománnyal körülfalt vagy abba beöblösödő közbelső tisztásokat, amelyek az árnyékolás vagy egyéb természeti gátló körülmények folytán se be nem erdősíthetők, sem más műveléssel gazdaságosan nem hasznosíthatók;

d) az erdészeti csemetekerteket, a szaporítóanyag termelését biztosító ültetvényeket, továbbá a faanyagtermelés célját szolgáló gesztenye- és diótelepítéseket;

e) a legalább négy sor fából álló fasorok, valamint a mező- és hóvédő erdősávok területét;

f) a karácsonyfatelepeket, a fűzvesszőtelepeket, az ipari célokat szolgáló sajmeggytelepeket, a lombnyerés céljára szolgáló eperkerteket, továbbá a mezőgazdasági cellulóznyarfa-telepítéseket;

g) a külterületi parkokat, élőfa-gyűjteményeket (arborétumok);

h) az erdészeti nem állandó jellegű üzemi utak és vasutak területét, az erdészeti rakodókat, az erdei nyiladékokat, továbbá az erdő területén áthaladó vezetékek védősávját;

i) a folyók védőtöltésének víz felőli oldalán (a hullámtérben) faállománnyal borított területeket;

j) a víztárolók védelmére, valamint a közcélú csatornák gátjain és azok mentén létesített erdősávot;

k) a bányaszolgalommal érintett biztonsági övezetet.

(2) Az erdőtelepítés céljára mezőgazdasági termelésből kivonásra engedélyezett területeket a telepítésig az eredeti művelési ágban kell nyilvántartani.

(3) A legfeljebb három sorból álló fasorok által elfoglalt területet abban a művelési ágban kell nyilvántartani, amelynek területén a fasor áll. Ha a fasor művelés alól kivett területen áll, ilyen területként kell nyilvántartani.”

8.2 Az erdő művelési ág megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) A korábban erdő művelési ágban nem minősülő, azonban az idők folyamán természetes úton beerdősült területeket, ha azok a legkisebb területi mértéket elérik, erdő művelési ágban kell nyilvántartani.

b) A Vhr. 41. §-ának (1) bekezdés d) pontja szerinti erdészeti csemetékertnek minősül az a földrészlet (alrészlet), amelynek területén az erdőtelepítésre szolgáló csemetét a kiültetésig (telepítésig) gondozzák, nevelik.

c) A Vhr. 41. §-ának (1) bekezdés e) pontjában említett hóvédő erdősávoknak kell tekinteni és erdő művelési ágba kell felvenni azokat a területeket, amelyek a közlekedési utak, vasutak mentén hófogás céljából létesültek. Ezek a területek a KPM használatában többnyire külön földrészletként vannak nyilvántartva. A hóvédő erdősávok, továbbá a Vhr. 41. §-ának (1) bekezdés e) pontjában említett mezővédő erdősávok művelési ágának meghatározásának nem a fasorok száma, hanem azok térmértéke határozza meg a külön alrészletkénti nyilvántartást.

d) A Vhr. 41. §-ának (1) bekezdés f) pontjában említett már meglevő cellulóznyárfa-telepítések területét hivatalból — külön bejelentés bevárása nélkül — kell az erdő művelési ágba sorolni. Az ezzel kapcsolatos feladatokat 1973–74. években végre kell hajtani.

e) A Vhr. 41. §-ának (1) bekezdés i) pontjában említett, a folyók védőtöltésének víz felőli oldalán faállománnyal borított területeket — tekintet nélkül a fasorok számára — erdő művelési ágban kell nyilvántartani, ha területük a legkisebb területi mértéket eléri vagy meghaladja.

f) A Vhr. 41. §-ának (2) bekezdése alkalmazása során az erdőtelepítésre kijelölt területeket akkor is az eredeti művelési ágban

kell nyilvántartani, ha az előkészítő munkákat már elvégezték. (Pl.: a legelőt mélyszántással feltörték, de a telepítést még nem végezték el.)

9. MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

A Vhr. 42. §-a szerint:

„(1) Művelés alól kivett területként kell nyilvántartani a (2) — (6) bekezdésekben meghatározott területeket, ha azokon mező- vagy erdőgazdasági művelést nem folytatnak.

(2) A településekkel kapcsolatban művelés alól kivett területek:

a) az épületek és építmények által elfoglalt területek, valamint az ezekhez tartozó udvarok, a lakótelepek közös parkjai, továbbá az építési telkek;

b) a közparkok, a gyermekjátszóterek és a belterületi élőfa-gyűjtemények (arborétumok);

c) a gyógyhelyek, az üdülőhelyek és a gyógyfürdők céljára szolgáló — az egészségügyi miniszter által kijelölt — területek;

d) a sporttelepek és az állandó jellegű táborok;

e) a vásárterek és a kiállítási területek;

f) a temető céljára kijelölt területek;

g) az állandó jellegű szemétkerakó telepek;

h) a feltöltés alatt álló területek.

(3) A termeléssel és szolgáltatással kapcsolatban művelés alól kivett területek:

a) az üzemek telepei, valamint a hozzájuk tartozó meddőhányók és az egyéb lerakóhelyek;

b) a felszíni művelésű bányák;

c) állandó jelleggel tárolásra használt beépítetlen területek;

d) a vízművek és a hozzájuk tartozó védőterületek;

e) a szennyvíztisztító telepek;

f) az állandó jellegű mező- és erdőgazdasági telephelyek (májorok, gépjavító állomások stb.);

g) a halastavak (halastó az a természetes vagy mesterséges vízfelület, amelyet haltenyésztésre használnak, ideértve a teleltető és ivadéknivelő tavakat, továbbá a váltógazdálkodásra berendezett halastavakat, valamint mindezek tartozékait is);

h) a dögterek;

i) a talaj természeti adottságánál fogva terméketlen területek.

(4) A közlekedéssel és a hírközléssel kapcsolatban művelés alól kivett területek:

a) az országos közutak, a tanácsi közutak (utcák, járdák, közterek, egyéb közterületek), a saját használatú utak, az utakhoz tartozó műtárgyak és az utak tartozékai által elfoglalt területek, valamint a 3 méternél szélesebb tanyai bejáró utak;

b) szőlőben, gyümölcsösben a művelés és a szállítás céljait szolgáló állandó utak, ha azok szélessége a szőlő, illetőleg a gyümölcsös sortávolságát legalább 3 méterrel meghaladja;

c) a közforgalmú, az ipari és gazdasági vasutak, az állandó jellegű erdei vasutak területe;

d) a közforgalmú repülőtereknek a repülés céljára szolgáló területe

e) a kikötők szárazföldi területe;

f) a rádió- és televízió-adótornyok működtetéséhez szükséges terület.

(5) A vízgazdálkodással kapcsolatban művelés alól kivett terület:

a) a folyók, a patakok, az állandó vagy időszakos vízfolyások, a természetes tavak, a víztárolók, továbbá azok a mocsarak, amelyekben ipari, építkezési, illetőleg mezőgazdasági felhasználásra alkalmas nád vagy gyékény nem terem;

b) a szállításra használható vagy a vízművek célját szolgáló csatornák, valamint azok tartozékai;

c) a belvízlevezető csatornák, az állandó jellegű öntözőcsatornák (rizstelepek elárasztó és lecsapoló főcsatornái), valamint az egyéb árkok;

d) a védőtöltések vagy egyéb terep feletti vízszintet tartó gátak (völgyzáró gátak, halastótöltések stb.), továbbá az ezek építése során keletkezett anyaggödrök, valamint a védőtöltések mindkét oldalán azok a területek, amelyeken vízügyi érdekből mező- vagy erdőgazdasági termelést folytatni nem szabad.

(6) A honvédelemmel és rendészettel kapcsolatban művelés alól kivett területek:

a) a fegyveres testületek és a rendészeti szervek céljára állandóan igénybe vett területek;

b) azok a területek, amelyeknek gazdasági felhasználását nemzetközi megállapodás korlátozza;

c) azok a területek, amelyeknek gazdasági felhasználását honvédelmi, illetőleg rendészeti szempontból az illetékes szerv megtiltotta."

A művelés alól kivett területek megállapítása során még a következőkre kell figyelemmel lenni.

9.1 A településsel kapcsolatban

a) A Vhr. 42. §-ának (2) bekezdés a) pontjában említett udvar az a terület, amely az épületek között vagy mellett fekszik, azok céljaira szolgál és más művelési ág szerint nincs hasznosítva. Udvarként kell nyilvántartani még:

- az állandó jellegű épülettel be nem épített udvar céljára szolgáló;

- építés alatt álló, építési anyagokkal vagy felvonulási épülettel elfoglalt;

- épület lebontása után visszamaradt törmelékkel borított területeket.

b) A Vhr. 42. §-ának (2) bekezdés a) pontjában említett építési telek csak abban az esetben művelés alól kivett terület, ha mező- vagy erdőgazdasági művelésre talajadottságánál fogva nem alkalmas.

c) A lakótelep közös parkjai alatt az épülettömbök körül díszítési és egészségvédelmi célból létesített parkokat kell érteni, amelyek kivett területek [Vhr. 42. §-ának (2) bekezdés a) pontja].

d) A közparkok alatt a belterületen létesített és bárki által használható, egészségügyi céllal vagy a környezet szépségének emelése érdekében létesített — különféle dísznövényekkel, fákkal és virágokkal beültetett — területeket kell érteni [Vhr. 42. §-ának (2) bekezdés b) pontja].

e) Gyógyhelyek, gyógyfürdők és üdülőhelyek esetében nemcsak a beépített területek, hanem az ezekhez tartozó parkok is kivett területek, a mező- vagy erdőgazdasági műveléssel hasznosított területek kivételével [Vhr. 42. §-ának (2) bekezdés c) pontja].

9.2 A termeléssel és szolgáltatással kapcsolatban

a) E csoportba tartoznak az ipari, a bánya-, városgazdálkodási üzemek, az erő- és fűtőművek, a gázgyárak és a hozzájuk tartozó tároló berendezések, a meddőhányók, az egyéb lerakó helyek, továbbá a raktárak stb. által elfoglalt területek; a villamosenergia-, a gázellátás, a távhőellátás a távközlés és a termékvezetékek stb. föld feletti létesítményeinek elhelyezésére szolgáló területek [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés a—i) pontja].

Ha a felsorolt létesítményekhez tartozó területek egy részét mező- vagy erdőgazdasági műveléssel hasznosítják, az ilyen területeket a tényleges művelési ág szerint kell nyilvántartani.

b) A vízművekhez tartozó védőterület. A védőterületnek azt a ré-

szét, amelyet mező- vagy erdőgazdasági műveléssel (rét, gyümölcsös, erdő stb.) hasznosítanak, a tényleges állapotnak megfelelő művelési ágban kell nyilvántartani. A talajosztályozási térképen azonban fel kell tüntetni a „vízmű védőterület” megjelölést [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés d) pontja].

c) A majoroktól rendszerint távol épült fertőtlenítő kamrák (zsisiktelenítők) a hozzájuk tartozó területekkel együtt akkor is kivett területek, ha nincsenek bekerítve [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés f) pontja].

d) Az állandó jellegű közös szérűk. A nagyüzemi gazdaságok állandó jellegű szérűskertjei területét — minthogy az állatok szálaskarmány- és alomszükségletének elhelyezésére használt tárolóhely nyáron a legkisebb, ősszel a legnagyobb — mindig az ősszel elfoglalt terület nagyságának figyelembevételével kell megállapítani [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés f) pontja].

e) A nem állandó jellegű, továbbá az egyénileg gazdálkodók szérűskertjeit — ide értve a háztáji gazdaságokhoz tartozó szérűskerteket is — abban a művelési ágban kell nyilvántartani, amelynek területén a szérű létesült. Ha ez egyértelműen nem állapítható meg, a területet legelőművelési ágba kell felvenni. Az udvar területéhez kapcsolódó állandó jellegű szérűskertet az udvar területével együtt kell nyilvántartani [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés f) pontja].

f) A váltógazdálkodással üzemeltetett halastó kivett területként való nyilvántartása nem változik meg amiatt, hogy vizét leeresztik és a tófenkeet fertőtlenítés, szellőztetés céljából átmenetileg felszántják [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés g) pontja].

g) A dögterek, döggutak a hozzájuk tartozó területtel együtt akkor is kivett területek, ha nincsenek bekerítve [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés h) pontja].

h) A talaj természeti adottságainál fogva mező- és erdőgazdasági művelésre alkalmatlan területek alatt a kavics- és homokzátonyokat, a kopár, sziklás területeket, kőomlásokat, mocsarakat, vízállásokat, növényzet nélküli nem művelhető szikfoltokat, szakadékokat, faültetvény nélküli meredek, vízmosásos területeket kell érteni [Vhr. 42. §-ának (3) bekezdés i) pontja].

9.3 A közlekedéssel és hírközléssel kapcsolatban

a) A szőlőben és gyümölcsösben a művelés és szállítás céljait szolgáló utakat, ha azok szélessége a 3 métert eléri, kivett területként kell nyilvántartani. Állandó jellegű utak azok, amelyeket a gazdaság folyamatosan (évről évre rendszeresen) a megművelés

céljait szolgáló munkagépek, fogatok és járművek felvonulására, a szállítások és egyéb forgalom lebonyolítására használ.

b) A Vhr. 42. §-ának (4) bekezdés b) pontjában említett — szőlőben vagy gyümölcsösben létesített — állandó utak szélességének megállapításánál — függetlenül attól, hogy az út a sorokkal párhuzamosan, vagy a sorokra merőleges irányban halad — az út két oldalán fél-fél sortávolság elhagyásával fennmaradó területet, ha az a 3 métert eléri, kivett (út) területként kell kezelni. A sorokra keresztirányban haladó utaknál is a sortávolságot kell alapul venni. Ebben az esetben is a növénytől számított fél-fél sortávolság a betelepített területhez tartozik.

Példa: 10 × 10 méteres kötésben ültetett gyümölcsösben 3 méter szélességű utat csak akkor szabad figyelembe venni, ha az utat két oldalt szegélyező gyümölcsfasorok egymástól 13 méter távolságra vannak ültetve. Ebben az esetben ugyanis az út két oldalán 5—5 méter széles területsávot a gyümölcsfák tenyészterületéhez kell számítani;

vagy pl.: a 3 × 1,5 méteres kötésben ültetett szőlőben 3 méter szélességű utat csak abban az esetben szabad figyelembe venni, ha az utat két oldalt szegélyező szőlősorok egymástól való távolsága eléri a 6 métert.

e) A gyümölcsösök és szőlők közötti utak elbírálásánál a következők szerint kell eljárni:

— 3 méter szélességet elérő, illetve meghaladó állandó utakat alrészletként kell kezelni;

— a 3 méternél keskenyebb állandó utakat a környező területhez kell kapcsolni.

d) Ha az úthoz, vasúthoz tartozó területen gyümölcsöst létesítenek (nem egy gyümölcsfasort), vagy szántóföldi művelést folytatnak, ilyen esetben a tényleges művelési ágat kell megállapítani.

e) Komlóültetvények közötti utak megállapítása esetén a 9.3. a—b) pontokban leírtak értelemszerű alkalmazásával kell eljárni.

f) A repülőtér fűvel borított területét karbantartás céljából időnként kaszálják vagy legeltetik; az ilyen kaszálás nem befolyásolja a repülőtérnek kivett területként való nyilvántartását [Vhr. 42. §-ának (4) bekezdés d) pontja].

9.4 A vízgazdálkodással kapcsolatban

a) A Vhr. 42. §-ának (5) bekezdés b—c) pontjában említett csatornák és árkok jellegük szerint ideiglenesek vagy állandóak. Ideiglenes jellegűnek kell tekinteni azokat a csatornákat és árkokat, amelyeket legfeljebb egy gazdasági évre létesítenek, majd megszüntetnek. Ilyenek az öntözési idény tartamára létesített árkok,

csatornák, az osztóárkok, amelyek közvetlenül az öntöző barázdába, vagy öntöző sávokba adagolják a vizet. Az öntözött tábla felszíni vizeit az állandó jellegű gyűjtőcsatornába az ún. ideiglenes gyűjtőárkok vezetik. Ideiglenes jellegűek a tavaszi hóolvadás, vagy nagyobb esőzések után összegyűlt csapadékvíz levezetésére szolgáló árkok is.

Az ideiglenes jellegű csatornák (árkok) területét annak a művelési ágnak a területében kell elszámolni, amelyen létesültek.

b) A védőtöltések mellett mindkét oldalon azoknak a területeknek nagyságát, amelyeken vízügyi érdekből mező- vagy erdőgazdasági művelést folytatni nem szabad, a területileg illetékes vízügyi igazgatóság közlése alapján kell megállapítani [Vhr. 42. §-ának (5) bekezdés d) pontja].

c) A mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt álló területeket a hullámtérben is a tényleges állapotnak megfelelően kell nyilvántartani.

d) A Vhr. 42. §-ának (5) bekezdés a) pontjában említett mocsarak azok a területek, amelyeket az év nagy részében csekély víz borít, sűppedékesek (láp jellegűek), zsombékosak; növényzetük ipari, illetőleg mezőgazdasági felhasználásra alkalmatlan.

A művelés alól kivett területek közé tartoznak vízállás megnevezéssel azok az egész éven át vízzel borított (kisebb-nagyobb kiterjedésű, lefolyástalan) területek is, amelyekben növényzet nem terem.

9.5 A honvédelemmel és rendszettel kapcsolatban

Az ilyen célra igénybe vett területek közül azokat, amelyeken mező- vagy erdőgazdasági művelést folytatnak, a tényleges művelési ág és minőségi osztály szerint, míg a kivett területeknek minősülő egyéb területeket külön rendelkezés alapján kell nyilvántartani.

A honvédelmi, rendészeti célokat szolgáló nem mezőgazdasági rendeltetésű földek valamely művelési ágban történő hasznosítása (mezőgazdasági mellékhasznosítás) és emiatt valamely művelési ág szerint történő nyilvántartása nem jelenti a terület rendeltetésének megváltozását. Ezért az ilyen területek művelésbe vételéhez, vagy a művelés beszüntetését követően művelés alól kivett területkénti hasznosításához művelési ág változási engedély nem kell,

csak a hasznosításban (művelési ágban) beállott változást kell bejelenteni.

A művelés alól kivett területek országosan egységes elnevezését az 1. sz. melléklet tartalmazza.

10. AZ ALRÉSZLET

10.1 A Vhr. 43. §-ában foglaltak szerint:

„(1) Egy földrészleten belül a különböző művelési ágak területét és a művelés alól kivett területeket — a (2)–(4) bekezdésekben foglaltakra figyelemmel — alrészletként kell nyilvántartani, ha azok nagysága:

a) a község belterületén és zártkertjében

— a szántóművelési ágnál

1500 m²

— a többi művelési ágnál és a művelés alól kivett területnél

400 m²

b) a község külterületén valamennyi művelési ágnál és a művelés alól kivett területnél

1500 m²

területi mértéket eléri, vagy meghaladja.

(2) Ha a földrészleten belül valamely művelési ág területe (művelés alól kivett terület) az (1) bekezdésben meghatározott mértéket nem éri el, azt általában a mellette levő nagyobb területű művelési ággal (művelés alól kivett területtel) együtt kell nyilvántartani.

(3) A 400 m²-nél nagyobb területű földrészleten belül az állandó jellegű lakó- és üdülőépületeket — a hozzá tartozó udvarral együtt — akkor is külön alrészletként kell nyilvántartani, ha területe az (1) bekezdésben meghatározott mértéket nem éri el. Az egyéb épületeket pedig azzal a művelési ággal (művelés alól kivett területtel) együtt kell nyilvántartani, amelynek területéhez az épület tartozik.

(4) Azt a földrészletet, amelynek területe a 400 m²-t nem haladja meg és rajta állandó jellegű épület van, művelés alól kivett területként kell nyilvántartani.

(5) Az ingatlannyilvántartás szempontjából állandó jellegű épületnek minősül a 12 m²-nél nagyobb, kőből, téglából, vályogból, tömött falból, továbbá vasbetonból készült vagy előre gyártott elemekből összeállított épület; a faépületek vagy vasvázas épületek közül pedig az, amelynek szilárd alapja (kő, téglá, beton, stb.) van.”

10.2 Az alrészletek megállapításánál — a Vhr. előírásainak betartása mellett — még a következőkre kell figyelemmel lenni:

a) Alrészletként kell az ingatlannyilvántartási térképen ábrázolni és az írásbeli munkarészekben nyilvántartani:

— a legkisebb területi mértéket elérő művelési ágak területét és művelés alól kivett területeket;

— az állandó jellegű lakó- és üdülőépületekhez és a hozzájuk tartozó udvar területéhez csatlakozó művelési ágot, vagy más rendeltetésű művelés alól kivett területet, ha annak területe eléri az épület és udvar együttes területét;

— az egyszerűsített (előzetes) kisajátítás átvezetése során a földrészletekből lemetezett (kisajátítás alá vont) különböző művelési águ területeket — területnagyságra való tekintet nélkül — a végleges kisajátítás átvezetéséig.

b) A legkisebb területi mértéket el nem érő művelési ágak és művelés alól kivett területek beolvadnak a mellettük levő nagyobb területű művelési ágba, illetve művelés alól kivett területbe. Az írásbeli munkarészekben nem kell feltüntetni az „és rét, és legelő stb.” megjelölést. Ez alól kivételt képeznek az épületek és a vonalas létesítménynek minősülő művelés alól kivett területek (út, csatorna, árok stb.), amelyeket a környező területhez kapcsolva kell ábrázolni és az írásbeli munkarészekben az „és út”, „és árok”, „és egyéb épület” stb. megjelölést kell feltüntetni.

c) Ha a földrészleten belül több művelési ág van, ezek közül azonban egyik sem éri el a legkisebb területi mértéket, a földrészletet a legnagyobb területű művelési ág szerint kell kezelni.

d) Az alrészletet nem képező művelési ágak „beolvasztásánál”, ha a természetbeni elhelyezkedés ezt lehetővé teszi

— a szőlő, kert és gyümölcsös területét elsősorban a szőlő, kert vagy a gyümölcsös művelési ághoz, illetőleg ezek egyikéhez,

— a szántó-, rét-, legelő-, nádas- és erdőterületet pedig elsősorban ugyanezen művelési ágakhoz, illetőleg ezek egyikéhez kell kapcsolni. Gyakorlati példákat a 2. sz. melléklet tartalmaz.

OSZTÁLYBASOROZÁS

1. AZ OSZTÁLYBASOROZÁSRÓL ÁLTALÁBAN

1.1 A jelenleg érvényben levő osztálybasorozási rendszer területi egysége a becslőjárás és az osztályozási vidék.

a) A becslőjárás az osztályozási rendszernek az a területi egysége, amelynek határvonalát az 1875. évi VII. törvény végrehajtása során állapították meg. A megállapítás úgy történt, hogy az ország területét olyan nagyobb (általában járás nagyságú) részekre osztották, amelyekben a termelési költségek és talajviszonyok megközelítőleg azonosak voltak. A becslőjárási határok napjainkig lényegében változatlanok maradtak.

b) Ha a becslőjáráson belül a gazdálkodási viszonyok annyira eltérőek voltak, hogy azokat a becslőjárás egész területére nem lehetett általánosítani, a területet további egységekre osztották. Ezek az egységek az ún. **osztályozási vidékek**, amelyekre külön-külön kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokat állapítottak meg.

c) A Vhr. 44. §-ának (1) bekezdése értelmében a földrésztetek osztálybasorozásának alapja a községenként és nagyobb területenként (osztályozási vidékenként) kijelölt mintatérhálózat. Az osztálybasorozás alapját képező mintatérhálózat járási és községi mintaterekből áll.

Járási mintatér az a terület, amelyet a becslőjáráson, illetve az osztályozási vidéken belül — művelési áganként és minőségi osztályonként — az ott előforduló különböző minőségű talajokra vonatkozó adatok (feltalaj mélysége, fizikai félesége, szerkezete, a fekvés, vízgazdálkodás stb.) szemléltetésére jelöltek ki. A kijelölés a becslőjáráshoz, illetve az osztályozási vidékhez tartozó olyan

községekben történt, amelyekben ezek az adatok a legjellemzőbbek voltak.

Községi mintatér az a terület, amelyet egy adott községen belül — művelési áganként és minőségi osztályonként — az ott előforduló egyes talajminőségekre vonatkozó jellemző adatok szemléltetésére a járási mintaterek alapján általában a részletes osztálybasorozás folyamán jelöltek ki. A községi mintaterek a községen belüli földrészek (alrészletek) részletes osztálybasorozásának alapjául szolgálnak. A község területén levő járási mintatert — ha az nem szűnt meg — községi mintatérnek is ki kell jelölni. Ha pedig a község területén járási mintatér nincs kijelölve, ügyelni kell arra, hogy a községi mintaterek és azok leírásai összhangban legyenek a velük azonos minőségi osztályú járási mintaterekkel és azok leírásával.

1.2 A Vhr. 44. §-ának [2] bekezdése értelmében „a földminőséget jellemző tulajdonságokat, természeti és termelési adottságokat művelési áganként kell megállapítani és mintatérjegyzékbe foglalni.”

Az osztálybasorozás alkalmával kijelölt járási és községi mintaterekről mintatérjegyzéket kell készíteni.

a) 1957. év előtt kétféle járási mintatérjegyzék készült: az ún. „mezőgazdasági”, melyben a szántó, a rét, kert, szőlő, legelő és a nádas járási mintateri, valamint az „erdei”, amelyben az erdőművelési ág járási mintateri vannak leírva.

1957. év után a mezőgazdasági mintatérjegyzék helyett új rendszerű nyomtatvány készült (Pü. 3019 és a 3020 r. sz.). Az erdei mintatérjegyzék helyett nem került sor új nyomtatvány kiadására, ezért az osztálybasorozások alkalmával — ha szükséges az erdei mintatérjegyzék újjászervezése — erre a célra is az egyes rovatok megfelelő kiegészítésével az új rendszerű nyomtatványt kell használni. A nyomtatvány külvén a „Mezőgazdasági mintaterek jegyzéke” cím felett a felhasználás céljától függően fel kell tüntetni a „járási” vagy „erdei” megnevezést.

A járási mintatérjegyzéket két példányban kell készíteni. Eredeti példányát a megyei földhivatalnál, a másolatot a területileg illetékes járási földhivatalnál kell elhelyezni. A bejegyzett adatokban beállott változást mindkét példányon folyamatosan kell vezetni.

b) A községi mintatérjegyzékek tartalmazzák az egyes községek területének részletes osztálybasorozása alkalmával kijelölt községi mintaterek leírását. Azokban a községekben, amelyekben

a 105/1959. (T. 7.) ÁFTH sz. utasítás alapján készített földnyilvántartási munkarészek vannak forgalomban, általában új községi mintatérjegyzékek nem készültek. Azokban a községekben, ahol 1957 óta új osztálybasorozás történt, általában új, helyesbített községi mintatérjegyzékek készültek két példányban. Ilyen esetekben a községi mintatérjegyzék megyei földhivatalnál tárolt példányát irattárba kell helyezni és a továbbiakban a változást csak a járási földhivatalnál levő példányon kell vezetni.

1.3 A Vhr. 44. §-ának [3] bekezdése értelmében az osztálybasorozás alkalmával „a földrészletek talaját — minőségüktől függően — művelési áganként legfeljebb nyolc minőségi osztályba lehet sorozni.”

A minőségi osztályok a becselőjárason illetve az osztályozási vidéken belül művelési áganként a különböző minőségű területek megkülönböztetésére szolgálnak és 1-től legfeljebb 8-ig terjedő számokkal vannak megjelölve. A megállapított minőségi osztályok — mint arányszámok — az egyes művelési ágakon belül a földek termékenysége közötti különbségeket mutatják. Az alacsonyabb számértékű minőségi osztály a jobb, a magasabb számértékű a rosszabb talajminőséget jelenti.

1.4 A Tvr. 10. §-ának [3] bekezdése többek között rendelkezik arról is, hogy a föld minőségeként a minőségi osztálynak megfelelő kataszteri tiszta jövedelmet kell feltüntetni.

A kataszteri tiszta jövedelem hozadéki értékszám, amely azt mutatja, hogy megállapítása idején egy adott földrészleten (alrészleten) átlagos gazdálkodás mellett, az átlagos termelési költségek levonása után kataszteri holdra vonatkoztatva mennyi tiszta hozadék marad. A kataszteri tiszta jövedelem tehát nem közvetlenül a föld termékenységet, hanem a megállapítás időpontjára érvényes tiszta hozadékát mutatja. A földrészletek területének méterrendszerű nyilvántartására való áttérés szükségessé tette a kataszteri holdra megállapított — 0,04-től 108,00 aranykoronáig terjedő — tiszta jövedelmi fokozatok hektárra vonatkoztatott értékeinek meghatározását is. A kataszteri holdra megállapított tiszta jövedelmi fokozatok hektárra vonatkoztatott aranykoronaértékeit a 3 sz. melléklet tartalmazza.

A kataszteri tiszta jövedelem az ország valamennyi mező- és

erdőgazdasági művelésbe vont földrésztetére megállapítást nyert. Ha viszont eddig művelés alá nem vont területeket művelés alá vonnak, a kataszteri tiszta jövedelmet utólag kell megállapítani [Vhr. 44. §-ának (4) bekezdése].

Kataszteri tiszta jövedelem kiszámítása: A földrésztlet (alrésztlet) kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítása — a vonatkozó kataszteri tiszta jövedelmi fokozatok felhasználásával — gépi feldolgozással történik. Az adott földrésztletre vonatkozó kataszteri tiszta jövedelmet számítógép állapítja meg. A kataszteri tiszta jövedelem hagyományos módon történő kiszámításához segédtablázatok állnak rendelkezésre. A segédtablázatok a kataszteri tiszta jövedelmi fokozatoknak megfelelően kataszteri holdra és négyszögöltre, illetve hektárra és négyzetméterre számítva tablázatosan tartalmazzák a kataszteri tiszta jövedelmet.

2. FELMÉRÉST KÖVETŐ OSZTÁLYBASOROZÁS

A felmérést követő osztálybasorozás keretében az egyes munkaszakaszokba tartozó feladatokat a következők szerint kell végrehajtani.

2.1 Az osztálybasorozás előkészítő munkái

Az osztálybasorozás helyszíni végrehajtását megelőzően biztosítani kell azokat az írásbeli, térképi munkarészeket és adatokat, amelyek a helyszíni munka során lehetővé teszik a megelőző osztálybasorozás megállapításainak és az új osztálybasorozás során tett megállapítások összevetését. Továbbá tájékoztatást nyújtanak a területi, talaj-, domborzati, hidrológiai stb. adottságaira vonatkozóan.

2.1.1 Térképi azonosítás

Az osztálybasorozás végrehajtásánál lényeges szempont, hogy tájékoztatásul rendelkezésre álljanak az új eljárást megelőző osztálybasorozás adatai (régi minőségi osztályok). Ennek érdekében a régi minőségi osztályokat művelési áganként a községi földkönyv (a kataszteritelek könyv, a változási jegyzék stb.) adatai alapján a birtokvázlaton és a melléktérképeken fel kell tüntetni. A régi földadókataszteri munkarészek adatait kell figyelembe venni az azonosításnál akkor is, ha a 105/1959. (T. 7.) ÁFTH sz. utasítás

végrehajtásában mezőgazdász működött közre, azonban a minőségi osztályhatárokat a térképen nem tüntették fel.

a) **Birtokvázlat:** Az egyes községekről készített 1:2000, vagy 1:2880 méretarányú (városokban esetleg 1:1000 ma.) eredeti kataszteri térkép másolata, negyedlapokra vágva és kartonlapra ragasztva. Tartalmazza a község határában levő összes földrészlet határvonalait, a földrészletek helyrajzi számának, művelési ágának és tényleges birtokosának feltüntetésével. A művelési ágakat, valamint az épületeket, utakat, vasúti területeket és a vizeket különböző színre festették. Ezek az ún. színes birtokvázlatok, szemben azokkal a birtokvázlatokkal, amelyeknél a művelési ágak színezése elmaradt.

Az 1957 óta végzett térképfelújításokról olyan birtokvázlat készül, amely nem színes, és a tulajdonosok (kezelők, használók) nevét sem tartalmazza. E birtokvázlat céljára a földmérési alap-térkép nyomdai úton sokszorosított egyik másolata szolgál, amely kartonra ragasztva, negyedlapokra vágva, a helyszíni munkák (bemérés, osztálybasorozás hatósági feladatok) végrehajtásának elősegítését szolgálja [Vhr. 117. § (1) bekezdése].

b) **Melléktérkép:** A nagyobb területekre kiterjedő változásokat 1945 után általában nem vezették át a nyilvántartási térképeken, sem a birtokvázlaton. Így nem történt meg a földreform, valamint a földrendezések stb. átvezetése. Ezekről a változásokról rendszerint az eredeti térkép méretarányában meliéktérképek készültek.

c) **Régi földadókataszteri munkarészek:** A jelenleg forgalomban levő, kézi úton (hagyományos), vagy ezekről gépi úton készített földnyilvántartási munkarészek előtt az ún. földadókataszteri munkarészek voltak használatban. Ezek ismerete azért szükséges, mert ezekre a munkarészekre ma is szükség van az osztálybasorozás előkészítő munkájához a régi minőségi osztályok beazonosításánál, ha a nyilvántartási egység osztálybasorozására 1957 óta nem került sor.

A régi munkarészek közül a kataszteri telekkönyv és a részletes osztálykivonat, a hozzájuk tartozó függelékek, valamint a változások átvezetésére szolgáló adótárgy és művelési ág változási („F”) jegyzék említhető meg. Ezek a munkarészek központi (megyei) kezelésben voltak, míg a birtokív a községben nyert elhelyezést.

A változások átvezetésére a kataszteri telekkönyvben és a részletes osztálykivonatban a változott földrészletek adatainak víz-szintes vonallal való áthúzásából, az új (változott) adatnak eltérő színű tintával történt beírásából, majd a változott oldal újbóli összeadásából állott. A változott oldalak adatait természetesen az oldalösszesítőn, a földoldalösszesítőn, valamint a végső összesen soron

is át kellett vezetni. Az átvezetés akkor volt helyes, ha úgy a kataszteri telekkönyvben, mint a részletes osztálykivonatban a művelési ágak végösszege megegyezett. Amennyiben az új (változott) adat a földrészlet eredeti helyén bejegyezhető nem volt, a földrészlet új adatát függelékbe kellett foglalni és a függelék zárlati sorát kellett a kataszteri telekkönyv és részletes osztálykivonat zárlati sorából levonni, illetve hozzáadni.

d) A minőségi osztályok azonosításánál a változott földrészletek esetében nem elegendő a földkönyvből (kataszteri telekkönyvből) az eredeti adatok megállapítása. Ilyen esetekben az időközi változást is figyelembe kell venni a változási jegyzékek alapján. A változás miatt ugyanis a művelési ág és minőségi osztály adatai eltérnek a kataszteri telekkönyv, illetve a községi földkönyv adataitól.

e) Az azonosítás során a művelési ágot és a minőségi osztályt a régi helyrajzi számok alapján helyrajzi számonként kell megállapítani. A birtokvázlatra a művelési ág jele mellett a minőségi osztályt római számmal grafit írónnal kell bejegyezni. Tekintve, hogy egy-egy dűlön vagy belterületi tömbön belül több földrészlet művelési ága és minőségi osztálya azonos lehet, ezért ezeket a földrészleteket — a földrészletek határvonalára merőlegesen húzott, kezdő- és végpontján nyíllal jelölt folytonos vonallal kell megjelölni. Az így elhatárolt részen belül az azonos művelési ágot és minőségi osztályt csak egyszer kell feltüntetni.

f) Az e) pontban foglaltak szerint kiegészített birtokvázlat alapján osztálybasorozási munkatérképet kell készíteni.

Munkatérkép: A munkatérkép a felmérés során készült műanyag térkép (asztralon) fénymásolata. Az új osztálybasorozásig érvényben levő (régi) minőségi osztályok feltüntetésére és az osztálybasorozási eljárás során tett megállapítások első rögzítésére szolgál.

2.1.2 Szomszédos községek csatlakozó földrészleteinek azonosítása

Az osztálybasorozás arányosságának biztosítása érdekében a munkatérképen fel kell tüntetni a szomszédos községek csatlakozó földrészleteinek (alrészleteinek) művelési ágát és minőségi osztályát. Az érintkező földrészletek (alrészletek) minőségi osztályainak megállapítása — azonos becslójárásba (osztályozási vidékbe) tartozó községek esetén — akkor arányos, ha az azonos művelési ágú és talajminőségű földrészletek minőségi osztálya megegyezik. Ezt a helyesen végzett osztálybasorozás biztosítja. Különböző becslójárásba (osztályozási vidékbe) tartozó községek érintkező föld-

részletei (alrészletei) esetén — az ország területének osztályozási vidékekre tagozódó rendszeréből következően — a becslőjáráson (osztályozási vidéken) belül helyesen végzett osztályozás ellenére is előfordulhat aránytalanság.

Az azonosítás végrehajtásánál a következők szerint kell eljárni:

a) Különböző becslőjárásba (osztályozási vidékbe) tartozó községek esetén a csatlakozó földrészetek művelési ágán és minőségi osztályán kívül a munkatérképre a kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokat is be kell jegyezni.

b) Ha a szomszédos község munkarészei a 105/1959. (T. 7.) ÁFTH számú utasítás alapján készültek, a csatlakozó földrészetek minőségi osztályát római számmal kell bejegyezni. Amennyiben a község területét 1957 óta már osztálybasorozták, úgy a csatlakozó földrészetek minőségi osztályát — a minőségi osztály határvonalának feltüntetésével — arab számmal kell a munkatérképen jelölni. Egyidejűleg minden csatlakozó községre vonatkozóan fel kell tüntetni az osztálybasorozás évét is. Pl.: „Osztálybasorozva: 1963. évben”.

c) A csatlakozó minőségi osztályokat és a hozzájuk tartozó tisztajövedelmi fokozatokat akkor is be kell azonosítani, ha a szomszédos község más megye területén fekszik. Ebben az esetben a szomszédos megyei földhivataltól kérni kell a csatlakozó minőségi osztályok adatainak megküldését. Az adatok közlésére legcélszerűbb egy átnézeti térkép vagy vázlat (fénymásolat) felhasználása. A közölt adatokat a munkatérképen a fentiek értelemszerű alkalmazásával kell feltüntetni.

2.1.3 Mintaterek térképi azonosítása

A művelési ágak és minőségi osztályok azonosítását követően a járási, illetve a községi mintatérjegyzékekből be kell azonosítani a munkatérképre a mintatereknek kijelölt földrészeteket.

a) A munkatérképen a régi mintatereket grafit írónal kell feltüntetni. A művelési ág jele mellett a minőségi osztályt római számmal kell jelölni. (Pl.: R. III. MT., vagy Sző. VII. JMT stb.) A régi mintaterek bejelölését az osztálybasorozás eredményének bejegyzése után sem szabad eltávolítani.

b) Ha a községi mintaterek azonosítása során kétséget kizáróan megállapítást nyer, hogy egyes mintaterek művelési ág változás következtében megszűntek, úgy a mintatérjegyzékben a megszűnt mintatér helyrajzi számát és a földrészet tulajdonosa (kezelője, használója) nevét piros ceruzával át kell húzni, és a jegyzet rovatba „Új mintatér kijelölése szükséges” bejegyzést kell írni.

c) Ha az eredeti községi mintatérjegyzék, vagy másolata nem áll rendelkezésre, az eredeti kataszteri telekkönyv alapján — amelynek jegyzet rovatába a mintatérként kitűzött földrészleteknél a mintatér jelzése be van jegyezve — kell megállapítani a régi mintateretek helyrajzi számát, művelési ágát és minőségi osztályát. Ilyen esetben a községben előforduló valamennyi művelési ágra és minőségi osztályra a mintateretek leírását a járási mintatérjegyzék adatai és a helyszíni állapot figyelembevételével kell elkészíteni.

d) Ha a kataszteri telekkönyvből nem állapítható meg a régi mintateretek helyrajzi száma, úgy a 105/1959. (T. 7.) ÁFTH sz. utasítás végrehajtása során készített részletes osztálykivonat segítségével kell művelési áganként megállapítani a községben előforduló minőségi osztályokat.

2.1.4 Légifényképek felhasználása

a) Az osztálybasorozás előkészítéséhez a fekete-fehér pankromatikus negatívok félfényes, kontrasztos kivitelű kontakt másolatait lehet felhasználni. Felhasználhatók a régebbi — akár 4—5 éves — légifelvételek is, ha azok tavasszal, kora nyáron vagy késő ősszel készültek. Általában a lombtalan időszakban készült felvételek adnak optimális eredményt. A tapasztalatok szerint azonban felhasználhatók a lombos időszakban készült felvételek is, ha méretarányuk és fedettségük mértéke megfelelő.

b) 1:10 000 méretarányú feldolgozás esetén a kontakt másolatok optimális méretaránya 1:10 000—1:20 000 között van (1:2000—1:4000 méretarányú feldolgozás esetén a kontakt másolatok optimális méretaránya 1:4000—1:8000). A földmérési alaptérkép méretarányára nagyított légifényképet csak sík terepen (0—5 %) szabad alkalmazni.

c) Lényeges, hogy felhő vagy felhőárnyék ne zavarja a felvételt. Egyébként a felvételen mégis előforduló felhőt (annak árnyékát) kellő gyakorlat megszerzése után színéről és formájáról fel lehet ismerni.

d) A földhivatalok éves földminősítési feladattervének ismeretében gondoskodni kell a tárgyévben osztálybasorozásra (ingatlan-nyilvántartás-szerkesztésre) kerülő községek kontakt másolatainak beszerzéséről.

A földhivatal földmérési osztályán rendelkezésre álló nyilvántartások alapján (35.633/1969. OFTH számú intézkedés), vagy közvetlenül a Földmérési Intézetnél tájékozódni kell, hogy az adott községre vonatkozóan milyen légifelvételek állnak rendelkezésre. Több légi felvétel esetén — az a—b) pontokban foglaltakra figyelemmel —

ezek közül kell kiválasztani a legalkalmasabb légifelvételt. A kiválasztott felvétel osztálybasorozásra való felhasználásának engedélyezését a Földmérési Intézettől kell kérni (40.074/1973. OFTH számú utasítás V/3.m/ pont). Ha a Földmérési Intézet a felhasználást engedélyezi, a kontakt másolatokat a földhivatal jóváhagyott költségvetésének terhére közvetlenül a Kartográfiai Vállaltól kell megrendelni.

e) A földhivatalhoz megérkezett kontakt másolatokat a **45/1971. HM utasítás, illetve az 5/1973. (MÉM É. 4.) MÉM számú utasításban** foglaltak szerint kell nyilvántartani és felhasználni.

f) A kontakt másolatokból térhatású képpárokat kell összeállítani úgy, hogy a képpárok az osztálybasorozással érintett teljes területet lefedjék. A képpárok sztereoszkópikus vizsgálatát a földhivatalok részére rendelkezésre bocsátott tükrös sztereoszkóppal — lehetőleg terepmunkára alkalmatlan (téli) időszakban — kell végezni. Ez a munka az interpretáció első fázisa, az ún. **előzetes minősítés**. Az előzetes minősítést minden esetben olyan, az osztálybasorozásban jártas dolgozónak kell végezni, akinek már megfelelő légifénykép-olvasási gyakorlata van.

g) Az irodailag végzett előzetes minősítés keretében az osztálybasorozásra kerülő területen vizsgálni kell

- a domborzati viszonyokat;
- a lejtésvizonyokat és a kitettséget;
- a hidrológiai viszonyokat, a lefolyáshálózatot, a talajvíz elhelyezkedését;
- az erózió megjelenési formáit és mértékét;
- a művelési ágakat, a rajtuk elhelyezkedő növényzet magasságát és sűrűségét, valamint ennek változásait;
- továbbá a felsorolt tényezők **összhatásaként jelentkező azokat a tónusdifferenciákat**, amelyek feltétlenül a talajminőség-változással függnék össze.

h) A talajminőség-változással összefüggő valamennyi tónusdifferenciát — amennyiben a 2 hektárt meghaladják — sztereoszkópikus szemlélés mellett, a kontakt másolaton színes zsírceruzával (dermatográf) el kell határolni. Ha az osztálybasorozásra kerülő teljes területre vonatkozóan valamelyik képpáron megtörtént a tónusdifferenciák elhatárolása, az előzetes minősítés befejeződött.

i) Az interpretáció második fázisa a **terepi minősítés**, amire az általános határbejárás és az osztálybasorozás folyamán kerül sor. A terepi minősítés során az osztálybasorozáshoz előkészített munkatérkép, a mintatérjegyzékek, valamint a természetbeni állapot összevetésével meg kell állapítani, hogy az előzetesen minősített kontaktmásolatokon elhatárolt tónusdifferenciák valóban minőségi

osztályhatárokat képviselnek-e. Amennyiben az előzetes határvonalak minőségi osztályhatárként elfogadhatók, úgy azokat változtatlanul kell hagyni és a kontakt másolaton az elhatárolt terület közepére a megállapított minőségi osztályt arab számmal fel kell tüntetni. Ha az előzetes határvonalak minőségi osztályhatárként nem fogadhatók el, azokat jól láthatóan érvényteleníteni, illetőleg megfelelően módosítani kell. Valamennyi földrészleten (alrészleten) a feltüntetett határvonalak ellenőrzését az osztálybasorozás szabályai szerint kell elvégezni.

j) A kontakt másolatokon rögzített minőségi osztályhatárokat a földhivatalok rendelkezésére bocsátott légifénykép-átrajzolóval, vagy pantográfval lehet a munkatérképre átrajzolni. Az átrajzolást végezheti mezőgazdasági szakképzettséggel nem rendelkező dolgozó is. Az egyes földrészleteken (alrészleteken) belül a minőségi osztályok területének megállapítását és adatlapokra való feldolgozását azonban az osztálybasorozást végző mezőgazdásznak kell végezni.

k) A légifényképpel kapcsolatos legfontosabb fogalmakat, valamint a tükrös sztereoszkóp és a légifénykép-átrajzoló kezelésére, használatára vonatkozó ismertetést a 4. sz. melléklet tartalmazza.

l) Az ingatlannyilvántartás szerkesztése keretében a minőségi osztályok felülvizsgálatát célszerű légifényképek segítségével végezni. Ebben az esetben is a a) — k) pontokban foglaltak szerint kell eljárni. Ha azonban 1957 óta már osztálybasorozott község terepi minősítésére (felülvizsgálatára) kerül sor, a talajosztályozási térképen feltüntetett minőségi osztályhatárokat kell összevetni a kontakt másolatokon berajzolt előzetes elhatárolásokkal, majd a továbbiakban az i) — j) pontokban foglaltak értelemszerű alkalmazásával kell eljárni.

2.1.5 Talajtérképek felhasználása

Az osztálybasorozás adatainak megalapozottabbá tételét, az egyes minőségi osztályok területének elhatárolását nagymértékben segítik a különböző talajtérképek és mellékleteik.

Ezért az osztálybasorozási munkáknál fel kell használni:

- a genetikus üzemi talajtérképeket és kartogrammokat;
- a Géczy-féle 1:25 000 m. a. talajismereti és talajhasznosítási térképeket;
- a Kreybig-féle 1:25 000 m. a. átnézetes talajtérképeket.

Az osztálybasorozás helyszíni munkáinak megkezdése előtt tájékozódni kell, hogy a község, illetve gazdaság területéről milyen talajtérképek állnak rendelkezésre. Az 1973. január 1. után készült és az osztálybasorozásnál legjobban hasznosítható genetikus üzemi

talajtérképeket és mellékleteiket, továbbá talajjavításról készített megvalósulási térképek és leírásaik egy példányát a Vhr. 67. §-a alapján a térképezést, illetve a talajjavítást végző szervek kötelesek a megyei földhivatalok rendelkezésére bocsátani. A korábbi években készült térképeket — gazdaságossági szempontokat is figyelembe véve — az üzemektől célszerű a munkák elvégzésének idejére kölcsönkérni.

A talajtérképezett területek osztálybasorozásának megkezdése előtt a talajtérképek adatai alapján tájékozódni kell

- a terület geológiai felépítéséről;
- a genetikus talajtípusok, altípusok és változatok elhelyezkedéséről;
- a domborzatról, a hidrológiai és meteorológiai viszonyokról.

A felsoroltak tanulmányozása és értékelése során alapvető szempont a terület tájviszonyainak, a talajféleségek területi elhelyezkedésének átfogó megismerése; a talajtermékenységet befolyásoló tényezők: a feltalaj (termőréteg) mechanikai összetételének, a talaj szerkezetének, tömödöttségének, kémhatásának, a talajképző kőzetnek, a talajvíz állapotának, az erodáltság mértékének és az esetleges talajhibáknak a mintatérleírások készítésénél, illetve ellenőrzésénél és a minőségi osztályok megállapításánál történő figyelembevétel. Az említettekre vonatkozóan igen jó tájékoztatást nyújt a genetikus üzemi talajtérkép és kartogrammjai, valamint az ezekhez tartozó szöveges-táblázatos leírás.

A Kreybig-féle átnézetes talajismereti térképek — a méretarány figyelembevételével — tájékoztatást nyújtanak a színelhatárolás alapján a vízállásos, vizes és árterületekről; az egyes kémiai tulajdonságokról (savanyúság, mészállapot, szikesség), a vonalozással történt elhatárolás alapján pedig a talajok vizgazdálkodási tulajdonságairól; továbbá a humuszos réteg vastagságáról és a talajvíz mélységéről.

2.1.6 A helyi szervek tájékoztatása

A helyszíni munka megkezdése előtt — a Vhr. 71. §-ára hivatkozva —, az elvégzendő munka céljáról és az új osztálybasorozási eljárás lefolytatásáról írásban értesíteni kell a helyi tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági szakigazgatási szervét és a munkában való közreműködését kerni kell.

A járási földhivatal az osztálybasorozás előtt köteles felvenni a kapcsolatot a községi mezőgazdasági és élelmiszerügyi szakigazgatási szervvel; véleményét, észrevételeit az osztálybasorozás során igényelni kell és azokat indokolt esetben figyelembe kell venni.

Az elvégzendő munkákról írásban értesíteni kell az érdekelt mezőgazdasági nagyüzemeket (ÁG, TSZ, ÁEG stb.) és a helyszíni osztálybasorozás lefolytatásához képviselőiket meg kell hívni. Távolmaradásuk az osztálybasorozás lefolytatásának nem akadályozza.

2.2 Az osztálybasorozást megelőző helyszíni munkák

A helyszíni munkát általános tájékozódás céljából végzett határbejárással kell kezdeni. A határbejárás alkalmával kell felülvizsgálni a községi, esetenként a járási mintatereket és szükség szerint az új mintatereket kijelölni. Ezt követően kezdhető meg a földrésztetek részletes osztálybasorozása.

2.2.1 Határbejárás

Az előkészítő feladatok elvégzése után az osztálybasorozást végző — nagyobb határú községek esetén a munkában részt vevő valamennyi — dolgozónak a község egész határát be kell járnia. Törekedni kell arra, hogy az általános határbejáráson a helyi tanács végrehajtó bizottság mezőgazdasági szakigazgatási szerve és az érintett mezőgazdasági üzemek képviselői vegyenek részt.

A határbejárás során tájékozódni kell a különböző minőségű földek községen belüli jellemző elhelyezkedéséről, az egyes művelési ágakon belül előforduló talajváltozatokról és az egyes földrésztetek között fennálló esetleges jelentős aránytalanságokról.

Jelentős aránytalanság: a tényleges állapottal szemben megállapítható két osztály eltérés, vagy egy osztály különbség esetén 8 ak/ha eltérés [Vhr. 66. §-ának (2) bekezdése].

Az ilyen területeket meg kell jegyezni és az osztálybasorozás alkalmával behatóan kell vizsgálni.

A határbejárásra — a község nagyságától függően — szükség szerint több napot kell fordítani. Ezáltal az osztálybasorozást alaposabb helyi ismeretekre támaszkodva lehet végrehajtani és az arányosság, valamint az osztálybasorozás eredményének a természetbeni állapottal való egyezősége is jobban biztosítható. Az arányosság azt jelenti, hogy a községi mintaterek leírásával megegyező földrésztetek (alrészletetek) a határ bármelyik részén azonos minőségű osztályba vannak sorozva.

2.2.2 Mintaterek felülvizsgálata és újak kijelölése

a) A határbejárás alkalmával fel kell keresni a község területén kijelölt érvényes járási és községi mintatereket és leírásaikat átsott szelvény alapján össze kell hasonlítani a természetbeni állapottal.

A járási és községi mintaterek helyszíni ellenőrzése során vizsgálni kell, hogy leírásuk a természetbeni állapottal egyezően tartalmazza-e a minőségi osztályra jellemző tulajdonságokat. A felülvizsgált mintatereknek és leírásoknak meg kell felelni az új mintaterek kijelölésére vonatkozó — b)–k) pontban részletezett — előírásoknak.

b) Általában a határbejárás során kell a megszűnt és az osztálybasorozás időpontjáig nem pótoltt járási vagy községi mintatereket kijelölni. Az új járási mintatér kijelölése a megyei földhivatal hatáskörébe tartozik. (37/1971. (MÉM É. 47.) MÉM sz. utasítás mellékletének I/5/a pontja.) A megyei földhivatal az új járási mintatérrel a járási földhivatal javaslatának figyelembevételével jelöli ki. A községi mintatér kijelölése a járási földhivatal feladata. [37/1971. (MÉM É. 47.) MÉM sz. utasítás mellékletének II/5/a pontja].

Új mintatérrel kell kijelölni, ha

- művelési ág változás vagy határátcsatolás miatt a mintatér megszűnt;

- eddig még nem levő új művelési ág keletkezik, illetve új minőségi osztályt állítanak fel;

- új község létesült és új községi mintatérjegyzéket kell készíteni;

- a talaj minősége megváltozott, illetve ha egy minőségi osztályon belül olyan változat található a becselőjárás (osztályozási vidék) vagy a község területén, amelyre nincs mintatér kijelölve.

Az új mintaterek kijelölésénél lényeges feltétel az, hogy a mintatérként kijelölt földrészlet (alrészlet) művelési ága állandó jellegű legyen és területének nagysága — a belterület és zártkert kivételével — feltétlenül elérje az osztályozható terület mértékét. Helyének kiválasztása során arra kell törekedni, hogy a mintatereket lehetőleg jól járható utak mentén, illetve azok közelében jelöljék ki, azért, hogy bármikor könnyen megközelíthetők legyenek. Nagyhatarú községekben ugyanazon minőségi osztályra a határ különböző pontjain úgy kell mintatereket kijelölni, hogy azok megtekintése lehetőleg kevés utazást vegyen igénybe.

A hely kiválasztásánál figyelemmel kell lenni a földrészlet (alrészlet) fekvésére, az égtájakhoz viszonyított lejtésére, a lejtés erősségére is. A mintatér kijelölése akkor jó, ha az a művelési ágot, a talajminőséget, a fekvést és az egyéb jellegzetes tulajdonságokat hűen

szemlélteti. A mintatérnek minden vonatkozásban az adott minőségi osztály átlagos állapotát kell tükröznie.

A mintatér helyének kiválasztását követően az ásott talajszelvény alapján a c)–g) pontokban meghatározott — földminőséget jellemző talajtulajdonságokat, természeti és termelési adottságokat kell vizsgálni és mintatérjegyzékbe foglalni.

c) A talaj felső rétegét általában a minőségi osztályra jellemző **feltalaj** mélységéig (legfeljebb 100 cm-ig) kell vizsgálni. A talajszelvény mélységének meghatározásánál azonban arra is figyelemmel kell tenni, hogy lehetővé tegye az **altalaj** tulajdonságainak meghatározását is.

Feltalaj: A talajnak az a része, ahol a növények gyökérzetének többsége elhelyezkedik, valamint amely humusztartalmánál fogva a növényi tápanyagok zömét biztosítja és színében is eltér az alatta levő rétegtől. Az ingatlannyilvántartási osztálybasorozás alapja a talajok különböző termékenysége. A termékenység szoros függvénye a feltalaj fizikai tulajdonságainak, szerkezetének és mélységének. A feltalajnak az a felső része, amelyet a termelés során rendszeresen megművelnek, a **művelt réteg**. A művelt réteg mélysége földrésztelenként különböző lehet, továbbá szerkezetében is eltérhet a feltalaj alsóbb rétegeitől. A feltalaj leírásánál a művelt réteggel külön nem kell foglalkozni.

Altalaj: A talajnak az a része, amely a feltalaj alatt helyezkedik el, színében és szerkezetében észrevehetően eltér a feltalajtól. Az osztálybasorozás alkalmával a talajt általában a mintatérben megadott mélységig (legfeljebb 100 cm-ig) kell vizsgálni. Mélyrétegtű talajoknál, ha a feltalaj alig észrevehetően megy át az altalajba, az altalaj leírásánál a feltalaj meghatározását kell alkalmazni.

d) Meg kell állapítani a **feltalaj és az altalaj színét**. A talaj színe — mint a minőségi osztály jellemző tulajdonságainak egyike — mintatérrel történő összehasonlítás megkönnyítését szolgálja. Megállapításához kézben szétmorzsolts talajréteget kell felhasználni. A szín vizsgálatánál meg kell határozni a talaj alapszínét (pl. sárga, barna, fekete stb.) és a kisérő — árnyalati — színt (pl. sárgás, barnás, szürkés stb.). A meghatározásnál körütekintően kell eljárni és figyelembe kell venni a talaj nedvességtartalmát is, mert száraz állapotban a talaj világosabb, nedvesebb állapotban sötétebb. Ezért a szélsőséges állapotban végzett színmeghatározás esetén erre utalni kell. A mintatérleírás elkészítésénél először az árnyalati, majd azt követően az alapszínt kell a mintatérjegyzékbe bejegyezni (pl. sárgásbarna homok).

e) Meg kell határozni a **feltalaj és altalaj mechanikai összetételét**. A megállapításnál az egyöntetűség biztosítása érdekében: futó-

homok, laza homok, homok, durvaszemcsés homok, vályog, homokos vályog, agyagos vályog, középkötött agyag, kötött agyag, erősen kötött agyag, iszap, tőzeg, kótú, szikes, szikfoltos, kavicsos, kőtörmelések, mészköves (murvás), kőpados, palaköves elnevezéseket kell használni.

f) Meg kell határozni a talaj szerkezetét. A szerkezet megállapításánál a szerkezeti elemek térbeli méretei alapján köbös (poliédres, diós, szemcsés, rögös, morzsás), hasábszerű (prizmás, oszlopos), lemezszerű (leveles, lemezes, táblás, réteges) szerkezetet kell megkülönböztetni. A köbös szerkezet esetén a szerkezeti elemek a tér három irányában közel egyforma kiterjedésűek. A hasábszerű szerkezetek esetén a szerkezeti elemek a tér két irányában (vízszintesen) gyengén, függőleges irányban jobban kiterjednek. A lemezes szerkezet esetén a szerkezeti elemek a tér két irányában jól, függőleges irányban gyengébb kiterjedésűek.

g) A genetikus üzemi talajtérképek és a hozzájuk tartozó leírások adatainak felhasználásával vizsgálni kell a talajok humusztartalmát (humusz: a talajba jutott állati és növényi maradványokból származó szerves anyagok összessége). A rendelkezésre álló adatok alapján utalni kell a mintatérleírásban arra, hogy a mintatér talaja gyengén, közepesen vagy erősen humuszos.

h) A mintaterek kijelölésénél a fel- és az altalaj színének, mechanikai összetételének, szerkezetének, mélységének, humusztartalmának vizsgálatán és meghatározásán túlmenően általában minden művelési ágnál ki kell emelni az egyes mintaterek szerinti talajok termékenységét és mindazokat a jellemző tulajdonságokat, amelyek az átlagtermést előnyösen vagy hátrányosan befolyásolják. Pl.: bel- vagy fakadó vizektől szenvednek, aszályosságra hajlók, késői fagynak, ködnek kitettek, az égtáji fekvést, stb.

A talajok termékenységének meghatározásához igen hasznos segítséget adnak a talajjelző növények is. A talajjelző növényekre vonatkozó gyakorlati ismereteket az 5. sz. melléklet tartalmazza.

i) A különböző művelési ágakra vonatkozó mintaterek kijelölésénél és leírásánál még a következőket kell figyelembe venni:

— **szántóknál** meg kell állapítani a fekvést (hátas, oldalas, róna, lapályos, teknős, sík, hullámos, dombos), a munkálhatóságot, a gépi művelhetőséget, a talaj vízgazdálkodását, a trágyaigényt, a jellegzetes fő terményeket (gabona, kapás, pillangós csoportosításban);

— **réteknél** meg kell állapítani a fekvést, a nedvességi viszonyokat, kat, a szál- és aljfüvek minőségét és összetételét (a legjellemzőbb fűfélék felsorolásával), továbbá azt, hogy hányszor kaszálhatók és utólegelőül használhatók-e;

— **szőlőknél** meg kell állapítani a fekvést, az égtájak szerinti

lejtést, hegyi szőlőknél azt is, hogy a hegy lábánál, a derekán vagy a tetején fekszenek; a művelésre való alkalmasságot (kézi, fogatos vagy gépi művelés), az ültetvény biológiai állapotát, a késői fagy előfordulásának gyakoriságát. A szőlőművelési ág mintatereinek leírásánál, vizsgálatánál és osztálybesorozásánál — különösen a hegy- és dombvidéki tájak esetében —, gyakran problémát okoz az a körülmény, hogy az új nagyüzemi telepítések az enyhébb lejtőre, illetve a sík területekre történtek. A hagyományos (kézi) művelést pedig a gépi művelés (növényápolás) váltotta fel. E változás érvényesítése érdekében a terület talajának, domborzatának és az ültetvény biológiai állapotának (fejlettségének) figyelembevételével — ha szükséges — a meglévő minőségi osztályokon belül, változatként, újabb járási és községi mintatereket kell kijelölni és ezeket a területeket az új mintatereknek megfelelően kell osztálybesorozni;

— **kerteknél** meg kell állapítani általában azokat a tulajdonságokat, mint a szántóknál, továbbá a hasznosítás módját (pl. zöldségkert, házikert stb.);

— **gyümölcsösöknél** meg kell állapítani a fekvést, az égtájak szerinti lejtést, a faállomány fafajok szerinti összetételét, a fák fejlettségét, biológiai állapotát, a telepítés rendszerét, a késői fagy előfordulásának gyakoriságát, a fák alatti kultúrát (pl. rét);

— **legelőknél** meg kell állapítani a fekvést, az égtájak szerinti lejtést, a nedvességi viszonyokat, a füvek minőségét és összetételét (a legjellemzőbb fűfélék felsorolásával), a gyepesedést, a legeltetés időtartamát, a kisülésre való hajlamot és azt, hogy melyik állatfaj legeltetésére alkalmas (pl. szarvasmarha, juh, sertés);

— **nádasoknál** meg kell állapítani azt a körülményt, hogy állandó vízűek-e, sűrűek vagy ritkásak, a száluk vékony, vastag, rövid, hosszú, egyenes, görbe, ipari, építkezési vagy mezőgazdasági felhasználásra alkalmas-e. A nádas mintatér fel- és altalajának részletes leírása általában nem lehetséges, ezért csak közelítőleg kell a talajtulajdonságokat rögzíteni (pl. mocsártalaj vagy tőzegtalaj);

— **erdőknél** meg kell állapítani a fekvést, az égtájak szerinti lejtést, az üzemeltetés módját, a vágásfordulót, a fafajokat és azok százalékos arányát, továbbá az éghajlati tényezőket.

j) Ha azonos minőségű osztályba különböző talajú és fekvésű területek tartoznak, ezekre mint változatokra, külön-külön mintatérre kell kijelölni. A kijelölésnél azonban arra kell törekedni, hogy egy becslőjáráson (osztályozási vidéken) belül művelési áganként azonos minőségi osztályra ötnél több járási mintatér kijelölésére és leírására ne kerüljön sor.

A talajváltozatok azonosítása érdekében a járási mintatérjegyzék-

be felvett azonos minőségi osztályba tartozó mintatereteket — a minőségi osztály rovatban — az abc kisbetűivel kell jelölni. A járási mintatérjegyzékben használt abc jelzésekre a községi mintateret kijelölésénél figyelemmel kell lenni. Ennek megfelelően a községi mintatérjegyzékben is a változat azonosítása érdekében az abc jelzést kell alkalmazni.

k) A mintateret kijelölése alkalmával a folyók hullámtérében „hullámtér” megjelöléssel a vízelöntési viszonyok figyelembevételével — az erdő kivételével minden előforduló művelési ágra — külön mintateret kell kijelölni. A hullámtérben levő területen a mentesített részhez viszonyítva hasonló minőség esetén is — a feltételes termékenység miatt — gyengébb minőségi osztályt kell alkalmazni. Egyoldalú, feltételes, esetleg csak tavasziak termelésére alkalmas hasznosítási lehetőségnek a leírásból is kétséget kizáróan megállapíthatónak kell lenni.

l) Járási mintateret nem kell kijelölni:

- a belterületben és zártkertben kertművelési ágban nyilván tartott 1500 m² alatti ténylegesen szántó művelési ágú területekre;
- a gyümölcsös művelési ágra;
- az erdőművelési ágba tartozó mezőgazdasági cellulóznyárfa-telepítésekre;

— a vízmű védőterületéhez tartozó mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt álló területekre;

— a kiegyenlítő osztályba tartozó területekre.

A felsoroltakra — a gyümölcsös művelési ágba tartozó területek kivételével — községi mintateret sem kell kijelölni.

m) A mintatérként kijelölt területet a természetbeni helyének megfelelően kell a munkatérképen és a talajosztályozási térképen piros hullámos vonallal körülhatárolni. A körülhatárolt terület közepére piros ceruzával a művelési ágjelzést, minőségi osztályát, valamint „MT” (mintatér), illetőleg „JMT” (járási mintatér) megjelölést kell írni. A mintatérnek kijelölt terület helyének a legközelebbi vonalas létesítménytől való távolságát egyszerű méréssel kell meghatározni és a munkatérképen, valamint a talajosztályozási térképen megjelölni (pl. „S. 3. MT”, vagy „R. 5. JMT”). Mintát a 6. sz. melléklet tartalmaz.

2.2.3 Javaslat új kataszteri tiszta jövedelmi fokozat létesítésére

Ha az eljárás során olyan művelési ágra vagy minőségi osztályra válik szükségessé új mintatér kijelölése, amilyen a járási mintatérjegyzékben eddig nem szerepelt és ezért nincs kataszteri tiszta-jövedelmi fokozata sem, javaslatot kell készíteni új fokozat létesítésére.

sére. A javaslatot a megyei földhivatalhoz kell felterjeszteni, amelynek tartalmaznia kell a javasolt új minőségi osztály mintaterének leírását és a javasolt kataszteri tisztajövedelmi fokozatot. Az új fokozat létesítésének szükségességét indokolni kell. Az indokolásban ki kell térni az új fokozatba sorolható területek nagyságára is. Az új fokozat létesítése területi szempontból abban az esetben indokolt, ha az új fokozatnak megfelelő minőségi osztályba sorolható terület a 2 ha-t eléri. A 2 ha-on aluli terület minőségi osztályát a hozzá hasonló minőségű, azonos művelési ágú föld minőségi osztályával egyezően kell megállapítani. Az új fokozat megállapítására irányuló javaslatot a megyei földhivatal felülvizsgálja, majd véleményezi és javaslatokkal együtt eredetben, döntésre a földnyilvántartási főosztályhoz terjeszti fel. (A mintát a 7. sz. melléklet tartalmazza.)

A becsőljárás (osztályozási vidék) területének határátcsatolás folytán történő változása esetén is szükségessé válhat új tiszta jövedelmi fokozat létesítése. Ennek indokoltságát ilyen esetben is a meglevő minőségi osztályokkal szemben mutatkozó eltérés és az érintett terület nagysága alapján kell vizsgálni.

2.3 Helyszíni osztálybasorozás

A határbejárás, a mintaterék felülvizsgálata és pótlása, illetve az új mintaterék kijelölése után a földrészletek (alrészletek) minőségi osztályának megállapítását a következők szerint kell végezni.

a) Az osztálybasorozást a község területének valamelyik részén megkezdve, folyamatosan földrészletről földrészletre haladva kell végrehajtani. Ha a nagyobb határú község osztálybasorozását több dolgozó is végzi, akkor a község területét a munkában részt vevők között a munka megkezdése előtt — lehetőleg egész térképszelvényenként — fel kell osztani és a munkacsoport tagjait el kell látni a mintaterék leírásával. Az osztálybasorozás végrehajtását a csatlakozó közös térképszelvények által ábrázolt területből kiindulva, egymástól távolódva kell végezni. A közös szelvények csatlakozó részeinél különösen ügyelni kell a községen belüli arányosságra. Ezért célszerű, ha ennek a területrésznek osztálybasorozását a kijelölt dolgozók együtt végzik.

A minőségi osztály megállapításánál a viszonyítási alap a községi és járási mintatérjegyzékben leírt tulajdonságok összessége. A minőségi osztály megállapításánál elsősorban a tartós jellegű talajtulajdonságokat, nem pedig a talaj pillanatnyi kultúrállapotát (alkalmazott agrotechnika minőségét, a növények fejlettségét stb.) kell figyelembe venni. Fontos támpont a régi minőségi osztály is. Ez

azonban nem jelenti azt, hogy attól indokolt esetben (pl. tartós jellegű talajromlás vagy talajjavulás esetén) eltérni nem szabad. A régi minőségi osztálytól való eltérés esetén — különösen akkor, ha az eltérés csupán egy minőségiosztály-különbség lenne — az összes körülményeket újra mérlegelni kell. Az ingatlannyilvántartás keretében végzett osztálybasorozás módszeréből következik ugyanis, hogy az évszak, az intenzív műtrágyázás, a csapadékviszonyok, a növények fejlettsége stb. — egyetlen helyszíni szemlén történő megítélése miatt — egymagában is eredményezhet a régi minőségi osztályhoz képest egy osztálynak megfelelő különbséget. Eltérés esetén tehát mindig vizsgálni kell, hogy a környező földrészekhez viszonyítva nagyobb körben is megállja-e a helyét az új minőségi osztály, nehogy megváltoztatása aránytalanságok sorozatát idézze elő.

b) Az új minőségi osztályt a régi minőségi osztállyal egyezően kell megállapítani, ha a terület művelési ága és talajának minősége nem változott. A talaj minősége abban az esetben tekinthető változatlan-nak, ha a talajtulajdonságok és az egyéb termelési adottságok megegyeznek a minőségi osztályra vonatkozó, a községi mintatérjegyzékben foglalt adatokkal. Ha a földrészlet (alrészlet) több minőségi osztályba tartozik, a községi mintatérjegyzékben rögzített tulajdonságokkal való egyeztetést valamennyi minőségi osztályra el kell végezni.

c) Ha a földrészlet (alrészlet) művelési ága eltér a régi művelési ágtól, az új minőségi osztály megállapítása érdekében vizsgálni kell, hogy a talajtulajdonságok, valamint az egyéb termelési adottságok az új művelési ág melyik minőségi osztályának mintatérleírásában foglalt tulajdonságoknak felelnek meg. Új minőségi osztályként az összehasonlítás útján kiválasztott községi mintatér osztályát kell megállapítani.

Több minőségi osztályba sorozható földrészlet (alrészlet) esetén a községi mintatérjegyzékbe foglaltakkal való azonosítást valamennyi eltérő minőségű területre el kell végezni.

d) A földrészlet (alrészlet) fel- és altalajára jellemző tulajdonságok, valamint az eltérő minőségű területek természetbeni elhelyezkedésének megállapítására talajfúrót kell használni. Ha azonban a talajfúróval vett minta alapján az egyes talajtulajdonságok, vagy a minőségi osztály területi elhelyezkedése biztonságosan nem állapítható meg, a vizsgálatot ásott talajszelvény alapján kell végezni.

A mintavétel sűrűségét a földrészlet területének nagysága, felszínének tagoltsága és az eltérő minőségű területek előfordulásának gyakorisága határozza meg. Külterületen a 10 ha alatti minőségi osztály területére legalább egy, további 10 hektáronként is legalább

egy mintavétel essen. Belterület és zártkert esetén arra kell törekedni, hogy a mintavétel sűrűsége biztosítsa a minőségi osztályok tényleges állapottal egyező megállapítását.

e) Az osztálybasorozásnál a föld minőségében beállott tartós jellegű változást a minőségi osztály megállapításánál figyelembe kell venni. Ilyen változásnak minősül a talajjavítás és vízrendezés folytán beálló **talajjavulás**, valamint az erózió és az elvizesedés következtében beálló **talajromlás**.

A talajjavítás körébe tartozó eljárások közül — a tartamkísérletek alapján — tartós hatásúnak tekinthető a szikes talajok (szolonyeces réti és mélyben sós réti csernozjom talajok) kémiai úton, valamint digózással történt javítása.

A vízrendezés körébe tartozó eljárások közül — a minőség javulása szempontjából — tartós hatásúnak tekinthető a belvízrendezés és a talajvízszint szabályozása.

A komplex meliorációs eljárás keretében mindkét említett beavatkozás rendszerint együtt fordul elő és kiegészülhet egyéb olyan eljárásokkal, amelyek a talajminőségben hatékony javulást idéznek elő. Ezért az ilyen területeket fokozottabban kell vizsgálni. Ilyen területeknek tekinthetők elsősorban a **27/1970. (XII. 13.) MÉM sz. rendelet 1. sz. melléklete** szerinti kiemelt körzetek, amelyeket a **8. sz. melléklet** tartalmaz.

A talaj minőségében beállott javulás mértékének értékelése során figyelmen kívül kell hagyni az okszerű talajhasználatot, a talajok fokozott növényi tápanyaggal való ellátását, a talajpusztulást mérsékelő agrotechnikai eljárásokat, a mész-, a szerves- és a zöldtrágyázást.

A minőségi osztályokban a talajjavítás folytán beállott változást a talajjavítást követő legalább három gazdasági év terméseredményei, valamint a megváltozott talajtulajdonságok értékelése alapján kell érvényesíteni.

Ha a talajjavítás következtében a talajtulajdonságokban beállott változás miatt a talajadottságok megegyeznek a község azonos művelési ágú, de magasabb osztályú mintaterének leírásával, akkor új minőségi osztályként ezt az osztályt kell megállapítani.

Ha a talajtulajdonságokban olyan változás nem állott be, amelynek alapulvételével új osztály megállapítható volna, akkor a termés-eredmények három évi átlaga alapján vizsgálni kell, hogy a javítás előtti időszakhoz képest milyen arányú termésnövekedés következett be. A termésnövekedés arányának (százalékának) megfelelően kell a kataszteri tiszta jövedelmet növelni. Minőségi osztályként az így növelt kataszteri tiszta jövedelemhez legközelebb álló fokozat osztályát kell megállapítani.

A javított területek jellemző tulajdonságainak szemléltetésére az új minőségi osztály járási és községi mintatereit ilyen változattal ki kell egészíteni. A leírásban utalni kell a beavatkozás (talajjavítás, vízrendezés stb.) jellegére.

Talajromlás esetén földminősítési szempontból csak a tartós jellegű — az erózió vagy a vízgazdálkodási létesítmények elvezesítő hatására bekövetkezett — termékenységsökkenést kell figyelembe venni. A talajromlás tartós jellegűnek akkor tekinthető, ha hatása legalább három gazdasági éve érvényesül.

A vízgazdálkodási létesítmények kedvezőtlen hatására beálló talajromlás (elvezesedés, elmocsarasodás, másodlagos szikesedés) azonban csak abban az esetben vehető figyelembe, ha az a gazdaság tevékenységével nem hárítható el.

A minőségi osztályokban a talajromlátszintén a községi mintatér-leírás, illetőleg a terméseredmények értékelése alapján kell érvényesíteni.

A minőségi osztály terméseredmények alapján történő megállapítása érdekében a termésnövekedés arányának (százalékának) megfelelően kell a kataszteri tiszta jövedelmet csökkenteni. Minőségi osztályként az így csökkentett kataszteri tiszta jövedelemhez legközelebb álló fokozat osztályát kell megállapítani. A mintaterek kijelölésénél az a) pontban foglaltak szerint kell eljárni.

f) Az előző pontban foglaltak szerinti minőségi osztály változást azonban csak akkor lehet érvényesíteni, ha **jelentős aránytalanság** mutatkozik. Ilyennek kell tekinteni, ha a nyilvántartott minőségi osztály és az új minőségi osztály között legalább két minőségi osztály különbözet, vagy hektáronként nyolc aranykorona eltérés állapítható meg [Vhr. 66. §-ának (2) bekezdése]. Ennek hiányában a nyilvántartott minőségi osztályt még talajromlás esetén sem szabad megváltoztatni.

g) Az egyes korlátozott hasznosíthatóságú, vagy feltételes termékenyséű területek minőségi osztályainak megállapításánál a következők szerint kell eljárni.

— A folyók hullámterében a vízelöntés veszélye miatt valamennyi művelési ágra a mentesített részhez viszonyítva, hasonló minőség esetén is a feltételes termékenység figyelembevételével, alacsonyabb minőségi osztályt kell alkalmazni.

— A vízművekhez tartozó védőterület talajának minősítésénél mint a gazdálkodást korlátozó tényezőt figyelembe kell venni, hogy szerves trágyát, műtrágyát, növényvédő szert alkalmazni nem szabad. Ezek a körülmények indokoltá teszik a tényleges osztálynál alacsonyabb osztály megállapítását.

h) A 2 ha-nál kisebb földrészleten (alrészleten) belül több minő-

ségi osztályt (alosztályokat) nyilvántartani nem szabad. Ilyen esetekben a talajosztályozási térképen tényleges állapotnak megfelelően ábrázolt minőségi osztályok területi aránya alapján ki kell számítani a földrészlet (alrészlet) átlagos kataszteri tiszta jövedelmét és az átlaghoz legközelebb álló tisztajövedelmi fokozat minőségi osztályát kell az írásbeli munka-részekbe bejegyezni. A térképen a kiegyenlítő osztályt be kell karikázni. Ha kiegyenlítő osztályban nyilvántartott területen mintatér van kijelölve, azt meg kell szüntetni és helyette más földrészleten kell új mintatérrel kijelölni. A kiegyenlítő osztály alkalmazására példát a **9. sz. melléklet** tartalmaz.

A 2 ha-nál nagyobb földrészleten (alrészleten) belül egy-egy osztály (alosztály) területe 5000 m²-nél kisebb nem lehet.

i) Az osztálybasorozás keretében a területek minőségi osztályát **osztálybahelyezéssel** kell megállapítani a következő esetekben:

— A külterületen az állandó jellegű melegágyak, palántanevelő telepek, valamint a növényházak területét, amennyiben azok nem szántó művelési ágon létesültek és területük a szántó művelési ág legkisebb területi mértékét eléri, szántó alrészletként kell felvenni és abba a minőségi osztályba kell helyezni, amelynek tiszta jövedelmi fokozatához legközelebb áll a terület jelenlegi tiszta jövedelmi fokozata.

— A belterületi és zártkerti 1500 m² alatti szántók kert művelési ágban való nyilvántartása számos becslőjárásban (osztályozási vidéken) új kataszteri tiszta jövedelmi fokozatok létesítését tette szükségessé [25.225/1970. OFTH sz. intézkedés.] Az új fokozatokhoz járási és községi mintatérrel nem kellett kijelölni, ezért az ilyen (elsősorban zártkerti) területeket abba a kert minőségi osztályba kell helyezni, amely a szántóként megállapított kataszteri tiszta jövedelemhez viszonyítva a legkisebb tisztajövedelem-emelkedést eredményezi.

— A mezőgazdasági cellulóznyárfa-telepítéseket a becslőjáráson (osztályozási vidéken) belül az erdő művelési ágnak abba a minőségi osztályába kell helyezni, amelynek tiszta jövedelmi fokozatához legközelebb áll a terület jelenlegi tisztajövedelmi fokozata.

j) Az osztálybasorozás eredményét — az erdő- és nádasművelési ágak kivételével — a munkatérképen és a talajosztályozási térképen a következők szerint kell feltüntetni:

— A minőségi osztályok határvonalát, ha a földrészleten (alrészleten) belül több minőségi osztály van, grafit ceruzával, szabadkézzel rajzolt, hosszú, szaggatott vonallal kell a helyszíni eljárás során ábrázolni. A minőségi osztályhatárok munkatérképi bejelölése az osztálybasorozás fontos meghatározója. Osztálybasorozottnak

csak az a község tekinthető, ahol a minőségiosztály-határokat a munkatérképen feltüntették.

— A földrészlet (alrészlet) minőségi osztályát grafit ceruzával, a művelési ág jelzése után írt arab számmal kell megjelölni. A művelési ág jelzésére összhangban a gépi adatfeldolgozással (**43.633/1973. OFTH. sz. Útmutató 4. sz. melléklete**) a művelési ág kezdőbetűjét kell használni. Kivételt képez a szőlő, amelynek jelzésére a „Sző” betűket kell használni. Azonos művelési ágú és minőségi osztályú összefüggő területek esetében a minőségi osztályt jól látható számmal a terület közepén, nagyobb terület esetében pedig szükség szerint több helyen kell feltüntetni.

— Az erdő- és nádas művelési ágak esetében, ha a földrészleten (alrészleten) belül több minőségi osztály fordul elő, az egyes osztályok (alosztályok) hektárban és négyzetméterben kifejezett területét kell a munkatérképre, illetve a talajosztályozási térképre bejegyezni a régi minőségi osztályok és a helyszínen tett megállapítások összevetése alapján. A minőségi osztályhatárokat az erdő- és nádas művelési ágaknál nem kell a munkatérképen feltüntetni.

— Amennyiben a földrészlet (alrészlet) területének nagysága — terepazonos pont hiánya miatt — a minőségi osztályhatároknak a munkatérképen történő vázlatos ábrázolását sem teszi lehetővé, azok megállapításához földmérési dolgozó közreműködését kell igényelni. Ilyen esetek leginkább a több száz hektár nagyságú, egy földrészletként térképezett legelőknél fordulnak elő. (A minőségi osztályok és határvonaluk térképi ábrázolását a **10. sz. melléklet** tartalmazza.)

k) A régi minőségi osztályoktól való eltéréseket — ha a művelési ág nem változott — fel kell jegyezni. Ettől függetlenül folyamatosan fel kell jegyezni a természetbeni (tényleges) állapot és a nyilvántartott állapot között a művelési ágban tapasztalt eltéréseket is. Ezeket az adatokat mellékelni kell az osztálybasorozásról készített jelentéshez a szükséges intézkedése megtétele végett.

l) A felmérést követő osztálybasorozás, továbbá az ingatlan-nyilvántartás szerkesztése keretében végzett helyszíni ellenőrzés esetén a kataszteri tiszta jövedelem nem művelési ágváltozásból eredő növeléséhez vagy csökkentéséhez nem kell a **Vhr. 66. §-ának (1) bekezdésében** előírt szakigazgatási szervek egyetértése. Abban az esetben azonban, ha a kataszteri tiszta jövedelemben olyan mértékű változás következik be, ami megváltoztatja a földadó vagy az állami támogatás mértékét (a gazdaság ezáltal más kategóriába kerül), a munkarészek elkészülte után — a közszemle ideje alatt — erről a körülményről az illetékes tanács vb pénzügyi feladatokat ellátó szakigazgatási szervét tájékoztatni kell.

2.4 Az osztálybasorozás eredményének irodai feldolgozása

Az osztálybasorozás eredményének irodai feldolgozása során a következő munkafeladatokat kell elvégezni.

2.4.1 Művelési ág és minőségi osztály bejegyzése az adatlapokra

Az osztálybasorozás alkalmával a természetbeni állapottal egyezően megállapított művelési ágot és minőségi osztályt a munkatérkép alapján adatlapokra kell feljegyezni. Alosztályozás esetén a minőségi osztályoknak megfelelő területet a munkatérképről — a térkép méretaránya szerinti területbecslőrács segítségével — kell kiszámítani. Egyes osztályok területének kiszámítása érdekében a becslőrácsot rá kell helyezni a térképen megjelölt minőségi osztály területére, majd ezt követően meg kell állapítani az egész hektárok (négyzetek) számát és a töredékterületek nagyságát. Az így kapott eredményt azonossá kell tenni az osztályozott földrészlet (alrészlet) területével („Területre állítás”).

Ha a feldolgozás során a minőségi osztály bejegyzésének vagy határvonalának helytállósága elírás vagy egyéb hiba folytán kétségbevonható, akkor újabb helyszíni vizsgálattal kell annak helyességéről meggyőződni. A minőségi osztály bejegyzését vagy határvonalát irodai úton megváltoztatni nem lehet.

Az egyes alosztályoknak megfelelő területet 5000 m²-re, illetve hektárra kerekítve kell meghatározni és az adatlapra bejegyezni. A kerekítés után fennmaradó — hektáron aluli — területet a legnagyobb területű, egyenlő területek esetében a magasabb kataszteri tiszta jövedelmi fokozatú osztálynál kell kimutatni.

Az adatlapokat tintával — fokozott gondossággal — kell kitölteni. Az eltérési jegyzékbe felvett bemérendő földrészletek (2.4.3 pont) adatlapjait csak az eltérési jegyzék feldolgozását követően kell kitölteni és összegezni. Az adatlapokon az eltérési jegyzékre való hivatkozást (ceruzával) minden esetben fel kell tüntetni. (Pl.: „L. Elt. jegyzék 12. t.”)

Az adatlapokon ellenőrizni kell, hogy alosztályozás esetén a bejegyzett osztályoknak megfelelő területek egyeznek-e a földrészlet (alrészlet) területével. Ellenőrizni kell továbbá az alrészletek területének összegezésével azt is, hogy az alrészletek és a földrészlet területe egyezik-e.

Ha egy földrészlet (alrészlet) több minőségi osztályba van sorozva, az adatlap egy sorába két osztálynál többet — az áttekinthetőség biztosítása érdekében — nem szabad bejegyezni.

A művelés alól kivett területek meghatározását az adatlap al-

osztály rovatába kell bejegyezni (pl. lakóház, lakóház és udvar, vagy anyaggödör stb.). Az adatlapon a helyrajzi szám elé a térképszelvény (szelvények) számát kell beírni.

A mintatérként kijelölt földrészletek adatlapjain a mintatér jelét a jegyzet rovatban fel kell tüntetni. Pl.: Szó. 3. MT. vagy R. 5. JMT. stb.

2.4.2 Új községi mintatérjegyzék készítése

a) A határbejárás, a mintatér-felülvizsgálat, illetőleg a községi mintatérjegyzék helyesbítése és kiegészítése alapján — ha 1957. év óta még nem készült, vagy a kiegészítés folytán áttekinthetetlené vált a régi jegyzék — új községi mintatérjegyzéket kell összeállítani. Az új községi mintatérjegyzéket az osztálybasorozás eredményének irodai feldolgozása során két példányban kell készíteni. Az egyik példányt a megyei földhivatalnál kell elhelyezni. A második példányt, amelyet a járási földhivatalnál kell elhelyezni, a beállott változásokkal folyamatosan ki kell egészíteni. Az új községi mintatérjegyzék végleges elkészítése előtt ellenőrizni kell a járási ésk özségi mintaterek összhangját, az új községi mintatérjegyzékbe foglalt adatok és a munkatérkép egyezőségét. Az új községi mintatérjegyzéket a következő záradékkal kell ellátni.

„A községi mintatérjegyzékbe foglalt mintatereket az.....évi felmérést követő helyszíni osztálybasorozás alkalmával ellenőrizte, a leírásokat helyesbítette és szükség szerint pótolta.” Keltezés, aláírás.

Az elkészített új községi mintatérjegyzégeket az osztálybasorozásról készült jelentéshez kell mellékelni.

b) Ha a községről 1957 óta — osztálybasorozás eredményeként — már új mintatérjegyzék készült, a mintatérjegyzéken a változásokat a IV. fejezet 1. a) pontjában foglaltak értelemszerű alkalmazásával kell átvezetni.

2.4.3 Eltérési jegyzék összeállítása

Ha az állami átvétel keretében végzett osztálybasorozás alkalmával a természetbeni állapot és a felmérés eredményét tartalmazó munkarészek adatai között eltérés mutatkozik, azt „Eltérési jegyzék”-be kell a következők szerint felvenni. (Eltérési jegyzék céljára az ingatlannyilvántartás szerkesztésénél használt MEM—OFTH 659 r. sz. nyomtatványt kell használni.)

a) Az eltérési jegyzék címlapján az „ingatlanainak rendezéséhez” és az „ingatlannyilvántartás szerkesztése alkalmával” szöveget

át kell húzni és az utóbbi alá „a felmérést követő osztálybasorozás alkalmával” szöveget kell írni.

b) A nyomtatvány belső oldalán a 2. rovatba — a változás jellegetől függetlenül — a helyrajzi számok növekvő sorrendjében kell az eltérő földrésztleteket felvenni.

A 3. rovatba a térkép szelvényszámát kell bejegyezni és a rovat feliratát is ennek megfelelően kell javítani.

A 4. rovatba a felmérés során megállapított adatokat (alrészlet jele, művelési ág, terület) alrészletenként egymás alatt, külön sorba kell bejegyezni.

c) Ha az eltérés egész földrésztletre (alrészletre) vonatkozik (csak a művelési ágban következett be változás), az 5. rovatba az érintett földrésztlet (alrészlet) helyszíni osztálybasorozás idején talált tényleges művelési ágát és minőségi osztályát kell bejegyezni. Ez esetben a rajzi munkarészekben csak a művelési ág betűjelzését kell helyesbíteni. Az észlelt változásnak megfelelően kell a művelési ágat és a minőségi osztályt az adatlapon is helyesbíteni.

d) Ha a művelési ág nem az egész földrésztletet (alrészletet), hanem annak csak egy részét érinti, helyszíni bemérésre van szükség. Ez esetben is a tényleges állapotnak megfelelően kell az alrészlet jelzését és a művelési ágát az eltérési jegyzék 5. rovatába beírni, az újonnan keletkezett alrészletek területi adatainak helyét pedig üresen kell hagyni. A 6. rovatban a földrésztlettel vagy alrészlettel egy sorban „bemérendő” megjegyzést kell feltüntetni.

e) Az eltérési jegyzék földmérési feldolgozása során a felmérést végző dolgozónak be kell jegyezni a bemérés során megállapított területet az 5. rovatba és az eltérési jegyzék külső oldalán ennek megtörténtét aláírásával kell igazolnia.

f) A felmérendők jegyzékének földmérési elintézése után a mezőgazdásznak a helyszínen kell meggyőződnie arról, hogy az eltérési jegyzék 5. rovatába bejegyzett adatok egyeznek-e a tényleges állapottal, továbbá el kell végezni azoknak a földrésztleteknek az osztálybasorozását, amelyeket az eltérés miatt nem lehetett osztálybasorozni. Ezt követően az adatlapokat (földrésztletlapokat) ki kell egészíteni.

2.5 Az osztálybasorozás felülvizsgálata és átvétele

A megyei földhivatal vezetője által megbízott (általában a másodfokú földminősítési feladatokat ellátó megyei) mezőgazdásznak az osztálybasorozást a helyszíni munka folyamán — szükség szerint több alkalommal is — ellenőriznie kell. Az ellenőrzés során észlelt

hiányosságokat az ellenőrzési naplóban kell rögzíteni. A hiányosságok pótlásáról és megszüntetéséről az osztálybasorozást végző dolgozó köteles gondoskodni.

Az osztálybasorozást az ellenőrzéssel megbízott mezőgazdásznak — az osztálybasorozás befejezése előtt — a helyszínen át kell venni. Az átvételt külön átvételi vizsgálat keretében kell elvégezni. Az átvételi vizsgálat lefolytatása érdekében az osztálybasorozást végző mezőgazdásznak — a munka teljes befejezése előtt legalább egy héttel — jelentenie kell a megyei földhivatalhoz az osztálybasorozás befejezésének és felülvizsgálatra, illetve átvételre való előkészítésének várható időpontját.

Az átvételi vizsgálatnak ki kell terjedni a mintaterек helyének megfelelő kiválasztására, a mintaterек leírására, az egyes földrészletek (alrészletek) művelési ágának és minőségi osztályának megállapítására, a minőségi osztályhatárok előírt módon történő berajzolására, az egyes minőségi osztályok területének ellenőrzésére, továbbá arra, hogy az egyes minőségi osztályok egymástól ténylegesen megkülönböztethetők-e.

Az átvételt végző mezőgazdásznak az osztálybasorozás minden fázisát meg kell vizsgálnia. Meg kell állapítani, hogy az osztálybasorozás az érvényes jogszabályoknak (utasításoknak) megfelelően történt-e. A helyszínen általában az osztálybasorozott terület 10 %-át — brigádmunka esetén minden egyes dolgozó által sorozott területnek 10 %-át — kell felülvizsgálni. A helyszínen meg kell vizsgálni minden olyan földrészletet (alrészletet), ahol a régi minőségi osztályoktól való eltérés lényeges hatással van a kataszteri tiszta jövedelem alakulására. Az átvételi vizsgálatnak ki kell terjednie az osztálybasorozás községen és becselőjáráson (osztályozási vidéken) belüli arányosságára, továbbá — amennyiben a község becselőjárások (osztályozási vidékek) határára fekszik — a csatlakozás arányosságára is.

Az átvétel során észlelt hiányosságokat is az ellenőrzési naplóban kell rögzíteni. A vizsgáló által bejegyzett hiányosságok megszüntetését az ellenőrzési naplóban az egyes tételek *szignálásával* kell igazolni.

A vizsgáló a helyszínen ellenőrzött földrészletek adatlapjait, valamint az elkészített új mintatérjegyzéket aláírni tartozik. A vizsgálat megtörténtéről és eredményéről tájékoztatni köteles a megyei földhivatal ingatlannyilvántartási és földminősítési osztályának vezetőjét.

2.6 Jelentés elkészítése, mellékletek összeállítása

Az osztálybasorozást végző mezőgazdász a munka befejezése után a járási földhivatal vezetője részére jelentést készít. A jelentésben átfogó képet kell adni az osztálybasorozás lefolyásáról, eredményéről, így különösen:

- az osztálybasorozással érintett terület nagyságáról (hektárban);

- a hektárrészek számáról;

- a munkát könnyítő vagy nehezítő körülményekről;

- a helyi szervek közreműködéséről;

- a munka időszükségletéről (irodai, helyszíni, munka bontásban);

- a munkában résztvevőkről;

- az igénybe vett napszámról és fogatnapokról;

- a kataszteri tiszta jövedelmi adatokban és a művelési ágakban bekövetkező változások mértékéről és irányáról;

- az engedély nélkül végrehajtott, vagy be nem jelentett művelési ág-változásokról;

- a mintatérhálózatban eszközölt változtatásokról és azok szükségességéről;

- a felülvizsgáló mezőgazdász által megállapított hiányosságok megszüntetéséről.

Ha az osztálybasorozást munkacsoport végezte, a jelentésben az osztálybasorozást végző dolgozók nevének felsorolása mellett helyrajzszám-csoportok szerint ki kell mutatni az általuk osztálybasorozott határrészeket. A jelentés végén tételesen fel kell sorolni a járási földhivatalhoz beterjesztett valamennyi munkarészt.

A jelentést az osztálybasorozást végző dolgozónak (munkacsoport-vezetőnek) keltezéssel és aláírással kell ellátni.

2.7 Talajosztályozási térkép készítése

A község külterületének és zártkertjének földminősítési adatait talajosztályozási térképen kell ábrázolni. Erre a célra az ingatlan-nyilvántartási térképpel azonos másolat szolgál. [Vhr. 44. §-ának (5) bekezdése]. A talajosztályozási térkép tartalmazza mindazokat az adatokat, amelyeket az ingatlan-nyilvántartási térkép, továbbá:

- a földrészeket, alrészeket minőségi osztályát,

- a minőségi osztályok határvonalát,

- a községi és járási mintaterek megjelölését.

A talajosztályozási térkép valamennyi szelvényének bal felső

szélén — a keretvonal fölött — „Talajosztályozási térkép” megnevezést (bélyegzővel) és alatta (vagy mellette): „Készült az 19... évben végrehajtott talajosztályozás alkalmával” szövegű záradékot kell feltüntetni. A földminősítési adatokat a továbbiakban a birtokvázlatokon nem kell feltüntetni.

A belterületi földminősítési adatok térképi ábrázolására nem kell talajosztályozási térképet készíteni. A belterületben az alosztályozott földrésztletek és a mintaterék adataiban beállott változásokat a munkatérképen kell vezetni.

A talajosztályozási térképet a járási földhivatalnál kell tárolni.

A talajosztályozási térképet kidolgozása után az osztálybasorozást átvevő mezőgazdász köteles ellenőrizni és a térképen ezt aláírásával igazolni. A munkatérképet pedig az osztálybasorozás alapbizonylataként irattárba kell helyezni. Arra a továbbiakban újabb adatokat bejegyezni nem lehet.

3. OSZTÁLYBASOROZÁS A FÖLDRÉSZLETEK ADATAINAK VÁLTOZÁSA ALKALMÁVAL

A földrésztlet művelési ágának és minőségi osztályának változása esetén az új adatokat általában helyszíni osztálybasorozással kell megállapítani a következő esetekben:

- a földrésztletek megosztása és összevonása,
- a művelési ág megváltozása,
- a föld minőségének megváltozása,
- a nyilvántartási egységek területének változása és
- az államigazgatási egységek (községek, városok) területének változása.

A földrésztletek (alrésztletek) művelési ágában és a minőségi osztályokban, valamint a mintaterék adataiban beállott változásokat a talajosztályozási térképen folyamatosan át kell vezetni.

3.1 A földrésztletek megosztását [összevonását] követő osztálybasorozás

Területváltozásnak minősül a földrésztletek összevonása (egyesítése), megosztása (felosztása), vagy határának módosítása (rendezése) akkor is, ha ez a változás az érintett földrésztletek területének nagyságát nem módosítja [Vhr. 65. §-ának (1) bekezdése]. Az ezzel kapcsolatos osztálybasorozást — attól függően, hogy a községet

1957. után vagy azelőtt sorozták-e osztályba — a következők szerint kell végezni:

a) Azokban a községekben, amelyekben 1957 óta új osztálybasorozást hajtottak végre, földrészletek megosztása esetén — ha művelési ágváltozás nem történt — a keletkezett új földrészletek minőségi osztályát és az egyes osztályok területét a talajosztályozási térképen feltüntetett minőségi osztályhatárok alapján helyszíni vizsgálat nélkül lehet megállapítani.

A megosztást követően keletkezett új földrészleteken (alrészleteken) belül több minőségi osztályt (alosztályt) csak akkor szabad megállapítani, ha a földrészlet (alrészlet) területe a 2 hektárt eléri. Ha a megosztás útján 2 hektárnál kisebb területű és több minőségi osztályba tartozó földrészletek keletkeztek, a különböző minőségi osztályok figyelembevételével kiegyenlítő osztályt kell alkalmazni.

Földrészletek összevonása esetén — ha egyébként művelési ág változás nem történt — a keletkezett földrészletek minőségi osztályát a megosztás esetére vonatkozó szabályok értelemszerű alkalmazásával kell megállapítani.

Az 1957 óta osztálybasorozásra került községekben a földrészletek megosztása és összevonása esetén helyszíni osztálybasorozásra általában nincs szükség. Ha azonban a talajosztályozási térkép nem áll rendelkezésre vagy hiányos, úgy helyszíni osztálybasorozást kell végezni.

b) Azokban a községekben, amelyekben 1957. előtt hajtották végre az osztálybasorozást, talajosztályozási térkép vagy munkatérkép általában nincs. Ezekben a községekben átmenetileg osztálybasorozási munkatérképként a birtokvázlatokat és a földrendezési melléktérképeket kell használni. A földrészletek területének változása (megosztása, összevonása) esetében szükség szerint helyszíni osztálybasorozást kell végezni az osztálybasorozás általános szabályai, valamint az a) pontban foglaltak értelemszerű alkalmazása mellett.

3.2 Művelési ág változást követő osztálybasorozás

Művelési ág változásnak minősül, ha a földrészlet nyilvántartott művelési ágát a valóságban más művelési ágra alakítják át, továbbá az is, ha a területet művelés alól kivonják, illetőleg ha a művelés alól kivont területet művelés alá veszik, feltéve, hogy a változás az alrészletek legkisebb területi mértékét eléri [Vhr. 65. §-ának (2) bekezdése].

A művelési ág változással kapcsolatos osztálybasorozást — a 2.3

pontban foglaltak figyelembevételével — a következők szerint kell végezni.

a) A szántóföldre telepített mesterséges gyepterületeket a **művelési ágváltozásra vonatkozó engedélytől függően** rét- vagy legelő-művelési ágba kell felvenni. A minőségi osztály megállapításánál vizsgálni kell, hogy a terület az új művelési ág (rét, vagy legelő) melyik minőségi osztályának felel meg. Ha a mintatérleírásokhoz történő viszonyítás alapján egyik osztályba sem sorozható, a minőségi osztályt a talajtulajdonságok és termelési adottságok értékelése alapján kell megállapítani és a földrészletre (alrészletre) változatként járási, illetve községi mintateret kell kijelölni.

b) A nagyüzemi szőlő- és gyümölcs telepítések minőségi osztályának — a művelési ág változás időpontjában történő — megállapításánál egyes tényezők hatása még nem értékelhető kellő biztonsággal. Ez akkor fordul elő, ha a telepítés olyan talajtípusra (talajféleségre) történt, amelyen az adott kultúra eddig még nem volt telepítve. (Pl.: hegy- és dombvidéken a szőlőtelepítés az anyhébb lejtőre, vagy a hegylábi sík területre történik). Ez a körülmény indokoltá teszi a szőlő- és gyümölcs telepítések minőségi osztályának felülvizsgálatát a termőre fordulás évében vagy az azt követő évben. A felülvizsgálatot a következők szerint kell végrehajtani:

— Az 1974. január 1. után az említett területekre telepített nagyüzemi szőlő- és gyümölcsösterületekről — a művelési ág változás átvezetéséről szóló határozat adatai alapján — kimutatást kell készíteni. A kimutatásban fel kell tüntetni a község nevét, a tulajdonos (kezelő, használó) megnevezését, a földrészlet helyrajzi számát, művelési ágát, területét és a **termőrefordulás** évét.

— Az 1974. január 1. előtt termőrefordult telepítések minőségi osztályának felülvizsgálatát a nyilvántartási egységek felmérését követő osztálybasorozás, illetve az ingatlannyilvántartás szerkesztése keretében végzett minőségi osztály ellenőrzés alkalmával kell végrehajtani. Ha az eljárás során olyan telepítések fordulnak elő, amelyek még nem fordultak termőre és az előző bekezdésben foglaltak szerint készített kimutatásban még nem szerepelnek, akkor a kimutatást ezekkel a területekkel ki kell egészíteni.

— A minőségi osztályoknak a **termőre fordulást** követő felülvizsgálata nem terjed ki a házikerti szőlőkre és gyümölcsösökre (szőlő: 1500 m², gyümölcsös: 3000 m²), valamint azokra a telepítésekre, amelyekre az engedély megadása a községi (nagyközségi) vagy a városi (városi kerületi) tanács végrehajtó bizottsága szakigazgatási szervének hatáskörébe tartozik [25/1970. (XI. 26.) MÉM sz. rendelet 6. §-a].

c) A földrészlet művelési ágában és minőségében bekövetkezett

változás átvezetéséről határozatot kell hozni és azt a kérelmező, a bejelentő, illetve a megkereső szerv részére kell kézbesíteni Vhr. 105. §-ának (1) bekezdése]. Ha a földrészlet művelési ágában és minőségében bekövetkezett változás a Tvr. 6—7. §-ában megjelölt jogokat és tényeket is érinti a Vhr. 104. §-a szerint kell a határozatot kézbesíteni. (Művelési ág- vagy a minőségi osztály változás átvezetésére vonatkozó határozatmintát a 11. sz. melléklet tartalmazza.)

d) Az ingatlannyilvántartás szerkesztése keretében végzett helyszínelés során megállapított adatváltozásokról (művelési ág eltérés, területiszabvány-változás, földminőség-eltérés, épületfeltüntetés) összefoglaló határozatot kell hozni és azt az „Eltérési jegyzék”-re kell rávezetni. A tulajdonilap-tervezetekre a földrészletek természetbeni állapottal megegyező adatait kell bejegyezni. A változások (eltérések) rendezéséről (érvényesítéséről) az érdekeltek a tárgyalás, illetőleg az értesítés során tudomást szereznek. Ezért ezekről a változásokról az érdekelteket sem külön határozattal, sem határozatkivonattal értesíteni nem kell.

3.3 A földrészlet minőségének változását követő osztálybasorozás

A földrészlet minőségében akkor következik be változás, ha anna nyilvántartott minősége valamilyen okból (erózió, talajjavítás stbk) megváltozott [Vhr. 65. §-ának (3) bekezdése]

a) A föld minőségében beállott változás esetén a minőségi osztály megállapítását a 2. 3 e—f. pontban foglaltak szerint kell végezni.

b) Az 1974. január 1. előtt a föld minőségében bekövetkezett — de be nem jelentett — változásokat a nyilvántartási egységek felmérését követő osztálybasorozás, illetve az ingatlannyilvántartás szerkesztése keretében végrehajtott minőségi osztály ellenőrzés során kell érvényesíteni.

c) Az 1974. január 1. után talajjavítás, vízrendezés stb. folytán bekövetkezett változást a bejelentést, illetve a hivatalból tröténő észlelést követően kell érvényesíteni. Az eljárás során figyelembe kell venni a Vhr. 67. §-a szerint a megyei földhivatal rendelkezésére bocsátott térképek és dokumentációk adatait.

A bejelentett, illetőleg hivatalból észlelt talajromlásból adódó változások érvényesítésénél egyaránt figyelembe kell venni a rendelkezésre álló — az előző bekezdésben említett — térképek és dokumentációk adatait.

A földrészlet minőségének a c) pontban meghatározott változásáról határozatot (11. sz. melléklet) kell hozni és azt a kérelmező, a bejelentő, illetve a megkereső szerv részére kell kézbesíteni.

3.4 Belterületi és zártkerti határváltozást követő osztálybasorozás

Határváltozás esetén — mivel az egyes nyilvántartási egységekben alkalmazott legkisebb területi mérték eltérő, ezért — az átcsatolt földrészleteket elsősorban az alrészletek megállapítása szempontjából kell vizsgálni.

a) Külterületből belterülethez, illetve zártkerthez átcsatolás esetén a helyszíni ellenőrzés során vizsgálni kell, hogy a földrészleten belül nem fordul-e elő olyan művelési ág, amely a külterületen alkalmazott legkisebb területi mértéket nem érte el és ezért a térképen nincs ábrázolva. Ezek közül azokat a művelési ágakat, amelyek a belterületen, illetve a zártkertben előírt legkisebb területi mértéket elérik, alrészletként kell felvenni.

Az 1500 m²-nél kisebb szántó művelési ágú földrészleteket vagy alrészleteket kert művelési ágba kell felvenni. Ha azonban a belterülethez csatolt és építés céljára kialakított, természetben összefüggő több — 1500 m² alatti — önálló földrészleten nagyüzemi szántóföldi művelést folytatnak, azokat szántó művelési ágba kell felvenni [Vhr. 34. §. (2) bekezdés d) pontja].

b) Belterületből, illetve zártkertből külterülethez csatolt földrészletek esetén a művelési ágakat olyan szempontból kell vizsgálni, hogy azok elérik-e a külterületre előírt — nagyobb — területi mértéket. A legkisebb területi mértéket el nem érő alrészleteket meg kell szüntetni.

c) Az a)–b) pontokba foglalt változások esetén a minőségi osztályt helyszíni osztálybasorozással kell megállapítani.

3.5 Az államigazgatási határváltozást követő osztálybasorozás

a) Községek államigazgatási határvonalának változása esetén, ha a csökkenő és a növekvő község azonos becslőjáráshoz (osztályozási vidékhez) tartozik, a földrészletek minőségi osztályát a következők szerint kell megállapítani:

— Ha a növekvő község területe 1957 óta osztályba van sorozva, az átcsatolt földrészleteket a növekvő községre érvényes mintaterek alapján osztályba kell sorozni.

— Ha az osztálybasorozás a növekvő község területén 1957 előtt történt, az átcsatolt földrészleteket a növekvő községre érvényes minőségi osztályok közül abba a minőségi osztályba kell helyezni, amelyiknek kataszteri tisztajövedelmi fokozata legjobban megközelíti a határátcsatolás előtti kataszteri tisztajövedelmi fokozatot. Ha az átcsatolt földrészletek osztálybahelyezése folytán a megyei

földhivatal megítélése szerint a növekvő községben érvényben levő minőségi osztályokhoz viszonyítva aránytalanság keletkezne, az átsatolt földrészleteket osztályba kell sorozni.

— Azonos becselőjáráshoz (osztályozási vidékhez) tartozó községek összevonása esetén a földrészletek minőségi osztályát megváltoztatni általában nem szabad.

b) Különböző becselőjáráshoz (osztályozási vidékhez) tartozó községek összevonása esetén — az új községre vonatkozó osztályozási vidék megállapítása céljából — a megyei földhivatalnak javaslatot kell készíteni. A javaslathoz mellékelni kell a becselőjárásból kiváló (megszűnő) község változás előtti és utáni kataszteri tiszta jövedelmi adatait tartalmazó összehasonlító kimutatást. (Mintát a **12. sz. melléklet** tartalmaz.)

A javaslat összeállításánál a következőket kell mérlegelni:

- a természeti és gazdasági adottságokat;
- a kataszteri tiszta jövedelemben bekövetkező változás mértékét;
- a község földnyilvántartási állapotát (felmért, sorozott, helyezett stb.);
- az összevonásnál jelentkező feladatok végrehajtásának hatékonyságát.

A javaslatot a megyei földhivatal egyezteteti a megyei tanácsa vb pénzügyi osztályával, majd az OFTH Földnyilvántartási Főosztályához terjeszti fel. A továbbiakban a MÉM-nek a PM.-mel egyetértésben kialakított állásfoglalása szerint kell eljárni [Tvr. 10. §-ának (4) bekezdése].

4. HIVATALBÓL ÉSZLELT VÁLTOZÁSSAL KAPCSOLATOS ELJÁRÁS

A Tvr. 12. §-ának (2) bekezdése az ingatlanok adataiban beállott változás kötelező bejelentését írja elő. A Tvr. 13. §-ának (3) bekezdése szerint bejelentés hiányában is átvezeti a járási földhivatal a változást, amelyről hivatalból tudomást szerez. Ilyen esetben azonban a hivatalból indult eljárás felemelt költsége azt terheli, aki a Tvr. 12. §-ának (2) bekezdésében elrendelt bejelentést elmulasztotta. A hivatalból észlelt változás esetén az osztálybasorozási eljárás költségét a Vhr. 72. §-ának megfelelően a következők szerint kell megállapítani.

a) A felemelt eljárási költség megfizetésére kell kötelezni a mulasztót, ha a földrészlet határvonalában, területében, művelési ágában, a föld minőségében beállott változást, épület létesítését vagy

lebontását a változás tényleges bekövetkezésétől, illetőleg a tudomásszerzéstől számított **harminc napon belül** nem jelenti be és a változásról a földhivatal a helyszíni ellenőrzés során vagy egyébként hivatalból szerez tudomást.

Az eljárás felemelt költségének megfizetésére kell kötelezni a mulasztót abban az esetben is, ha a változás átvezetéséhez szükséges vázrajzot a bejelentéssel egyidőben, illetve a hiánypótlásra megszabott határidőre nem szolgáltatja.

b) A változás jellegétől függően az átvezetés érdekében felmérést és osztálybasorozást kell lefolytatni. A kapcsolatos költségszámításnál, ha külön földmérési és külön osztálybasorozási eljárás szükséges, mindkét eljárás költségét fel kell számítani. Abban az esetben, ha földmérési eljárásra nincs szükség (alrészlet megszűnése, földrészlet teljes területének művelési ág változása stb.), csak az osztálybasorozási eljárás költségeit lehet figyelembe venni.

c) Az osztálybasorozási eljárás költségének számításánál a „Földmérési és Térképészeti Díjszabályzat Egyedi (nem tipizált) földmérési és térképészeti munkák díjszámítása” megfelelő díjtételeit kell alkalmazni.

Ha a helyszíni földminősítési eljárás végrehajtásához az üzem költségtérítés nélkül segédmunkást és fuvarot biztosít, akkor az egyébként felszámítható díjat a napszámbér és a fuvar összegével csökkenteni kell.

Egy osztálybasorozási munkanapnak 8 órai munkaidőt kell tekinteni. Amennyiben a munka elvégzéséhez szükséges idő ennél rövidebb, a négy órát meghaladó munkavégzést egész munkanapként, a négy órát meg nem haladó időt fél munkanapként kell figyelembe venni.

A hivatalból észlelt változás átvezetésére vonatkozó határozatmintát a **13. sz. melléklet** tartalmazza.

MINTATÉRHÁLÓZAT KARBANTARTÁSA

A mintatérhálózat karbantartása rendszeres, folyamatos földminősítési tevékenység. Ennek keretében kell a művelési ág vagy minőségi osztály változása miatt megszűnt járási, illetve községi mintateret helyett az új mintatereteket kijelölni, továbbá a mintatérjegyzékeket kiegészíteni, helyesbíteni. A mintatérhálózat karbantartásával az a földhivatali dolgozó bízható meg, aki legalább kétféves szakmai gyakorlattal és felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

1. JÁRÁSI MINTATEREK PÓTLÁSA

A járási mintatér megszűnése esetén az osztályozási vidék valamennyi községének nyilvántartási munkarészeiből meg kell állapítani, hogy a mintatér által képviselt minőségi osztály érvényben van-e. Ha érvényben van, akkor a mintatérleírás alapján helyszíni eljárással új mintateret kell kijelölni. A mintatér kijelölésének szempontjai a következők:

a) Új járási mintatér kijelölésére elsősorban az érintett község községi mintateretét kell felhasználni. Ha a megszűnt járási mintatér minőségi osztályának megfelelő leírású községi mintatér az érintett községben nem található, akkor új járási mintatérként más községben községi mintateret kell kiválasztani. Az új mintatér kiválasztását követően — helyszíni feltárás során — el kell végezni a leírás esetleges kiegészítését és a mintatér egyéb adatainak (község neve, helyrajzi szám, tulajdonos, kezelő stb.) módosítását.

b) A belterületben és a zártkertben megszűnt járási mintateret helyett az új mintateret a külterületen kell kijelölni. Ez alól kivételt képeznek azok a mintateret, amelyek olyan minőségi osztályt vagy

az osztály olyan változatát képviselik, amelyek sem az érintett község, sem pedig az osztályozási vidék más községeinek külterületén nem fordulnak elő.

c) A kert művelési ág megszűnt járási mintatere helyett új mintatérként olyan földrészleteket lehet kijelölni, amelyek a **Vhr. 37. §. (1) bekezdésében** meghatározott kultúrákkal vannak hasznosítva.

d) Az erdő művelési ág megszűnt járási mintatereinek pótlása során — a művelési ág sajátosságaira tekintettel — nem szükséges helyszíni eljárást végezni. A mintatér pótlása érdekében a községi mintatérleírások alapján kell megállapítani, hogy a becslójárás (osztályozási vidék) mely községében található a megszűnt mintatérleírással azonos községi mintatér. Az így kiválasztott községi mintatér egyéb adatainak (község neve, helyrajzi szám stb.) megfelelően kell a járási mintatér adatait módosítani.

e) A gyümölcsös művelési ág bevezetésekor (1952) önálló gyümölcsös kataszteri tisztajövedelmi fokozatokat nem számítottak és nem történt intézkedés a gyümölcsös művelési ág járási mintatérhálózatainak kijelölésére sem. A gyümölcsös művelési ágra a továbbiakban sem kell járási mintatereket kijelölni. A gyümölcsös művelési ág kataszteri tiszta jövedelmi fokozataiként a kert művelési ágra eredetileg meghatározott kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokra kell alkalmazni. Nem alkalmazhatók azonban a gyümölcsös művelési ágra az újabban megállapított vagy módosított kert fokozatok.

f) Ha a megszűnt mintatér által képviselt minőségi osztály a becslójárás (osztályozási vidék) területén nincs érvényben, akkor a mintatérre vonatkozó bejegyzést piros színnel húzott átlós vonallal érvényteleníteni kell. A jegyzet rovatban „A minőségi osztály megszűnt” megjelölést kell beírni.

2. MEGYEHATÁRRAL ÁTVÁGOTT OSZTÁLYOZÁSI VIDÉK JÁRÁSI MINTATEREINEK PÓTLÁSA

A megyehatárral átvágott becslójárásban (osztályozási vidékben) az érintett megyei földhivatalok a karbantartási munkákat illetékességi területükre kiterjedően végzik. A járási mintatérhálózat összhangjának biztosítása érdekében a változást, illetve új járási mintatér kijelölése esetén annak leírását meg kell küldeni a becslójárással (osztályozási vidékkel) érintett valamennyi megyei földhivatalnak. Véleményeltérés esetén az érdekelt földhivatalok egyeztetett véleménye alapján kell az új járási mintatér helyét kiválasztani, illetve a leírást kiegészíteni.

3. KÖZSÉGI MINTATEREK PÓTLÁSA

A művelési ág vagy a minőségi osztály megváltozása folytán megszűnt községi mintatér helyett új mintateret kell kijelölni. Ennek során a következők szerint kell eljárni:

a) Az új mintateret a művelési ág változás helyszíni ellenőrzésével egyidőben kell kijelölni. Ennek érdekében a helyszíni munka előkészítése során a talajosztályozási térkép és a földkönyv alapján meg kell állapítani, hogy az érintett terület mintatérként van kijelölve. Ha a községi mintatérként kijelölt terület művelési ága megváltozott, a helyszíneléshez a járási és a községi mintatérjegyzéket is ki kell vinni.

b) A gyümölcsös művelési ág községi mintatereinek pótlása során — tekintve, hogy ebben a művelési ágban járási mintateret nincsenek kijelölve — fokozott figyelmet kell fordítani a mintateret által a községen belül képviselt minőségi sorrend fenntartására.

c) Az erdőművelési ág községi mintatereinek pótlása irodai úton (azonos minőségi osztályban levő földrészletre való áthelyezéssel) is végrehajtható.

d) A községi mintateret kijelölésével, megszüntetésével, illetve a leírások kiegészítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásánál értelemszerűen kell alkalmazni a III. fejezet 2.2.2. pontjában foglaltakat.

4. VÁLTOZÁSOK VEZETÉSE A MINTATÉRJEGYZÉKEKEN

A módosításokat, kiegészítéseket eltérő színű tintával kell végezni. Ha a módosítás olyan mértékű lenne, ami az áttekinthetőséget nagymértékben zavarná, úgy a mintatérjegyzék végén új sorszám alatt a helyesbített mintatérleírást meg kell ismételni. Ebben az esetben az eredeti sorszámnál a jegyzet rovatban utalni kell az új leírás sorszáma. (Pl.: „Új leírást lásd 34. sorszám alatt.”) Valamennyi mintatér helyesbítése, illetve új sorszám alatt történő bejegyzése után a mintatérjegyzéket a következő záradékkal kell ellátni:

„A ... évi helyszínelés alkalmával a ... sorszámú mintatereteket kijelölte, a leírásokat helyesbítette.” Keltezés, aláírás.

AZ OSZTÁLYBASOROZÁS ADATAIT ÉRINTŐ BEADVÁNYOK ELBÍRÁLÁSA

Osztálybasorozás adatait érintő beadványnak minősül a földrésztel művelési ágára és a föld minőségére (minőségi osztály, kataszteri tiszta jövedelem) irányuló beadvány (bejelentés, kérelem, megkeresés). A beadványok elintézésénél a következőkre kell figyelemmel lenni.

1. A BEADVÁNYOK INTÉZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

1.1. A beadvány vizsgálata során meg kell állapítani, hogy az tartalmazza-e azokat az adatokat, amelyek az érdemi elintézéshez szükségesek [Vhr. 64. §-ának (2) bekezdése]. Ha a beadványból az érdemi elintézéshez szükséges adatok egyértelműen nem állapíthatók meg, az érdekeltet a hiányzó adatok 30 napon belüli pótlására kell felhívni.

1.2. Az érvényes munkarészek (földkönyv, tulajdoni lap, birtokív, talajosztályozási térkép stb.) adatai alapján vizsgálni kell, hogy a beadvánnyal érintett földrésztelre vonatkozó változás bejegyzésekor vagy átvezetésekor nem történt-e szám-, vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás, illetve helytelen megjelölés. A felsorolt esetekben a földrésztel művelési ágát, illetve minőségi osztályát a járási földhivatal saját hatáskörében helyesbíti. Erről határozatot kell hozni, amit a kérelmező, a bejelentő, illetve a megkereső szerv részére kell kézbesíteni [Tvr. 21. §-ának (1) bekezdése].

Ha a beadvánnyal érintett földrésztelnél nem állapítható meg elírásból, téves számításból stb. adódó eltérés, akkor a nyilvántartott művelési ág és minőségi osztály tényleges állapottal való egyezőségéről a helyszínen kell meggyőződni.

A helyszíni ellenőrzés időpontjáról a Vhr. 71. §-ában foglaltak értelem szerű alkalmazásával az érdekelt tulajdonost, kezelőt, vagy termelőszövetkezeti használatot legalább nyolc nappal előbb értesíteni kell. Meg nem jelenés esetén a helyszíni ellenőrzést az érdekelt vagy annak meghatalmazott képviselője, illetőleg a községi (városi) vb megbízottja nélkül is le kell folytatni.

Ha a helyszíni ellenőrzést kedvezőtlen időjárás (nagy mennyiségű csapadék, hó, fagy stb.) akadályozza, az érdekeltet írásban értesíteni kell, hogy az eljárásra — helyszíni vizsgálatra előreláthatóan alkalmas időben — mikor kerül sor.

1.3. A művelési ággal vagy a föld minőségével kapcsolatos beadványt függetlenül attól, hogy azt a Tvr. 12. § (2) bekezdésében előírt bejelentési határidőn belül vagy azon túl nyújtották be, ugyanazon szempontok szerint kell elbírálni.

Művelési ágra vonatkozó beadvány esetén a földrészlet (alrészlet) tényleges művelési ágának megállapítását nem befolyásolja az a körülmény, hogy a nyilvántartott művelési ágot engedély alapján vagy engedély nélkül változtatták meg. A művelési ágot minden esetben a természetbeni állapottal egyezően kell megállapítani [Vhr. 68. §-ának (1) bekezdése].

1.4. A föld minőségére vonatkozó olyan beadvány elintézésénél, amelyben a nyilvántartott adatokkal szemben alacsonyabb minőségi osztály vagy kataszteri tiszta jövedelem megállapítását kéri (aránytalansági kérelem), különösen a következőkre kell figyelemmel lenni.

a) A helyszíni vizsgálat előtt tájékozódni kell arról, hogy nagyüzemi gazdaság esetén annak területéről elkészült-e az 1:10 000 méretarányú genetikus talajtérkép, illetve topográfiai térkép. Ha a talaj- és topográfiai térkép rendelkezésre áll, úgy azt a beadványban érintett földrészlet (kifogásolt terület) kedvezőtlen talaj- és domborzati tulajdonságainak (mészállapot, altalajhiba, szikesség, lejtőviszonyok stb.) egyértelműbb meghatározása érdekében fel kell használni.

b) A minőségi osztályok tényleges állapottól eltérő nyilvántartása esetén vizsgálni kell, hogy az eltérés tartós jellegű változásból adódik-e. A tartós jellegű változás oka lehet talajjavulás vagy talaj romlás. Mindkét esetben a III. fejezet 2.3. e—f) pontjaiban foglaltak értelem szerű alkalmazásával kell eljárni. Amennyiben a Vhr. 66. §-ának (2) bekezdésében meghatározott jelentős aránytalanság nem állapítható meg, a bejelentést saját hatáskörben el kell utasítani.

Tartós jellegű talajromlásból vagy talajjavulásból beállott jelentős aránytalanság esetén a földminősítési adatok a járási hivatal-

lal, a megyei-városi kerületi hivatallal, a városi tanács vb illetőleg a fővárosi kerületi tanács vb pénzügyi szakigazgatási feladatot el-
látó szervével (a továbbiakban együtt: pénzügyi szakigazgatási
szerv) egyetértésében változtathatók meg. A vonatkozó határozat
tervezetét a pénzügyi szakigazgatási szerv részére meg kell küldeni.
Ha a pénzügyi szakigazgatási szerv a tervezetben foglaltakkal
egyetért, a járási földhivatal a határozatot kiadja, az egyetértésre
azonban az indoklásban utalni kell.

c) Fokozottabb körültekintéssel kell vizsgálni azokat a beadvá-
nyokat, amelyek 1957 óta osztálybasorozott területekre vonatkoz-
nak. Az 1957. év óta osztálybasorozott területeken az osztályba-
sorozás alkalmával kiküszöbölték az aránytalanságokat. Ezért a
beadvány elbírálása során az első fokon eljáró járási földhivatal a
minőségi osztályok megváltoztatása előtt kérje ki a megyei föld-
hivatal véleményét.

d) A Vhr. 66. §-ának (3) bekezdése szerint: „Az aránytalanságot
a természetbeni állapotnak megfelelően a környező földrészetek
minőségének figyelembevételével kell megszüntetni, szükség esetén
a környező, azonos művelési ágú földrészetek minőségi osztályának
megváltoztatásával.”

A helyszíni eljárás során minden esetben vizsgálni kell azoknak
a földrészeteknek (alrészeteknek) osztályozását is, amelyekre a
beadványban összehasonlításként hivatkoznak. Ha az egyes föld-
részetek (alrészetek) osztályozása között valóban van aránytalan-
ság, de ennek oka az, hogy az összehasonlításként hivatkozott hely-
rajzi számú földrészetek (alrészetek) osztályozása a mintatérhez
és a többi földrészlethez (alrészlethez) viszonyítva alacsony, akkor
ezeknek a földrészeteknek (alrészeteknek) a minőségi osztályát
kell felemelni.

e) A művelési ágak nagyarányú megváltoztatására irányuló ké-
relmek esetén célszerű vizsgálni, hogy a kataszteri tiszta jövedelem-
ben várhatóan bekövetkezett változás érinti-e a földadóalap, vagy
az állami támogatás kategóriáját. Ilyen esetekben a megalapozot-
tabb döntések érdekében az állami támogatás, valamint a földadó
kategória-határt érintő művelési ág változási kérelmeket célszerű
egyeztetni az illetékes tanácsi mezőgazdasági és élelmezésügyi szak-
igazgatási szervvel is. Az illetékes szakigazgatási szerv véleményét
az ügy elintézésénél figyelembe kell venni.

1.5. A helyszíni vizsgálat eredményeként a minőségi osztályokban
beállott változást a talajosztályozási térképen át kell vezetni, a
régi bejegyzéseket pedig (minőségi osztályhatár, minőségi osztály,
művelési ág stb.) ceruzával való áthúzással érvényteleníteni kell.

A kataszteri tiszta jövedelemnek a Vhr. 66. § (1) bekezdése sze-

rinti változásával kapcsolatos jogerős határozat egy példányát — a jogerőre emelkedést követő 30 napon belül — a Földnyilvántartási Főosztálynak meg kell küldeni. Nem kell megküldeni az olyan jogerős határozatot, amely egyéni gazdálkodók földterületének kataszteri tiszta jövedelmi adataival kapcsolatos.

2. A FELSZÓLALÁSOK ELBÍRÁLÁSA

A község ingatlannyilvántartásának megszerkesztése után a tulajdoni lapokat, a földkönyvet és az ingatlannyilvántartási térképet a helyi tanácsnál 30 napig közszemlére kell tenni [Tvr. 42. §-ának (3) bekezdése]. A közszemle ideje alatt, valamint annak utolsó napjától számított harminc napon belül az érdekelt az osztálybasorozás adatai ellen felszólalhat. A felszólalást a munkacsoporthoz beosztott mezőgazdász megvizsgálja. Ennek során szükség szerint helyszíni ellenőrzést végez. A felszólalás elbírálásával kapcsolatban feljegyzést készít, amelyben az általa megállapított tények rögzítése mellett javaslatot tesz a felszólalás elutasítására, illetve az osztálybasorozási adat megváltoztatására. A felszólalást a feljegyzés alapján kell elbírálni.

A felszólalás benyújtására megállapított határidő után érkező beadványokat, ha azok alapján a Tvr. 21. §-ának (1) bekezdése szerinti kijavításának vagy kiegészítésének van helye, minden esetben el kell bírálni. Ha a határidőn túl benyújtott felszólalás alapján nincs helye kijavításnak vagy kiegészítésnek, vizsgálni kell, hogy az érdekelt a felszólalásban a határidő elmulasztását igazolta-e. Az igazolást az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény 35. §-a alapján kell elbírálni. Ha az igazolás nem fogadható el, a felszólalást el kell utasítani.

3. A FELLEBBEZÉSEK ELBÍRÁLÁSA

Az első fokú járási földhivatali határozat ellen benyújtott fellebbezést elsősorban abból a szempontból kell megvizsgálni, hogy a Tvr. 21. §-ának keretei között nincs-e lehetőség a megtámadott határozat kijavítására, kiegészítésére, vagy az elutasító határozatnak a Tvr. 24. §-ának (1) bekezdése alapján saját hatáskörben történő megváltoztatására. Ezek az intézkedések a fellebbezés beérkezésétől számított nyolc napon belül tehetőek meg. A kiegészítésről, kijavításról vagy a megváltoztatásról feljegyzést kell készíteni, amit a beadványhoz kell csatolni. A feljegyzés alapján hatá-

rozatot kell hozni és gondoskodni kell az adatok helyesbítéséről.

Minden olyan fellebbezést, amely saját hatáskörben nem intézhető el, a megyei földhivatalhoz kell felterjeszteni. A felterjesztésnek tartalmaznia kell az érintett területről készült talajosztályozási térképet (vagy másolatát), a talajok mintatérleírás szerinti jellemzését, a tényleges állapotot tartalmazó megállapításokat és az érdemi elbírálásra vonatkozó javaslatot.

A megyei földhivatal a fellebbezéssel megtámadott határozatot helyben hagyhatja, egészben vagy részben megváltoztathatja. Ha a határozat meghozatalában olyan személy vett részt, akivel szemben az államigazgatási eljárás általános szabályai (1957. évi IV. törvény 16. §-a) szerint kizáró ok áll fenn, vagy ha egyéb olyan eljárási szabálysértés történt, amely a fellebbezési eljárásban nem orvosolható, megsemmisíti és új eljárást rendel el [Vhr. 109. §-ának (2)—(3) bekezdése]. Ha a fellebbezéssel megtámadott határozatot a járási földhivatal a pénzügyi szakigazgatási szervvel egyetértésben hozta, a megyei földhivatal az ügyben a megyei tanács vb pénzügyi szakigazgatási feladatot ellátó szervével egyetértésben határoz [Vhr. 109. §-ának (4) bekezdése].

Az egyetértés megszerzése végett a határozat tervezetét meg kell küldeni az említett szakigazgatási szerv részére.

A megyei földhivatal határozatát a járási földhivatal útján kell az érdekeltekkel közölni.

MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK EGYSÉGES ELNEVEZÉSE

A) TELEPÜLÉSEKKEL KAPCSOLATBAN MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

Általános iskola	Ház, udv. gazd. ép.
Áruház (üzlet)	Múzeum
Bíróság (ügyészség, fogház)	Napközi otthon
Bölcsőde (csecsemőotthon)	Orvosi rendelő
Egészségház	Óvoda
Egyetem (főiskola)	Pártház
Emlékmű (szobor)	Posta
Eszpresszó	Rom (romkert, várrom)
(cukrászda, büfé)	Sporttelep (sportpálya)
Étterem (vendéglő, italbolt, csárda)	Strandfürdő
Filmszínház	Szanatórium
Fürdő	Szálloda
Gyermekjátsszótér	Szeméttelep
Gyógyszertár	Színház
Hétféle ház (nyaraló, üdülő)	Szociális otthon
Irodaház	Tanácsház
Kálvária (kereszt)	Tanya
Kápolna	Táborhely (camping)
Kollégium	Temető (ravatalozó, hullaház)
Kórház (klinika, szülőotthon)	Templom (imaház, harangláb)
Középiskola (gimnázium, szakiskola)	Turistaház
Közös udvar	Üttörőtábor
Közpark (díszkert, sétány)	Üdülő épület
Kultúrház (művelődési otthon, könyvtár, klubhelyiség)	(SZOT és vállalati üdülő)
Lakóház	Vásártér (piactér kiállítási terület)
Lakóház és udvar	

B) A TERMELEÉSSEL ÉS SZOLGÁLTATÁSSAL KAPCSOLATBAN MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

Anyagbánya (homok-, kavics- kőbánya)	Silóberendezések (takarmánysiló, gabonasiló)
Dögtér	Szennyvíztisztító
Gazdasági épület (daráló, magtár, istálló, baromfikeltető állomás)	Szeszfőzde
Géppark (gépjávitó állomás)	Szérűskert
Halastó	Szivattyúház
Ipartelep	Tejbegyűjtő (tejüzem, tejesarnok)
Karám (juhhodály)	Telephely (tüzeptelep, fatelep, gázcserelelep)
Kopárság	Téglagyár (téglaégető, agyaggödör)
Major	Tőzegtelep
Malom	Transzformátorház
Mázsaház	Üzem (műhely)
Meddőhányó	Vágóhíd
Olajtermelő kút (olajmező)	Villanytelep
Présház (pince)	Vízmű (víztorony, törpevízmű, kutak)
Raktár	

C) KÖZLEKEDÉSSSEL ÉS HÍRKÖZLÉSSSEL KAPCSOLATBAN MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

Autóbusz-pályaudvar (váróhelyiség)	Saját használatú út (üzemi utak)
Benzinkút (töltőállomás)	Tanácsi közút
Hajóállomás (kikötő és móló)	(dűlőút, határút)
Iparvasút (gazdasági-erdei vasút)	Tv- és rádióadó
Járda	Utca (út, járda, köztér, parkoló)
Közforgalmú vasút	Úttörőház
Országos közút (autópálya, autóút)	Vasútállomás (pályaudvar, megállóhely)
Repülőtér	Vasúti őrház

D) VÍZGAZDÁLKODÁSSAL KAPCSOLATBAN MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

Anyaggödör	Mocsár (vízállás)
Árok	Tisza folyó
Csatorna (öntöző, vízelvezető csatorna)	Töltés (védőgát)
Duna folyam	Vízfolyás (állandó vagy ideiglenes)
Elhagyott vízmeder	Víztároló (zsilip)
Gátórház (árvízvédelmi telephely,	

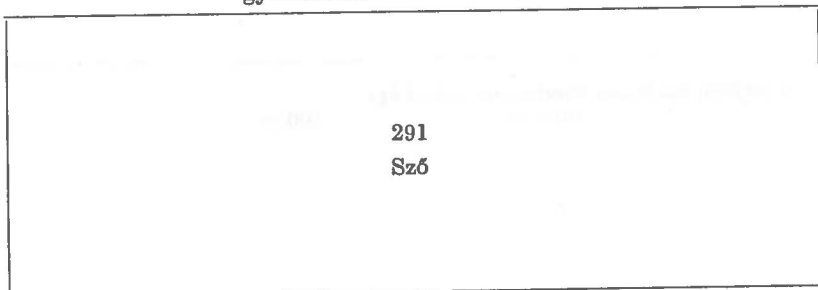
E) HONVÉDELEMMEL ÉS RENDÉSZETTEL KAPCSOLATBAN MŰVELÉS ALÓL KIVETT TERÜLETEK

Állami terület I.	Rendőrség
Állami terület II.	Tűzoltószertár

MŰVELÉSI ÁGAK ÉS ALRÉSZLETEK MEGÁLLAPÍTÁSA

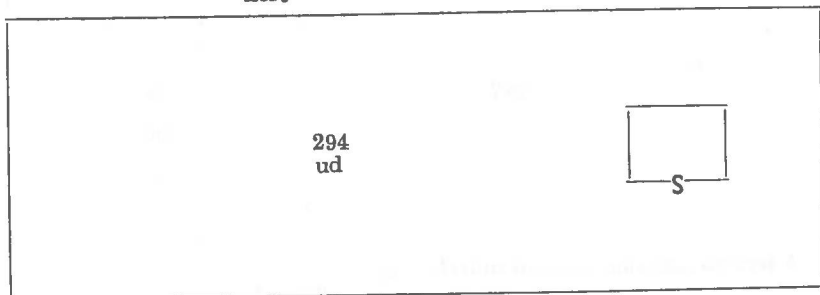
1. BELTERÜLETBEN ÉS ZÁRTKERTBEN

A földrészlet területe: 680 m²
 Tényleges állapot: szőlő 390 m²
 gyümölcsös 290 m²

A területi szabvány szerinti művelési ág: szőlő 680 m²

A földrészlet területe: 400 m²
 Tényleges állapot: lakóház és udvar 200 m²
 kert 200 m²

A területi szabvány szerinti művelési ág: lakóház és udvar 400 m²

A föl drészlet területe:

400 m²

Tényleges állapot: szőlő

380 m²

áll. jell. épület (présház) 20 m²

1133
ud

A területi szabvány szerinti művelési ág:
présház

400 m²

A földrészlet területe:

500 m²

Tényleges állapot: lakóház és udvar
kert

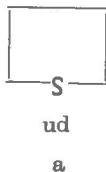
200 m²

300 m²

b

K

297

A területi szabvány szerinti művelési ág:

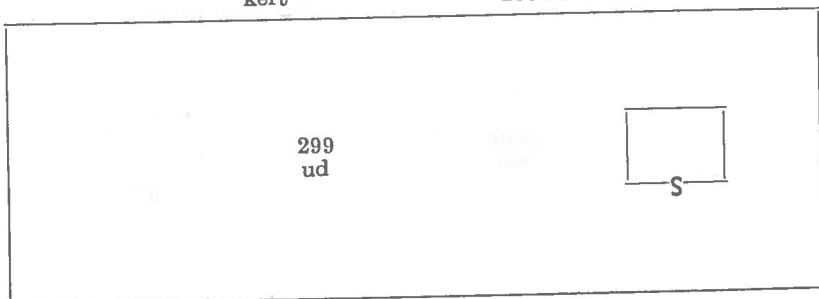
a) lakóház és udvar

200 m²

b) kert

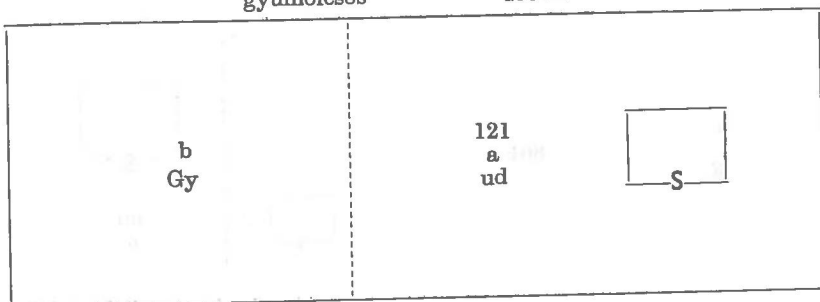
300 m²

A földrészlet területe: 460 m²
Tényleges állapot: lakóház és udvar 260 m²
kert 200 m²

A területi szabvány szerinti művelési ág: lakóház és udvar 460 m²

A földrészlet területe: 1800 m²
Tényleges állapot: egyéb épület (óvoda) 1400 m²
gyümölcsös 400 m²

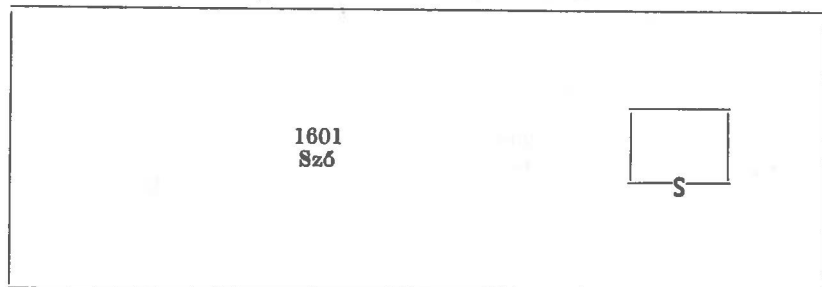
A területi szabvány szerinti művelési ág:
a) óvoda és udvar 1400 m²
b) gyümölcsös 400 m²

A földrészlet területe:

Tényleges állapot: szőlő
épület

2000 m²

1975 m²
25 m²

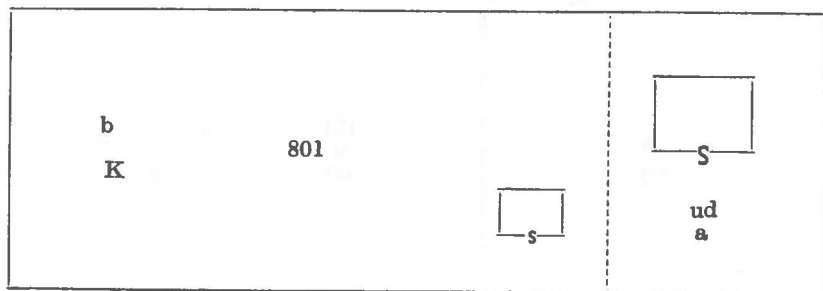
A területi szabvány szerinti művelési ág:
szőlő 2000m² és préház

A földrészlet területe:

Tényleges állapot: lakóház és udvar
kert

800 m²

350 m²
450 m²

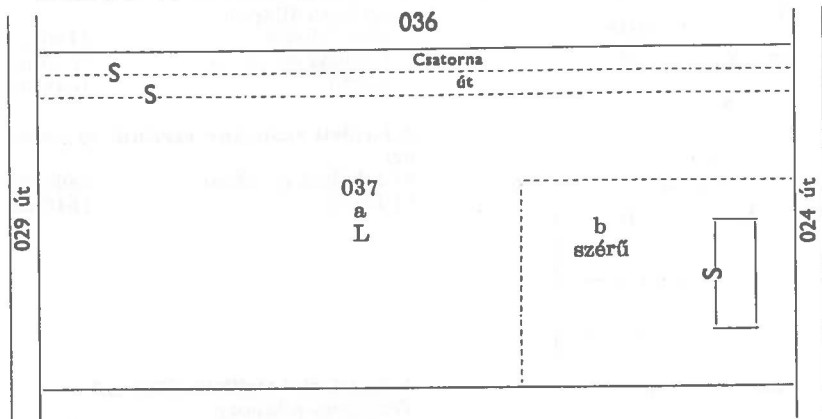
A területi szabvány szerinti művelési ág:

a) lakóház és udvar
b) kert

350 m²
450 m² és ép.

2. KÜLTERÜLETEN

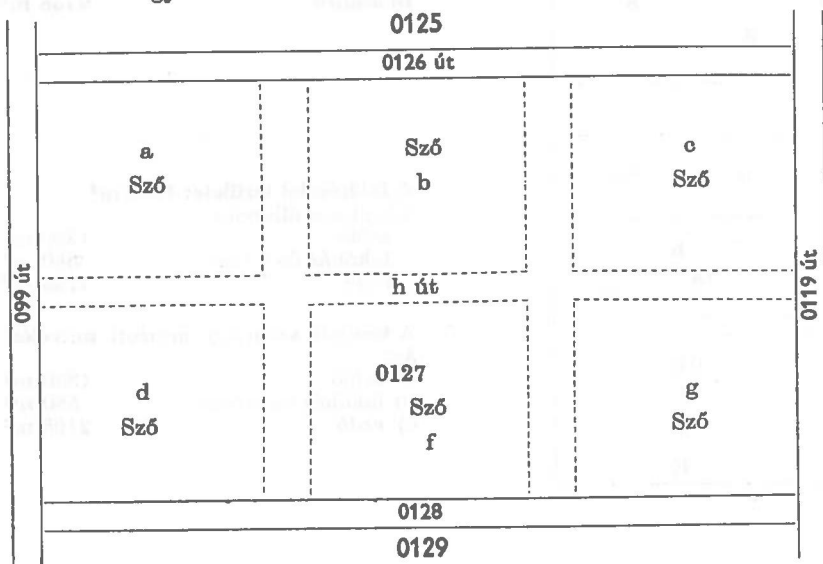
Példa a területi mértéket el nem érő vonalas létesítmény nyilvántartására

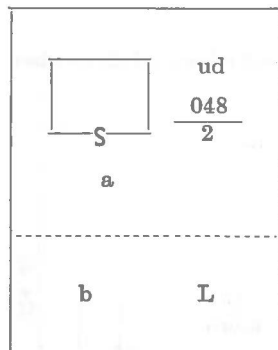

A területi szabvány szerinti művelési ág:

- a) legelő 20 ha 5200 m² (és út és csatorna)
- b) szérű 5 ha 200 m² (és épület)
- 25 ha 5400 m²

Példa a nagyüzemi szőlők közötti utak nyilvántartására

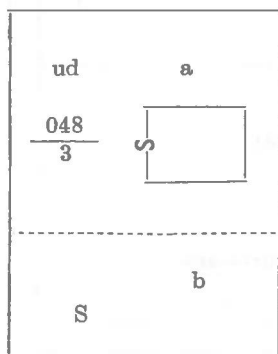
A földrészlet területe: 5406 m²

Tényleges állapot:

gyümölcsös	1180 m ²
lakóház és udvar	2680 m ²
legelő	1546 m ²

A területi szabvány szerinti művelési ág:

a) lakóház és udvar	3860 m ²
b) legelő	1546 m ²

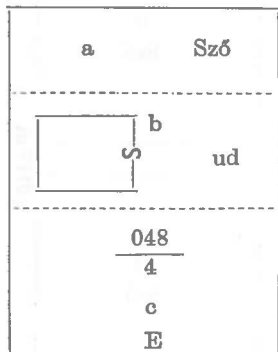
A földrészlet területe: 5755 m²

Tényleges állapot:

lakóház és udvar	1597 m ²
gyümölcsös	1061 m ²
szántó	3097 m ²

A területi szabvány szerinti művelési ág:

a) lakóház és udvar	1597 m ²
b) szántó	4168 m ²

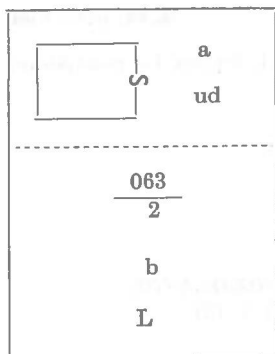
A földrészlet területe: 4165 m²

Tényleges állapot:

szőlő	1390 m ²
lakóház és udvar	580 m ²
erdő	2195 m ²

A területi szabvány szerinti művelési ág:

a) szőlő	1390 m ²
b) lakóház és udvar	580 m ²
c) erdő	2195 m ²

A földrészlet területe: 5755 m²

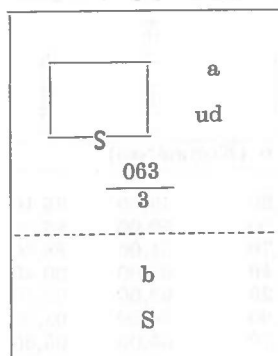
Tényleges állapot:

lakóház és udvar	590 m ²
gyümölcsös	838 m ²
legelő	4327 m ²

A területi szabvány szerinti művelési

ág:

a) lakóház és udvar	590 m ²
b) legelő	5165 m ²

A földrészlet területe: 5760 m²

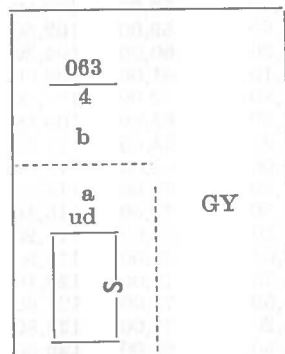
Tényleges állapot:

gyümölcsös	870 m ²
lakóház és udvar	2331 m ²
gyümölcsös	919 m ²
szántó	1640 m ²

A területi szabvány szerinti művelési

ág:

a) lakóház és udvar	3201 m ²
b) szántó	2559 m ²

A földrészlet területe: 3645 m²

Tényleges állapot:

lakóház és udvar	851 m ²
gyümölcsös	1421 m ²
szántó	1373 m ²

A területi szabvány szerinti művelési

ág:

a) lakóház és udvar	851 m ²
b) gyümölcsös	2794 m ²

KATASZTERI TISZTA JÖVEDELMI FOKOZATOKa 43/1970. (X. 30.) számú rendelet 5. §. (2)
bekezdése szerint

1 kat. hold	1 hektár	1 kat. hold	1 hektár	1 kat. hold	1 hektár	1 kat. hold	1 hektár	1 kat. hold	1 hektár
kataszteri tiszta jövedelme (Koronában)									
0,04	0,10	2,40	4,20	7,80	13,60	22 00	38,20	49,00	85,10
0,08	0,10	2,60	4,50	8,00	13,90	23 00	40,00	50,00	86,90
0,12	0,20	2,80	4,90	8,50	14,80	24 00	41,70	51,00	88,60
0,16	0,30	3,00	5,20	9,00	15,60	25 00	43,40	52,00	90,40
0,20	0,30	3,20	5,60	9,50	16,50	26 00	45,20	53,00	92,10
0,24	0,40	3,40	5,90	10,00	17,40	27 00	46,90	54,00	93,80
0,28	0,50	3,60	6,30	10,50	18,20	28 00	48,70	55,00	95,60
0,32	0,60	3,80	6,60	11,00	19,10	29 00	50,40	56,00	97,30
0,36	0,60	4,00	7,00	11,50	20,00	30 00	52,10	57,00	99,10
0,40	0,70	4,20	7,30	12,00	20,90	31 00	53,90	58,00	100,80
0,50	0,90	4,40	7,60	12,50	21,70	32 00	55,60	59,00	102,50
0,60	1,00	4,60	8,00	13,00	22,60	33 00	57,30	60,00	104,30
0,70	1,20	4,80	8,30	13 50	23,50	34 00	59,10	61,00	106,00
0,80	1,40	5,00	8,70	14,00	24,30	35 00	60,80	62,00	107,70
0,90	1,60	5,20	9,00	14,50	25,20	36 00	62,60	63,00	109,50
1,00	1,70	5,40	9,40	15,00	26,10	37 00	64,30	64,00	111,20
1,10	1,90	5,60	9,70	15,50	26,90	38 00	66,00	65,00	113,00
1,20	2,10	5,80	10,10	16,00	27,80	39,00	67,80	66,00	114,70
1,30	2,30	6,00	10,40	16,50	28,70	40,00	69,50	67,00	116,40
1,40	2,40	6,20	10,80	17,00	29,50	41,00	71,20	68,00	118,20
1,50	2,60	6,40	11,10	17,50	30,40	42,00	73,00	69,00	119,90
1,60	2,80	6,60	11,50	18,00	31,30	43,00	74,70	72,00	125,10
1,70	3,00	6,80	11,80	18,50	32,10	44,00	76,50	74,00	128,60
1,80	3,10	7,00	12,20	19,00	33,00	45,00	78,20	77,00	133,80
1,90	3,30	7,20	12,60	19,50	33,90	46,00	79,90	80,00	139,00
2,00	3,50	7,40	12,90	20,00	34,80	47,00	81,70	84,00	146,00
2,20	3,80	7,60	13,20	21,00	36,50	48,00	83,40	88,00	152,90
								108,00	187,70

A LÉGIFÉNYKÉP FELHASZNÁLÁSÁVAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI ISMERETEK

1. LÉGIFÉNYKÉPANYAGOK

a) Negatív anyagok

A légifénykép lencserendszere által előállított kép a megvilágítási (expozíciós) idő alatt a negatív anyagon — általában fényérzékenyített filmen — rögzítődik. A film előhívása és fixálása után a filmen megjelenik a fényképezett tárgy, felület negatív képe. A negatív kép ellenkező tónusú mint a fényképezett tárgy, vagyis a világos részek sötétek, a sötét részek világosak. Ezenkívül a fényérzékeny réteg a negatív anyagnak a lencse felé eső oldalán van, tehát az előhívott kép a fényérzékeny réteg felől nézve nemcsak tónusban lesz negatív, hanem a tárgyhöz képest tükrökép is. A (bal oldal jobbra, a jobb oldal balra stb. kerül.) Ebből a negatív képből (filmből) úgy nyerhetünk rendes és pozitív képet, hogy a fényérzékeny rétegre fényérzékeny papírost (másolópapír) fektetünk és ezt a negatívon át megvilágítjuk, majd előhívjuk.

b) Kontakt másolat

A negatív filmről közvetlenül — nagyítás nélkül — készített pozitív képet kontakt másolatnak nevezzük. Az osztálybasorozásnál elsősorban a kontakt másolatokat használjuk.

A kontakt másolat — mivel perspektív torzulásokkal terhelt — méretaránya képrészenként is különböző (közelítő méretarányú).

c) A fotótérkép

Fotótérképnek nevezzük egy egész szelvény területét felölelő transzformált és nagyított vagy több transzformált képből összeállított szelvényt. A fotótérkép határozott torzulásokat nem tartalmaz. A fotótérkép interpretációs célra kevésbé alkalmas, mert sztereoszkópiusan nem vizsgálható. Ezért csak sík terepen lehet az osztálybasorozásnál felhasználni. Előnye az, hogy a fotótérkép és a munkatérkép méretaránya általában azonos.

b) Sztereoképpárok

Ha két, egymást kb. 60 %-ban fedő kontakt másolatot tükrös sztereoszkóp alatt megfelelő helyzetbe állítunk, akkor a sztereoszkópon át a domborzatnak, valamint a terep ki- és bemélyedő elemeinek térhatású (sztereoszkopikus képét) látjuk.

A légifelvételek általában sorokban készülnek úgy, hogy a soron belül a képek egymást kb. 60 %-ban, a sorok viszont egymást kb. 30 %-ban fedik. A soron belüli átfedést **hosszátfedésnek**, a sorok egymás közti átfedését **keresztátfedésnek** nevezzük.

Térhatású képpárt általában azok a képek alkotnak, melyek egy soron belül egymás mellett helyezkednek el. Nem jelenti ez azonban azt, hogy csak ilyen képpárok nyújtanak térhatást. Térhatást olyan képekkel is előállíthatunk, amelyek két szomszédos sorban helyezkednek el, de van közös területük és a két sor fényképezési ideje között az időkülönbség nem több 20—30 percnél. (Az árnyékeltolódás, repülési magasságkülönbség zavaró hatása!)

A térhatású képpárok a terep áttekintését nagyban megkönnyítik, mert rajtuk a domborzat apró részletei is láthatókká válnak. A talajváltozatok (talajfoltok) elkülönítését, elhatárolását a színárnyalatok (tónusok) alapján egyértelműbbé teszik. A lejtőviszonyok, a lejtők, meredeksége és hossza, valamint a mikrodomborzat, a buckák, hátaik elhelyezkedése alapján a földminőség egyik elegendősebb tényezőjére — a hidrológiai viszonyokra — következtethetünk. A térhatású képpárok — ha a méretarányuk megfelelő — nemcsak a domborzat morfológiáját, hanem a talajt borító növényzet magasságkülönbségeit is visszaadják, ami szintén jó támpont az osztálybesorozáshoz.

2. A LÉGIFÉNYKÉPEK FELHASZNÁLÁSÁNÁL ALKALMAZOTT EGYSZERÜBB MŰSZEREK

A megyei földhivataloknak 1973. április óta interpretációs célra rendelkezésre állnak a következő egyszerűbb fotogrammetriai műszerek:

- tükrös sztereoszkóp;
- légifénykép-átrajzoló.

A két műszer leírásával, használatával kapcsolatos fontosabb tudnivalók a következők:

(A leírásban található hivatkozási számok az eredeti német nyelvű (a műszerekhez mellékelt!) „Kezelési utasítás” képmellékleteinek számaira utalnak!)

a) Tükrös sztereoszkóp

A tükrös sztereoszkópot (a továbbiakban sztereoszkóp) négy láb tartja (7), amelyek közül az egyik láb hossza állítható, amivel elérhető a készülék biztos felállítása egyenletes alapon is. A használathoz a lábakat a (8) tükrőház oldalába csavarjuk. A tükrőházban találjuk a két (6), ill. (14) külső tükröt és az (13) okulártükröket. Az (13) okulártükrökkel együtt a nagy külső tükrök a megfigyelő sugárnyalábát úgy irányítják, hogy a természetes megfigyelési bázis (szemtávolság) kb. 260 mm-re növekszik. A két tükrőpárnak kifogástalanul sík, fémmel foncsorozott elülső felületeik vannak, amelyek nagyon világos és tiszta képet állítanak elő. Az okulártükrő feletti (9) ki-marásokba tetszőleges fénytörésű próbaüvegek helyezhetők, amivel kiegyen-

líthatók mind a szemhibák, mind a részkepek eltérő kép-léptékei. A kimarások felett található az egymástól kb. 65 mm távolságra levő okulár-lencsék (4), amelyek törőértéke olyan összhangban van a megfigyelési távolsággal, hogy a normális látású megfigyelő számára akkomodációmentes képpármegfigyelést biztosítanak. A részletek megfigyeléséhez az (1) irányzótávcsövet tartalmazó (3) ferde nézőket kell a sugár útjába befordítani. A felhelyezhető irányzótávcsöveket objektív-gyűrűjükkel a ferde nézőket megfelelő furatába toljuk és a (2) rögzítőszerkezettel rögzítjük. A megfigyelő ilyenkor a képkivágást 3,5-szörös nagyításban látja. A képmező átmérője a képsíkban 60 mm. A szemhibákat $\pm$ dioptria-határokon belül az okulárkagylók elforgatásával egyenlítjük ki. Az optika reflexiócsökkentő bevonata miatt nagy és egyenletes világosságú és kiváló élességű képeket kapunk. A felhelyezhető irányzótávcsövek forgatásával állítjuk be az okulárokat a megfelelő adott szemtávolságára. Az egész ferde nézőke, a felhelyezhető irányzócsövekkel és az okulár-lencsék hordozó lemezével együtt, függőleges irányban lehúzható, így a próbaívek kimarásai hozzáférhetővé válnak. A ferde nézőke felhelyezéséhez az (5) rögzítőcsapot a tükrőház (10) furatába vezetjük.

A műszer felállítása

A (8) tükrőházat, a négy (7) sztereoszkóplábat, a (3) ferde nézőkét és a két (1) felhelyezhető irányzótávcsövet a felsorolt sorrendben kiemeljük a tartódobozból. A sztereoszkóp lábait becsavarjuk a tükrőház keskenyebb oldalain levő menetes furatokba, és a készüléket az asztal felületére állítjuk. A sztereoszkóp állítható hosszúságú lábát úgy állítjuk be, hogy a készülék billenésmentesen álljon az alátéten. Szükség esetén, a felállításnak ebben a stádiumában, behelyezhetők az okulártükrök feletti kimarásokba a szükséges próbaívek. A ferde nézőkét és okulárlencse-tartón levő (5) rögzítőcsappal a tükrőház (10) furatába illesztjük és lefelé süllyesztjük. A két felhelyezhető irányzótávcsövet úgy helyezzük a ferde nézőke furataiba, hogy az okulártávolság megfelelően a megfigyelő szemtávolságának, és a (2) rögzítő szerkezetet meghúzzuk. A készülék most már üzemkész.

A sztereoképpárok elhelyezése a sztereoszkóp alatt

A sztereoszkóp használatához nélkülözhetetlen a megfelelő megvilágítás. A képpárokat először a sztereoszkóp alatt magtengelyük alapján tájoljuk. (*Magtengely*: a két kép középpontját összekötő egyenes.

A képek tájolása a következők szerint történik:

- a két képet egymásra helyezzük úgy, hogy a közös képrészük fedje egymást, és a képárnyékok lehetőleg jobbra, alulra essenek;

- a két kép középpontját olyan helyzetbe hozzuk, hogy az azokat összekötő egyenes, tehát a magtengely a szemünk bázisvonalával párhuzamos legyen;

- a két képet addig húzzuk szét a magtengely mentén, amíg a két kép középpontjai sztereoszkóp használatával kb. 6—7 cm távolságra nem jutnak;

- az így tájolt két kép fölé helyezzük a sztereoszkópot úgy, hogy a két szemlencse középpontját összekötő egyenes a magtengellyel párhuzamos legyen;

- a sztereoszkópon át nézve a térhatás még fennálló kisebb zavarait a két kép egymáshoz viszonyított helyzetének kismértékű változtatásával kijavítjuk, majd a két kép egymáshoz viszonyított helyzetét rögzítjük.

Minden egyén szeme más fiziológiai sajátossággal rendelkezik (más a szem távolsága, éleslátása, szemtengelyferdülése), ezért bárki által tájolt képpár egy másik részére ritkán lesz megfelelő. Így mindenkinek saját szeméhez kell „tájolni” a képpárokat. Ez úgy történik, hogy a (9) kimarásokba megfelelő törderejű próbáüveget helyezünk.

Gyakran előfordul, hogy az egyes képek a képsoron belül nem helyezkednek el szabályosan egymás mellett. Ez abban az esetben fordul elő, ha a légáramlat a repülőgépet menetvonalától oldalirányban letéríti. Ebben az esetben egyes képek fedőterületei lépcsőzetesen követik egymást. Ez természetesen rögtön kitűnik, ha a képeket közös területük alapján egymásra illesztjük. Az ilyen képpárok tájolásánál is a leírtak szerint járunk el, de az eltolódást figyelembe kell venni.

b) légifénykép-átrajzoló

A légifénykép-átrajzoló olyan készülék, amellyel az asztalon fekvő térkép és a képtartóra helyezett légifelvétel egyidőben, kölcsönös túlfedésben szemlélhető. A légifelvételt és a térképet közvetlen fedésben látjuk, és a kívánt részletek ceruzával vagy tollal a térképlapra utánarajzolhatók.

A készüléknek különböző beállítási lehetőségei vannak, ezek biztosítják a függőlegestől eltérő felvételirányból eredő torzulások kiküszöbölését és a légifelvétel léptékének — bizonyos határokon belül — a térkép léptékéhez való közelítését.

A készülék lényeges alkatrésze a félig ezüstözött felületű kettős prizma, amely ferde benézéskor lehetővé teszi a légifelvétel és térkép egyidejű megfigyelését. Ehhez a légifelvételt a tájolható tartóra rögzítjük és a prizmafejjel együtt, az asztalon fekvő térkép felett a kívánt magasságba állítjuk. A kép ferdítésével és a prizma-légifelvétel közötti távolságvizony változtatásával, illetőleg a prizma-térképtávolság módosításával elérhető, hogy a megfigyelő a légifelvételt a térképészeti pontok megfelelő fedésével nézze, és így képes legyen a hiányzó részleteket közvetlenül átrajzolni a térképre.

A készülék a (14) derékszögű talpból és az (1) állványoszlopból áll, amelyen a (17) vezetőfej függőleges irányban elcsúsztatható. A vezetőfej (16) hajtógomb segítségével különböző magassági helyzetekbe hozható. Ezzel a kettős prizmán átvizsgált térképkivágás látható nagyságát (vagy a megfigyelési léptéket) változtathatjuk. Az álló oszlopon levő (2) 5 mm-es lépték és a vezetőfejre rögzített (15) index lehetővé teszi a (9) prizmafej és a térképsík közötti távolság közvetlen leolvasását. Az állványt az asztalon a (24) tűk vagy a (26) csavarok segítségével rögzíthetjük.

A (12) vízszintes kar hordozza a (9) prizmafejet; ez a (17) vezetőfejben vízszintes irányban eltolható és a (3) rögzítőcsavarral rögzíthető. Ezzel az eltolással érhetjük el a prizmafej és a (4) képtartó közötti távolság módosítását, amivel a légifelvétel megfigyelési léptéke változtatható. A karnak a megfigyelő felé eső oldalán található a (21) 5 mm-es lépték, amely az (22) indexszel együtt közvetlenül mutatja a prizmafej és a képtartó közötti távolságot. Annak érdekében, hogy kiegyenlítsük a légifelvétel és a térkép kettős prizmaához viszonyított eltérő távolságait, a világos és az akkomodációmentes látás érdekében a készüléket felszereltük 24 keretbe foglalt előtétüveggel (két darab, egyenként $-2,0$; $-1,5$; $-0,5$; $+0,5$; $+1,0$; $+1,5$; $+2,0$; $+2,5$; $+3,5$ és $+4,0$ dioptriával), amelyek a prizmafej (25, 27) zsebeibe tolhatók. A 30 mm átmérőjű, 25, 50 és 75 % fényáteresztő képességű három szűrőüveggel kiegyenlíthetjük a légifelvétel és a térkép megvilágítási különbségeit. Ezek az üvegek is foglalattal és kis kézi fogan-

tyúval ellátottak és a prizmafej azonos zsebeibe tolhatók. Az előtét- és szűrővegeket a (10) fa tartódobozban tartjuk.

A minden irányban lehajlítható és forgatható (4) képtartó a 24×24 cm méretig terjedő légifelvétel felfogására szolgál. A papírmásolatokat a (6) kapcsokkal rögzítjük a képtartóra, amely a (20) kapocssal rögzíthető a kívánt helyzetben. A képtartót a (23) hajlított cső köti össze a vezetőfejjel, tehát részt vesz a (9) prizmafej függőleges mozgásában.

A világítóberendezés a (13) vízszintes tartókarra rögzített, és a kép legkedvezőbb megvilágításához beállításához a karral vízszintes és függőleges irányban eltolható, majd a (8, 11) rögzítőcsavarokkal rögzíthető. Fényforrássul a 220 V 25 W-os (18) fénycső szolgál (19) reflektorral. A lámpa foglalat a (7) kapcsolóval ellátott.

A műszer felállítása

A szállítóládából kiemeljük az állványt a (14) derékszögű talppal az (1) állóoszloppal, a (17) vezetőfejjel és a (4) képtartóval. Ezután az (1) tartókart az (5) hajlított csővel és a (18, 19) világítóberendezéssel a (12) karra toljuk, és ezt annyira toljuk be a vezetőfejbe, hogy a (9) prizmafej kb. 25 cm távolságra kerüljön a képtartótól, ahol a (3) rögzítőcsavarral rögzítjük. Ezután a légifelvételt a (6) kapcsokkal a képtartóra erősítjük. A (18) lámpát a csatlakozóvezetékekkel és a dugaszolóval a hálózatra csatlakoztatjuk, majd a tartókar és a hajlított cső eltolásával a kép megvilágításához a legkedvezőbb állásba hozzuk. A megvilágító berendezés rögzítésére a (8, 11) rögzítőcsavarok szolgálnak. A (10) fa tartódobozt, az előtét- és szűrővegekkel, kinyitjuk és készenlétben tartjuk. A készülék most már használatra kész.

A műszer használata

Az osztálybasorozásban való alkalmazásához a légifelvételt hozzá kell illeszteni a térképhez. Ehhez a kiegészítendő térképet úgy rögzítjük az asztalon, hogy a légifelvétellel ábrázolt terep közepe kb. 20 cm távolságra kerüljön az asztal élétől. Az állványt úgy helyezzük a térkép fölé, hogy a (9) prizmafej kb. a leképezett terep közepe fölött álljon. Két, egymásnak megfelelő távolság mérésével a légifelvételen és a térképen meghatározzuk a közepes léptékviszonyt. Ehhez kivesszük a táblázatból (lásd: 1. táblázat) léptékeken beállítandó (b) prizma-légifelvételt és (k) prizmatérkép-távolságokat, valamint a használandó előtétűvek dioptriaszámát. A táblázatban a „v” a térképtávolság és a képtávolság hányadosát jelenti, a térkép és a légifelvétel két egymásnak megfelelő pontjára vonatkoztatva:

$$v = \frac{s, \text{ a térképen}}{s', \text{ a képen}}$$

Amennyiben nem sikerül a lámpa eltolásával azonos megvilágítási erősséget elérni a képen és a térképen, a világosabb kép gyengítéséhez a rendelkezésre álló szűrővegek valamelyikét használjuk.

A légifelvétel és a térkép fedésbe hozásához a (4) képtartót először függőlegesre állítjuk és a (20) kapcsolót enyhén meghúzzuk. Ezután megfigyeljük a képet, és az állványt addig tologatjuk, amíg a kép közepén egy képpont fedésbe nem kerül a térkép megfelelő pontjával. Ezután a képtartót addig forgatjuk el, amíg a megfelelő vonalak a légifelvételen és a térképen közel párhuzamosak nem lesznek. Az állvány eltolásával és a vezetőfej emelésével

és süllyesztésével a kép közepén levő távolságot fedésbe hozzuk a térkép megfelelő távolságával. Ha a távolságot növelni kívánjuk, a prizmát a térképhez közelítjük, ha csökkenteni kívánjuk, a prizmát távolítjuk. Ha a távolsági szakasz közepén egy harmadik pont van, amely a megfelelő térképpont középpontjával nem esik egybe, a képtartót úgy kell ferdíteni, hogy a légifelvétel túl nagyra tűnő résztávolság a prizmától távolodjék. A szakasz teljes hosszát, ismét a (17) vezetőfej magassági állításával egyenlítjük ki. A prizma-légifelvétel és a prizmatérkép-távolság változtatása következtében — az akkomodációmentes megfigyelés érdekében — esetleg szükségessé válik az előtétüvegek kicserélése, amelyek optikai hatása azonban enyhén megváltoztatja a megfigyelési léptéket; így a térkép és a légifelvétel közötti kívánatos léptékviszony eltorzul és azt a prizma újabb kis távolságváltoztatásával kell helyreállítani.

Egy az első szakaszra keresztirányú második szakaszt is összehasonlítottunk; a távolságkülönbségeket megfelelő módon, a képtábla ferdítésével egyenlítettük ki. A ferdítést mindig az adott távolsági szakaszra merőleges tengely körül végezzük.

A prizma benézőnyílásának távolsága a légifelvételtől és a térképtől 15—40 cm határok között változtatható. Ennek megfelelően a kép és a térkép léptékviszonya $0,4 \times$ — $2,7 \times$ határok között lehet, ha az állvány derékszögű talpa a térkép felfekvő felületén áll. Ez a tartomány azonban még bővíthető, ha az állványt alátétre állítjuk vagy a térkép síkját enyhén megemeljük.

A prizma látómezeje teljes kihasználás esetén 45° . A táblázat két utolsó oszlopa tartalmazza a látómező átmérőit, amelyek a légifelvétel és a térkép különböző távolságainak felelnek meg.

A kép tájolása után a (24) tűket az asztal lapjába benyomjuk. Hosszabb használat esetén azonban — a készülék akaratlan elmozdításának megakadályozása érdekében — az állvány a (26) csavarokkal is megbízhatóan rögzíthető az asztalra vagy a rajztáblára. Ilyenkor a légifelvétel tájolását nem az állvány eltolásával, hanem a térkép megfelelő eltolásával végezzük.

A részletek utánarajzolásához ajánlatos a térkép egy részét fekete kartonlappal lefedni. Ilyenkor a légifelvételnek ezt a helyét jobban látjuk és a fekete kartont mindig úgy toljuk el, hogy a térképnek csak azt a helyét tegye szabaddá, ahol a berajzolást el kell végezni.

A műszer szétszerelése

A prizmafej (25, 27) zsebeiből eltávolítjuk az előtétlencsákat és a szűrőüvegeket, azokat behelyezzük a (10) fadobozba, majd a dobozt betesszük a szállítóládába. Ezután kihúzzuk a dugaszolót a dugaszolóaljzatból.

Oldjuk a (12) kar (3) rögzítőcsavarját, és a kart a (18) (19) világítóberendezéssel és a (9) prizmafejjel kivesszük a vezetőfejből. Ezután a (13) tartókart a (5) hajlított csővel és a világítóberendezést lehúzzuk a (12) karról, és a két szerkezeti egységet behelyezzük a szállítóládába a megfelelő helyre. Ott helyezzük el a (24) tűket és a (26) hajtógomb segítségével a legmélyebb helyzetbe toljuk, és az egész állványt, a (14) derékszögű talppal, az (1) állóoszloppal, a vezetőfejjel és a (4) képtartóval úgy helyezzük a szállítóládába, hogy a képtartó erőltetés nélkül az erre szolgáló felfekvő felületeken felfeküdjön. Végül ellenőrizzük, hogy minden rögzítő kallantyú helyére kerüljön.

A légifelvétel-átrajzoló legkedvezőbb beállítása közeli akkomodációnál
(1. táblázat)

$\frac{M_r}{M_i}$ v	$\frac{M_i}{M_r}$ 1 v	a benézőnyílás távolsága		az előtétlencsék dioptria-száma		a látómező kö- zelítő átmérője	
		a kép- től b cm	a tér- képtől k cm	kép- oldal	térkép- oldal	kép cm	térkép cm
		3	4	5	6	7	8
0,4	2,50	40	18,0	—2,0	+2,0	30	13
0,5	2,00	40	21,5	—2,0	+2,0	30	16
0,6	1,67	40	24,8	—2,0	+1,0	30	18
0,7	1,43	36	25,7	—1,5	±0,0	27	19
0,8	1,25	32	25,8	—1,0	±0,0	24	19
0,9	1,11	28	25,0	—0,5	±0,0	21	18
1,0	1,00	25	24,4	±0,0	±0,0	18	18
1,1	0,91	23	24,2	+0,5	±0,0	17	18
1,2	0,83	21	23,5	+1,0	±0,0	15	18
1,3	0,77	19	23,0	+2,0	+0,5	14	17
1,4	0,71	18	22,6	+2,5	+0,5	13	17
1,5	0,67	18	24,0	+2,5	±0,0	13	18
1,75	0,57	16	24,0	+3,5	±0,0	12	18
2,0	0,50	16	27,0	+3,5	—1,0	12	20
2,5	0,40	16	32,7	+3,5	—1,5	12	24
2,7	0,37	15	32,9	+4,0	—2,0	11	24

3. A LÉGIFÉNYKÉPEK OLVASÁSA

A légifényképek olvasása csak gyakorlati úton sajátítható el. A légifényképek olvasására határozott szabályokat felállítani nem lehet, mert minden légifénykép-sorozat más és más tulajdonsággal bír. A légifényképeken a tárgyak, a talaj felszíne, a domborzata, a művelési ágak, a növényzet a fekete-fehér színek különböző árnyalatai (tónusai) szerint képződnek le. Ez a körülmény a felhasználhatóságot konkrétan befolyásolja. Ezért az irodai úton végzett előzetes minősítés eredménye csak terepi ellenőrzés után fogadható el.

A légifényképek alkalmazhatóságát befolyásoló legfontosabb tulajdonságok a következők:

- a képek minősége,
- a méretarány,
- a tónus és a szín,
- az évszak,
- a napszak,
- az időjárási viszonyok,
- a filmanyag,
- a légi felmérő technika színvonala.

A felsorolt tulajdonságokat minden légifénykép-sorozatnál külön kell meghatározni, értékelni, valamint figyelembe venni.

4. A LÉGIFÉNYKÉPEK OSZTÁLYBASOROZÁSHOZ VALÓ ALKALMAZÁSÁT ELŐSEGÍTŐ MAGYAR NYELVŰ SZAKIRODALOM FORRÁSHELYEI A KÖVETKEZŐK:

- Berdár B.—Németh F.: Fotogrammetria alkalmazása a mezőgazdaságban. Mezőgazdasági Gépészet és Építészeti, 1969.
- Csorba L.: Légifényképek felhasználása a mezőgazdasági talajosztályozáshoz Geod. Kart. 1967.
- Fás J.: Helyszíniosztályba sorozás légifényképekkel Borsod megyében. Geod. Kart. 1970.
- Hegedűs I.: Légifényképek talajtani felhasználása. Geod. Kart. 1960.
- Mike Zs.: Légifénykép-interpretáció talajtani alkalmazása. Geod. Kart. 1964.
- Mike Zs.: Légifényképek felhasználása a talajerózió felmérésénél és a talajvédelmi tervekénél. Agrok. Talajtan. 1966.
- Mike Zs.—Horváth B.: Légifényképek használata a földminősítésben. Geod. Kart. 1972.

TALAJJELZŐ NÖVÉNYEK

A talaj minőségét a rajta élő természetes növényzet is jelzi. Egyes növényfajok életében bizonyos sók, illetve ionok különös szerepet játszanak, ezért csak olyan talajon élnek, amelyek ezeket az ionokat tartalmazzák. Ennek következtében a talajok jellemzésénél és felismerésénél a természetes növénytakaró igen jó segítséget nyújt.

A jól fejlődő fák, vagy szép erdőállomány olyan talajszelvényt mutat, amelynek a vízgazdálkodása jó és mélyebb rétegében nincsen talajhiba. A talaj felső rétege azonban még ilyen esetben is szikes lehet, amelyet a fák gyökerei áttörnek és az altalajban, amely már nem szikes, jó fejlődési körülményeket találnak. Viisszamaradt, rosszul fejlett, idősebb fák gyakori csúcs-száradása altalajhibára mutat, amely akár szikes réteg, akár vizet át nem eresztő tömöttebb (glejes), vagy kavics-, kőréteg lehet.

Természetesen gazdasági növényeinknél általános szabályszerűséget felállítani nehéz, mert fejlődésüket a külső termelési tényezők is befolyásolják. A talajsajátosságokkal való összefüggést megfigyelve, a következő tapasztalatokat lehet levonni:

Gabonaféléknél:

Szikes foltokon, száraz időjárás mellett foltos a kelés. Kedvező időjárás után a kikelt növényzet nem mutat jelentős különbséget. Éréskor azonban a szikes foltokon a szalma gyengébb és korábbi a beérés a nem szikes részekhez viszonyítva.

Kukoricánál:

A kukorica a szikfoltoknak igen jó jelzőnövénye. Szikes talajokon már fiatal korában visszamarad a fejlődésben. Erősen szikes területeken nagyobb foltokban ki sem kel. A levegőtlen talajban sárgászöld színű lesz.

Lucernánál:

A másod-, harmadéves vetés jól jelzi az altalajhibákat. Szikes altalaj foltokon száraz időjárás esetén elhervad, vöröses vagy barnássárga színű lesz.

Kendernél:

Az altalajhibákat a kender magasságának változása hűen tükrözi. Ebben a tekintetben egyike az altalajhibákra legérzékenyebb növényeknek.

Vadon termő növények:

Vannak növényfajok, amelyek nem nagyon válogatósak a talajban, mégis az igényüktől eltérő talajféleségeken az eltérés fokával arányosan csökken fejlődésük. Pl.: az orvosi székfű sőtűró növény, nem ragaszkodik azonban szikes talajhoz, de elszikésedés esetén előnyben van a többi ott termett növénnel szemben.

Egy-egy növénycsalád nem feltétlenül biztos talajjelző, de ha az egyes területeken elhelyezkedő vadon termő növények talajigénye azonos, biztosan következtethetünk a növényzetről a talaj összetételére.

Azok a jellegzetes vonások, amelyek az egyes növények, illetve növény-társulások életfeltételeit és a talajjal szemben támasztott igényeit meghatározzák, a következők:

Szárazságtűrés:

Azok a talajok, amelyek a vizet megtartani nem tudják, meleg, napos időben annyira kiszáradnak, hogy rajtuk csak a legigénytelenebb, vizet nélkülöző növények képesek megélni. Ilyenek a homokbuckákon pl. a fedél-rozsnok (*Bromus tectorum*), a naprózsa (*Fumana vulgaris*), a mészkő-dolomit-kopárokon pl. a prémes gyöngyperje (*Melica ciliata*), a szürke napvirág (*Helianthemum canum*).

Nedvességtűrő képesség:

Nyirkos, bő nedvességet tartalmazó talajokon csak azok a növények élhetnek, amelyek életműködésükhöz sok vizet igényelnek. Nedves, réti talajokon pl. a mocsári kosbor (*Orchis palustris*), a mezei zsurló (*Equisetum arvense*).

Sótűrés:

Szikes talajokon — a bennük felhalmozott káros nátriumsó következtében — csak azok a növények életképesek, amelyeknek életműködését kisebb-nagyobb sóterhelés nem zavarja. Kellő óvatossággal a növényzetből a szikes-ség mértékére is következtetni lehet.

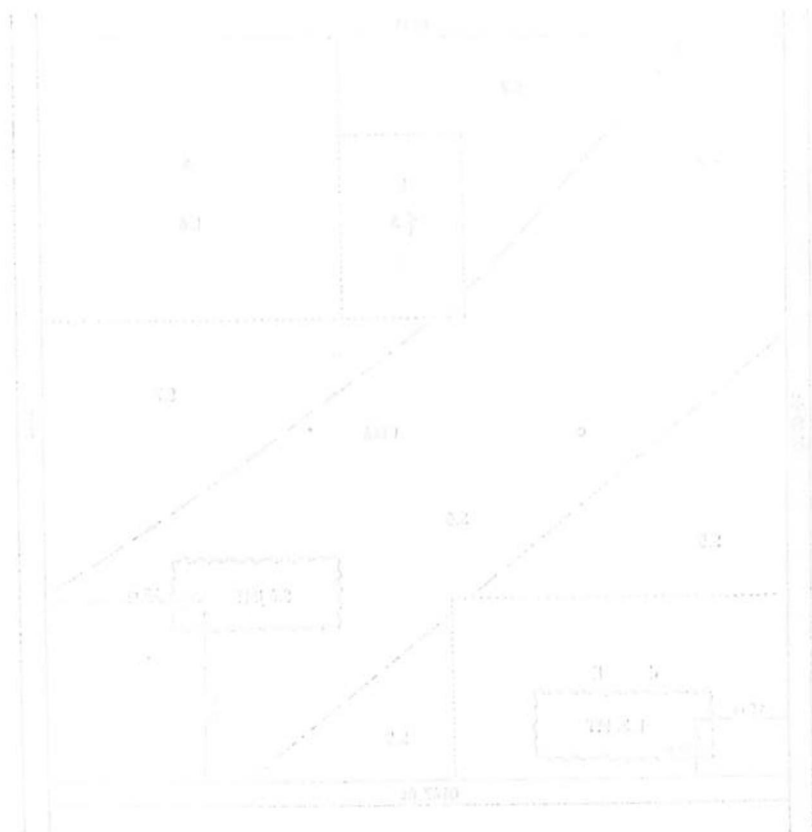
A javítható szikeseken pl. a vörösnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*), a sziki pozdor (*Corsonera cana*); nehezen javítható szikes talajon pl. a sziki sóvirág (*Statice gmelini*), sziki őszirózsa (*Aster pannonicus*); a teljesen rossz szikes talajon pl. a bányaparéj (*Camphorosma annua*) az uralkodó növény, illetve növénytársulás.

Savanyúság:

Kilúgozott talajokon kifejezetten a savanyúságot tűró növények honosodnak meg. Nedves, savanyú réti talajon pl. a juhsóska (*Rumex acetosella*); tápanyagszegény, savanyú erdei talajon pl. a szőrű (*Nardus stricta*); laza, savanyú réti homokon pl. a kékcserjén (*Jasione montana*).

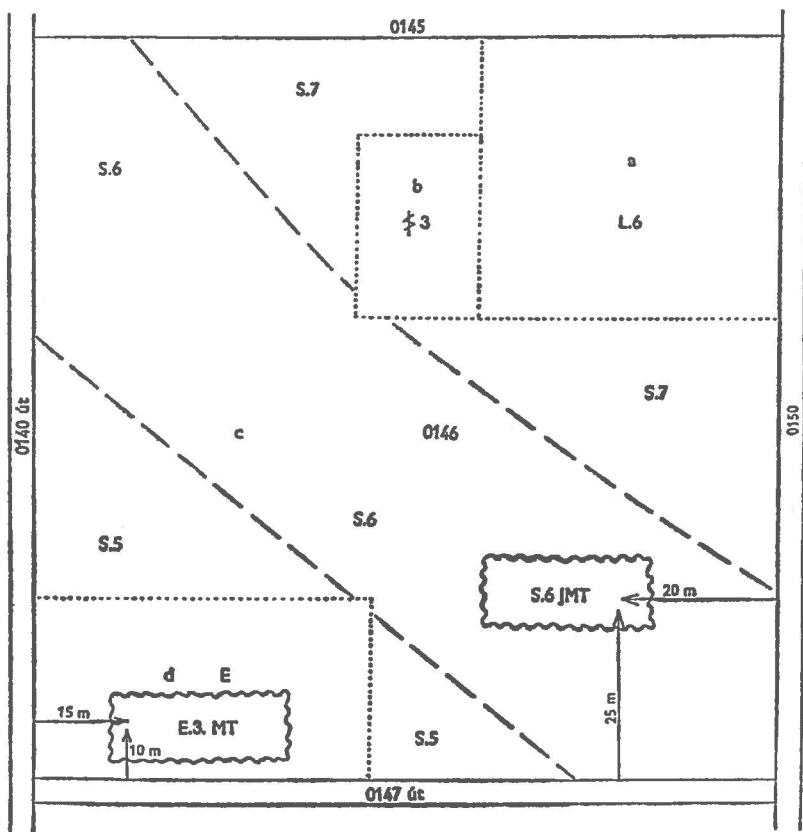
Mészűrő képesség:

Az előzővel szemben vannak olyan talajok, amelyek szénsavas mésztartalma nagy. E talajokon csak a mészkedvelő növények élnek meg. Meszes, lápos réti talajon pl. kékperje (*Molinia coerulea*); laza meszes homokon pl. a báránypirosító (*Alkanna tinctoria*).

MINTATEREK HELYÉNEK TÉRKÉPI JELÖLÉSE

Az ábrán a mintaterék megírása és határvonala piros színűnek, a szaggatott vonalak, a művelési ág és a minőségi osztály jele pedig ceruzával írottak tekintendők.

JAVASLAT ÚJ TISZTA JÖVEDELMI FOKOZAT MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Földhivatal
MISKOLC

Az edelényi becslójárás egyetlen osztályozási vidékébe tartozó Boldva község osztálybasorozása alkalmával a 078 hrsz-ú földrészlet c. alrészleteként 4 ha 1560 m² területen nádas művelési ágat állapítottam meg.

Az osztályozási vidék területén a nádas művelési ágra kataszteri tiszta-jövedelmi fokozat nincs megállapítva. Ezért az új művelési ág nyilvántartása érdekében új fokozat megállapítására és járási mintatér kijelölésére van szükség.

Az új fokozat megállapítása érdekében megvizsgáltam a szomszédos miskolci becslójárás egyetlen osztályozási vidékének járási mintatérjegyzékébe foglalt nádas mintatérleírásokat. A vizsgálat eredményeként megállapítottam, hogy az új nádas természeti és termelési adottságai (a növényállomány sűrűsége, a vízborítottság, a nád minősége) az említett osztályozási vidék 2. osztályú nádasának felelnek meg. A 2. osztályú nádas kataszteri tiszta jövedelmi fokozata 13,90 aranykorona hektáronként.

A mintatér leírása:
.....

A fentiek alapján az edelényi becslójárás egyetlen osztályozási vidékében 1. osztályú, hektáronként 13,90 aranykorona kataszteri tiszta jövedelmű nádas fokozat megállapítását javaslom.

Keltezés:

.....
(aláírás)

**A 27/1970. (XII. 13.) MÉM SZÁMÚ RENDELET
SZERINT KIEMELT KÖRZETEK**

Kiemelt körzetek, amelyekben a folyamatban levő meliorációs munkákat teljes egészében állami támogatásból lehet megvalósítani.

1. Baranya megyében

a Baranya-csatorna vízgyűjtőjében:

Felsőmindszent községben az Ady Endre, Tormás községben a Virágzó,

Gödrekeresztúr községben a Béke Termelőszövetkezet területe, és az utóbbi termelőszövetkezetnek Baranyajenő község határában levő területe;

Dráva menti területek: Telkifalu községben az Egyetértés Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Endrőc község határában levő területe,

Kétújfalu községben a Vörös Csillag Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Bűrös és Várad községek határában levő területe,

Okorág községben az Okor Gyöngye Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Monosokor község határában levő területe,

Sellye községben az Ormányság Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Marócsa és Kákics községek határában levő területe,

Magyartelek községben a Vörös Október Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Magyarmecske, Gilvánfa, Kisasszonyfa községek határában levő területe,

Királyegyháza községben az Aranykalász Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Sumony és Gyöngyfa községek határában levő területe,

Hobol községben a Zrínyi Termelőszövetkezet területe.

2. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

a Hernád jobb parti vízgyűjtő területéből, illetve a Bélus patak vízgyűjtőjében;

Abaújdevecser községben a Március 21. Termelőszövetkezet, továbbá e termelőszövetkezetnek Encs község határában levő területe,

Csobád községben a Zöldmező,

Csanda községben a Petőfi,

Fancsal községben az Egyetértés,

Fáj községben a Béke,

Forró községben az Új Világ,

Fullókércs községben az Úttörő

Hernádpetri községben a Dózsa,
Hernádvécse községben a Búzakalász,
Ináncs községben a Vörös Csillag,
Méra községben az Új Élet,
Novajidrány községben a Vörös Csillag,
Pusztaradvány községben a Kossuth,
Szalaszenye községben a Báthory,
Szemere községben a Május 1.,
Hidasnémeti községben a Népek Barátsága Termelőszövetkezet területe,
e termelőszövetkezetnek Hernádszurdok és Tornyosnémeti községek határában levő területe, továbbá
Bogács községben az Új Élet,
Hangony községben a Zöldmező,
Harsány községben a Petőfi,
Nyíri községben a II. Rákóczi Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezetnek Kisbózsza és Nagybózsza községek határában levő területe,
a Léhi Állami Gazdaság léhi üzemeiségének és Gagyvendégi Állami Gazdaság gagyvendégi üzemeiségének területe.

3. Nógrád megyében

a Lókos patak vízgyűjtőjében:
Diósjenő községben a Börzsönyalja,
Felsőpetény községben a Szabad Föld,
Nőtincs községben a Néphadsereg,
Romhány községben a II. Rákóczi,
Szécsényke községben a Győzelem,
Érsekvadkert községben a Magyar—Csehszlovák Barátság,
Dejtár községben a József Attila,
Keszeg községben a Zöldmező Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezetnek Ósagárd község határában levő területe,
Kétfodony községben az Egyesült Erő Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Kisecset és Sente községek határában levő területe,
Tereske községben a Búzakalász Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Szátok község határában levő területe,
Tolmács községben a Lókos Völgye Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Rétság és Bánk községek határában levő területe,
Nógrád községben a Béke Termelőszövetkezet területe,

4. Szabolcs-Szatmár megyében

az Ecsedi láp Szamos és Kraszna közötti területén:
Csengerújfalú községben a Béke,
Ura községben a Hunyadi,
Tyukod községben a Kossuth,
Tiborszállás községben az Új Élet,
Nagyecsed községben a Rákóczi,
Kocsord községben az Új Élet,
Pátyod községben a Kossuth,
Ökörítőfülpös községben a Szamosmenti Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Rápoly község határában levő területe,
a Mátészalkai Tangazdaság zuhogói üzemeisége és a Csengeri Állami Gazdaság urai üzemeiségének területe,

5. Vas megyében

az Őrség-tájegységben:

Őriszentpéter községben az Őrség Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Szalafő község határában levő területe,

Kondorfa községben a Virágzó,

Egyházaskér községben az Új Élet Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Nemesrempehollós község határában levő területe,

Felsőmarác községben az Arany János,

Bajánsenye községben a Kerkamenti Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Kercaszomor, valamint Kerkáskápolna községek határában levő területe.

6. Veszprém megyében

a Torna-patak vízgyűjtőjében:

Kislőd községben a Vörös Csillag,

Úrkút községben a Március 8.,

Városlőd községben a Bakonyalja,

Padragkút községben a Békesség és a Kinizsi Termelőszövetkezet területe,

a Városlődői Állami Gazdaság borzaspusztai üzemegységének területe.

7. Zala megyében

a hetés—göcseji tájegységben:

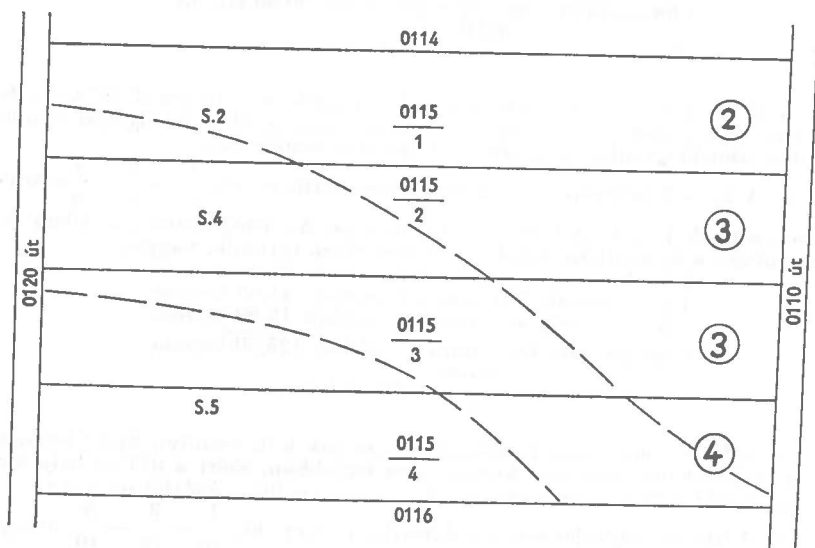
Rédics községben a Dózsa Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Külsősárd község határában levő területe,

Resznek községben az Új Barázda Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Baglad és Lendvajakabfa, valamint Belsőárd községek határában levő területe,

Kerkakutas községben a Kerkamenti Béke Termelőszövetkezet területe, e termelőszövetkezet Alsószenterzsébet és Felsőszenterzsébet községek határában levő területe,

a Zalalövői Állami Gazdaság cilinkői üzemegységének területe.

KIEGYENLÍTŐ OSZTÁLY

Megjegyzés: Az ábrán a megosztás folytán keletkezett földrészletek határvonalai és az alátört helyrajzi számok piros színűnek, a szaggatott vonalak, a művelési ág és a minőségi osztály jele pedig ceruzával írottak tekintendők.

Magyarázat a 9. sz. melléklethez

A példa szerinti becselőjárásban a szántó kataszteri tiszta jövedelmi fokozata a következő:

2. osztály = 34,80 korona

3. osztály = 27,80 korona

4. osztály = 20,90 korona

5. osztály = 13,90 korona

A 0115 helyrajzi számú 7 ha 9800 m² területű szántó művelési ágú földrészlet változás előtt a 2., 4. és 5. osztályba tartozott. Változás után négy egyenlő területű földrészlet keletkezett.

A minőségi osztályhatárok figyelembevételével az új földrészletek minőségi osztálya a következő lesz:

a) A 0115/1 helyrajzi számú földrészlet egész területe a 2. osztályba tartozik, mert a hozzá tartozó 4. osztály területe nem számottevő;

b) a 0115/2 helyrajzi számú földrészlet területe kb. $\frac{2}{3} - \frac{1}{3}$ arányban tartozik a 2. és a 4. minőségi osztályba. A nyilvántartandó minőségi osztály megállapítása érdekében a területi arálynak megfelelően a következők szerint kell kiszámítani a 2. és 4. osztálynak megfelelő — területtel arányos — 1 hektárra eső átlag tiszta jövedelmet:

2 ha 2. osztály kat. tiszta jövedelme 69,60 korona

1 ha 4. osztály kat. tiszta jövedelme 20,90 korona

3 ha együttes kat. tiszta jövedelme 90,50 korona

1 ha-ra eső átlag $\frac{90,50}{3} = 30,17$ korona

A 30,17 korona tiszta jövedelem a becslőjárás 3. osztályú 27,80 koronás tiszta jövedelmét közelíti meg legjobban, ezért a 0115/2 helyrajzi számú földrészlet kiegyenlítő minőségi osztálya a 3. osztály lesz.

c) A 0115/3 helyrajzi számú földrészlet területe kb. $\frac{2}{5} - \frac{2}{5} - \frac{1}{5}$ arányban tartozik a 2., 4. és 5. minőségi osztályba. Az átlag tiszta jövedelem kiszámítása a b) pontban foglaltakhoz hasonlóan történik, vagyis:

2 ha 2. osztály kat. tiszta jövedelme 69,60 korona

2 ha 4. osztály kat. tiszta jövedelme 41,80 korona

1 ha 5. osztály kat. tiszta jövedelme 13,90 korona

5 ha együttes kat. tiszta jövedelme 125,30 korona

1 ha-ra eső átlag $\frac{125,30}{5} = 25,06$ korona.

A 25,06 korona tiszta jövedelem ugyancsak a 3. osztályú 27,80 koronás tiszta jövedelmi fokozatot közelíti meg legjobban, ezért a 0115/3 helyrajzi számú földrészletnek is 3. osztály lesz a kiegyenlítő minőségi osztálya.

d) A 0115/4 helyrajzi számú földrészlet területe kb. $\frac{1}{10} - \frac{3}{10} - \frac{6}{10}$ arányban tartozik a 2., 4. és 5. minőségi osztályba.

Az átlag tiszta jövedelem kiszámítása a következőképpen történik:

1 ha 2. osztály kat. tiszta jövedelme 34,80 korona

3 ha 4. osztály kat. tiszta jövedelme 62,70 korona

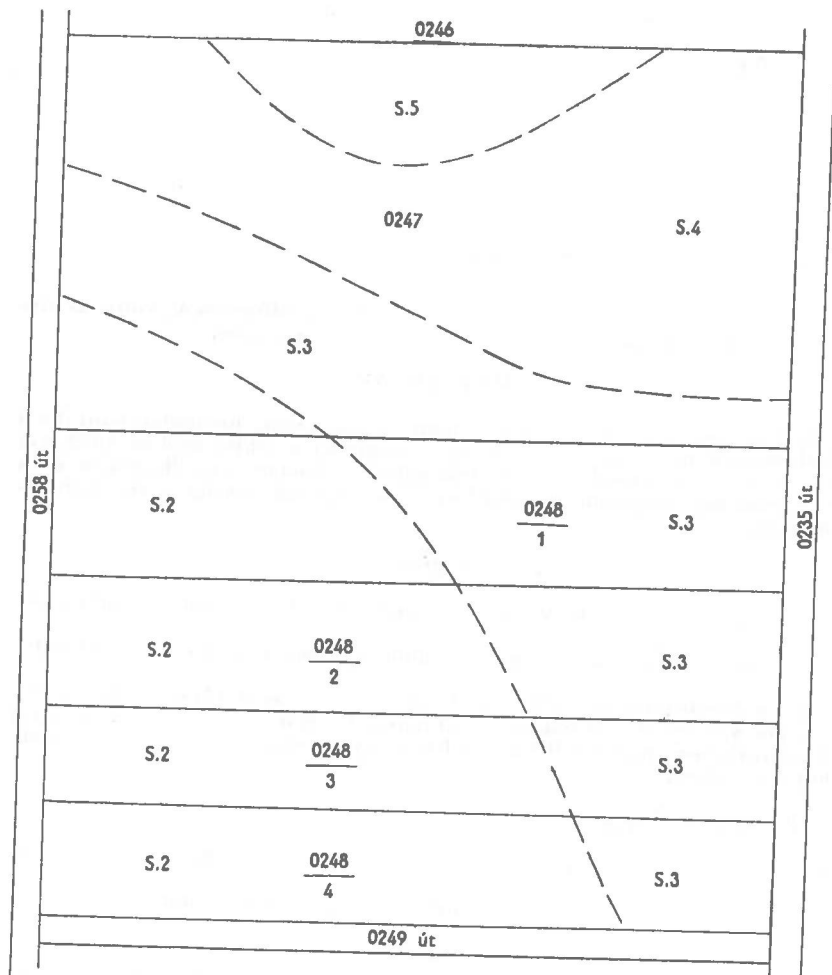
6 ha 5. osztály kat. tiszta jövedelme 83,40 korona

10 ha együttes kat. tiszta jövedelme 180,90 korona

1 ha-ra eső átlag $\frac{180,90}{10} = 18,09$ korona

A 18,09 korona tiszta jövedelem a becslőjárás 4. osztályú 20,90 koronás tiszta jövedelmi fokozatát közelíti meg legjobban, ezért a 0115/4 helyrajzi számú földrészlet kiegyenlítő osztálya a 4. minőségi osztály lesz.

MINŐSÉGI OSZTÁLY, ALOSZTÁLY

Megjegyzés: Az ábrán a szaggatott vonalak, a művelési ág és a minőségi osztály jele ceruzával frotnak tekintendő.

HATÁROZATMINTA

..... járási Földhivatal

.....

Tárgy: Művelési ág változás át-
vezetésé.

..../197. tk.szám

HATÁROZAT

Bejelentése alapján a tulajdonában (kezelésében, használatában) levő földrészletek művelési ágát (minőségi osztályát) a földhivatal az 1972. évi 31. sz. tvr. 10. §-ának (2)—(3) bekezdésében foglalt rendelkezésnek és a természetbeni állapotnak megfelelően, a következők szerint vette nyilván-
tartsába:

..... községben

..... hrsz. műv. ág minőségi oszt. ha m² terület

..... hrsz. műv. ág minőségi oszt. ha m² terület

E határozat ellen az 1972. évi 31. sz. tvr. 23. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján a kézbesítéstől számított 30 napon belül a megyei Földhivatalhoz címzett fellebbezést lehet benyújtani a járási Földhivatalnál.

A határozatot kapja:

..... Mg. Tsz. (város, község) u. ... sz.

..... 197.. év hó ... nap

PH.

.....
aláírás

ÖSSZEHASONLÍTÓ KIMUTATÁS

... sz. NET határozattal-hoz csatolt község
jelenlegi és javasolt kataszteri tiszta jövedelmi adatairól

Nyilvántartási egység és művelési ág	Minőségi osztály és kataszteri tiszta jövedelmi fokozat		Átcsa- tolt terület (ha—m ²)	Az átcsatolt terület kataszteri tiszta jövedelme	
	apadó	növekvő		az apadó	a növekvő
	becslőjárás szerint			becslőjárás fokozatai szerint	

Belterület:

Szántó

..

Zárkert:

Szántó

..

..

Erdő

Külterület:

Szántó

..

..

Erdő

Átcsatolandó terület és ktj. összesen:

Ktj. növekedés:
oszlóknés:

(Keltezés, aláírás)

HATÁROZATMINTA

..... járási Földhivatal

...../197 tk. szám *Tárgy:* Művelési ág (minőségi osztály)
változás átvezetése és eljárési költsé-
ség megállapítása.

H A T Á R O Z A T

I. A-i helyrajzi számú ha m² területű földrészlet művelési ágát (minőségi osztályát) a nyilvántartásban osztályú-ról osztályú-re változtatom.

I. Az I. részben meghatározott földrészlet tulajdonosát (kezelőjét, használóját,) utca szám alatti lakost Ft összegű eljárési költség megfizetésére kötelezem. Az eljárési költség összegét a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül a csatolt postai befizetési lapon a megyei Földhivatal bevételi számlájára kell befizetni. Nem fizetés esetén az eljárési költség adók módjára történő behajtása iránt intézkedem.

E határozat ellen a kézbesítéstől számított 30 napon belül a megyei Földhivatalhoz címzett fellebbezést lehet benyújtani a járási Földhivatalnál.

I n d o k o l á s

A nyilvántartott adatok helyszíni ellenőrzése során megállapítottam, hogy a-i hrsz. földrészlet nyilvántartott művelési ága (minőségi osztálya) nem egyezik a tényleges állapottal. Ezért a földrészlet nyilvántartott művelési ágának (minőségi osztályának) a természetbeni állapot szerinti átvezetéséről intézkedtem.

Megállapítottam továbbá, hogy a tulajdonos (kezelő, használó) a föld-részlet adatának megváltozásával kapcsolatos az 1972. évi 31. sz. tvr. 12. §-ának (2) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettségét elmulasztotta. Ezért a változás átvezetéséről hivatalból kellett intézkednem, s egyidejűleg a bejelentés elmulasztóját az 1972. évi 31. sz. tvr. 13. §-ának (3) bekezdése szerint az eljárás kétszeres költségének megfizetésére kellett köteleznem.

A határozatot kapják:

1., utca szám

2. megyei Földhivatal

....., 197.... év hó nap

PH.

.....

Aláírás

BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ

A—Á

Adatlapok ellenőrzése	51-52
Adatlapokra minőségi osztályok bejegyzése	51-52
— művelési ág bejegyzése	51-52
Adótárgy és művelési ág változási (:F:) jegyzék	32-33
Alosztályok területe	48-49
— határvonalának térképi ábrázolása	49-50
— területének kerekítése	51-52
Alrészlet	26-27
— nyilvántartása	27
— térképi ábrázolása	27
Altalaj mechanikai összetétele	41-42
— meghatározása	41
— színe	41
Arányosság a minőségi osztályoknál	39
Aránytalanság az osztálybasorozásnál	67-68
Azonosítás eredményének feltüntetése a birtokvázlaton	33
— — — a munkatérképen	33-34
— kataszteri telekkönyvből	31-32
— különböző osztályozási vidékbe tartozó községeknél	34
— régi földadókataszteri munkarészekből	32-33
— változási jegyzékekből	33
Azonosítása a járási mintatereknek	34-35
— a községi mintatereknek	34-35
— szomszédos községek osatlakozó földrészeinek	33-34
Államigazgatási határváltozást követő osztálybasorozás	60-61
Árok állandó jellegű	24-25
— ideiglenes jellegű	24-25
Ásott talajszelvény	46-47
Átvételi vizsgálat	53-54

B

Beadvány alapján helyszíni vizsgálat	66-67
— hiányosságainak pótlása	66
— intézésének általános szabályai	66-69
— osztálybasorozás adataival kapcsolatban	67
— vizsgálata	66
Becslőjárás fogalma	28
Belterületi nem művelt földrészet művelési ága	15
— változást követő osztálybasorozás	60
— vegyes hasznosítású földrészet művelési ága	15
Birtokvázlat	32

C—CS

Cellulóznýárfa-telepítés nyilvántartása	19
— — osztálybahelyezése	19-49
Csatorna állandó jellegű	24-25
— ideiglenes jellegű	24-25

D

Domborzatról tájékozódás	37-38
Dögterek	23

E—É

Eljárási költség díjtételei	62
— — hivatalból észlelt változás esetén	61-62
Ellenőrzési napló	53-54
Eltérések helyszíni bernérése	52-53
Eltérési jegyzék	52-53
— — tartalma	52-53
Engedély nélküli művelési ágváltozás	55
Erdei mintatérjegyzék	29
Erdészeti csemetekert művelési ága	19
Erdő minőségi osztályának térképi feltüntetése	49-50
— mintatér leírása	43
— művelési ág	18-19
— — — községi mintatereinek pótlása	65

F

Fásított legelő	17
Felemelt eljárás költség	61-62
Fellebbezés elbírálása	69-70
Felmérést követő osztálybasorozás	31-56
Feltalaj	41
— mechanikai összetétele	41-42
— színe	41
Felszólalás elbírálása	69
Feltételes termőképességű terület	48
Föld minőségében bekövetkezett változás	59
Földieper-ültetvény művelési ága	13
Földrészlet megosztása	52-53
— (alrészlet) osztálybasorozása	45-51
Főnövény meghatározása	14,16

G—GY

Genetikus üzemi talajtérkép	37-38
Géczy-féle talajismereti térkép	37-38
Gyepfelújítás	14
Gyógyhelyek parkjai	22
Gyümölcsfasor nyilvántartása	16
Gyümölcsös felújítása	14
— mintatér leírása	43
— művelési ág	16

H

Hajtatóház művelési ága	13
Halastó	23
Határbejárás	39

Határozat a művelési ág és minőségiosztályváltozásról	58-59
Helyi szervek tájékoztatása	38-39
Helyszíni vizsgálat időpontjáról felek értesítése	67
Hóvédó erdősávok	19
Hullámtér	24-25
Hullámtéri földrészek minőségi osztálya	48
— földrészekre mintatér kijelölése	44

I

Interpretáció (légifénykép felhasználása)	35-37
— első fázisa (előzetes minősítés)	36
— második fázisa (terepi minősítés)	36-37

J

Javaslat új kat. tiszta jövedelmi fokozatra	44-45
Járási mintatér	28-29
— — kiegészítése	47
— — leírásának helyesbítése	65
— — pótlása	63-64
— — erdőművelési ágánál	64
— — megyehatárral átvágott osztályozási vidéknél	87
— mintatérjegyzék	29
Jelentés az osztálybasorozás felülvizsgálásáról	53-54
Jelentős aránytalanság minőségi osztályoknál	39
— — osztálybasorozása	67

K

Kataszteri telekkönyv	32-33
— — függeléke	32-33
— tiszta jövedelem fogalma	30-31
— — — — — kiszámítása gépi úton	31
— — — — — segéd táblázattal	31
— — — — — leszállítása tartós jellegű talajromlás esetén	67-68
— — — — — megváltoztatása jelentős aránytalanság miatt	67-68
— tiszta jövedelmi fokozat	30
Kert mintatér leírása	43
— művelési ág	15
Két minőségi osztálykülönbözet	47-48
Kiegyenlítő osztály	48-49
Kimutatás az 1974. I. 1. után telepített szőlő- és gyümölcsösökről ...	58
— a minőségi osztály eltérésekről	50
— a művelési ág eltérésekről	50
Kontakt másolat	35-37
Korlátozott hasznosíthatóságú terület	48
Közpark	22
Községi mintatér	29
— — kiegészítése	47
— — pótlása	65

— — térképi azonosítása	34-35
— mintajegyzék	29-30
Köztesnövény	14-15
Kreybig-féle átnézetes talajtérkép	37-38

L

Lakótelep közös parkja	22
Legelő, fásított	17
— felújítása	14
— mesterségesen füvesített	17
— mintatér leírása	43
— művelési ág	17
Legkisebb területi mérték	26,49
Légi fénykép felhasználása	35-37

M

Melegágy művelési ága	13
Melléktérkép	32
Mesterségesen füvesített legelő	17
Mezőgazdasági mintaterék jegyzéke	29
Mezővédő erdősáv	19
Minőségi osztály	30
— adatlapokra bejegyzése	51-52
— — felülvizsgálat légi fénykép segítségével	37
— — határvonalának feltüntetése méréssel	49-50
— — térképi ábrázolása	49-50
— — megállapítása 1957. előtti osztálybasorozásnál	57
— — 1957. utáni osztálybasorozásnál	56-57
— — utólagos megváltoztatása	58
— — változás érvényesítésének feltétele	47-48
Mintaterék felülvizsgálása	40-44
— térképi azonosítása	34-35
Mintatérhálózat	28
— — karbantartása	63
— — megjelölése a munkatérképen	44
— — a talajosztályozási térképen	44
Mocsár	18,25
Munkacsoport az osztálybasorozásnál	45-46
— vezető az osztálybasorozásnál	55
Munkatérkép	33
Művelés alól kivett terület	20-21
— — — honvédelemmel és rendészettel kapcsolatban	25-26
— — — közlekedéssel és hírközléssel kapcsolatban	23-24
— — — településsel kapcsolatban	22
— — — termeléssel és szolgáltatással kapcsolatban	22-23
— — — vízgazdálkodással kapcsolatban	24-25
Művelési ág bejegyzése az adatlapokra	51-52
— — „beolvasztása”	27
— — nagyarányú megváltoztatására kérelem	68
— — változás fogalma	57-58
— — változást követő osztálybasorozás	57-58
— ágak betűjelzése	49-50

— — megállapítása	12
— — és minőségi osztályok térképi azonosítása	31-33
Művelésre alkalmatlan területek	23

N

Nagyüzemi szőlő- és gyümölcsös minőségi osztálya	58
Nádas minőségi osztályának térképi feltüntetése	49-50
— mintatér leírása	43
— művelési ág	17
Nem művelt belterületi földrészlet művelési ága	15
Növényház művelési ága	13

O

Osztálybahelyezés	49
Osztálybasorozás esetei	11
— azonos osztályozási vidék községeinek összevonása esetén	60-61
— átvétele	53-54
— adataival kapcsolatos beadványok elbírálása	66-69
— — — — intézésének általános szabályai	66-69
— előkészítő munkái	31-39
— eredményének feltüntetése a munkatérképen	49-50
— — a talajosztályozási térképen	49-50
— — irodai feldolgozása	51
— felülvizsgálása	53-54
— földminőség változása esetén	59
— földrészlet adatainak változása alkalmával	56
— — megosztása esetén	56-57
— — összevonása esetén	56-57
— községek területének változása esetén	60-61
— különböző osztályozási vidék községeinek összevonása esetén .	60-61
— művelési ág változás esetén	57-58
— felmérés esetén	31-56
— végzéséhez szakképzettség	11
Osztálybasorozási feladatok	10-11
Osztálybasorozásról általában	28-31
— helyi szervek tájékoztatása	38-39
Osztálybasorozást megelőző helyszíni munkák	39
Osztályozási vidék fogalma	28

P

Palántanevelő telepek művelési ága	13
— — osztálybahelyezése	49

R

Repülőtér füvel borított területe	24
Régi földadókataszteri munkarészek	32-33
— — — figyelembe vétele	45-46
— — osztályoktól eltérés	45-46
Részletes osztálykirovat	32-33

ét mintatér leírása	42
H — művelési ág	13
Rizstelep művelési ága	13

S—SZ

Segédtablázat a kataszteri tiszta jövedelem kiszámításához	31
Spárgatelep művelési ága	13
Szántó mintatér leírása	42
— művelési ág	12-13
Szántóföldön telepített mesterséges gyepterület művelési ága	58
— — — — minőségi osztálya	57-58
Szérűskert állandó jellegű	23
— egyénileg gazdálkodóké	23
— nem állandó jellegű	23
Szőlő felújítása	14
— mintatér leírása	42-43
— művelési ág	14

T

Talaj fekvése	40-44
— termékenység	41
Talajfúró használata	46-47
Talajjavítás figyelembe vétele	47
Talajjelző növények	42
Talaj-mintavétel sűrűsége	46-47
Talajosztályozási térkép	10-11
— — készítése	55-56
— — tartalma	55-56
— — tárolása	55-56
Talajromlás figyelembevétele	47
Talajtérkép felhasználása	37-38
Tanyai bejáró út	16
Tartós jellegű talajromlás	67-68
— — — vízgazdálkodási létesítmény hatására	67-68
Természetes úton beerdősült terület	19
Termőrefordulás éve szőlő- és gyümölcsösnél	58
Területbecslőrács	51-52
„Területre állítás”	51-52
Térképi azonosítás	31-33
Több minőségi osztályba sorozható terület	46-47
Tükrös sztereoszkóp	36

U

Új járási mintatér kijelölése	63
— — — — belterületben és zártkertben	63-64
— — — — a kertművelési ágra	64
— kataszteri tiszta jövedelmi fokozatra javaslat	44-45
— közégi mintatér kijelölése	65
— — — — gyümölcsösre	65
— — — — mintatérjegyzék készítése	52
— — — — példányszáma	52

— — — záradéka	52
— minőségi osztály megállapítása	45-46
— mintateretek helyének kiválasztása	40-44
— — kijelölése	40-44
— — leírása	42
Út szélessége komlóültetvényben	24
— — gyümölcsösben	23
— — szőlőben	23-24

V

Változás a föld minőségében	59
— átvezetése a talajosztályozási térképen	68-69
— kötelező bejelentése	61-62
Változási jegyzék	33
Változásokról összesítés készítése	50
Vegyesen hasznosított földrészlet belterületben	15
— — — zártkertben	15
Viszonyítási alap a minőségi osztály megállapításánál	45-46
Vízállás	25
Vízművekhez tartozó védőterület	22-23

Z—ZS

Zártkertben vegyesen hasznosított földrészlet	15
Zártkerti területek változása esetén osztálybasorozás	60
Zsombékos terület	14

1. The first part of the report is a general introduction to the subject of the study. It discusses the importance of the study and the objectives of the research. It also provides a brief overview of the methodology used in the study.

2. The second part of the report is a detailed description of the study area. It provides information about the location of the study area, the population of the area, and the characteristics of the area. It also discusses the history of the area and the current status of the area.

3. The third part of the report is a detailed description of the study area. It provides information about the location of the study area, the population of the area, and the characteristics of the area. It also discusses the history of the area and the current status of the area.